

Szélesvíz

Pápa város folyóirata 2019. VI/2.

TARTALOM

Mátyus Aliz: Szerkesztői köszöntő 3

ÜNNEPLŐ VÁROS

Huszár Hajnal: Egy jelkép újjászületett – az Esterházy kastélykapu és kerítés felavatása 4

EMLÉKEZŐ VÁROS

Huszár Hajnal: A holokauszt pápai áldozatainak emlékére 2019 8

Szalóky Zsolt: Megtörtént, 2019. május 29. 10

Horváth Andrea: Egy nép addig él, míg ismeri, vállalja és továbbadja sorsát 12

Horváth Andrea: Dr. Kőrös Endrére emlékeztek 14

Az ismeretlen Kertész Imre. Kiállítás a zsinagógában 15

Cseh Viktor: Zoltai Bea Hiány és jelenlét – a pápai zsinagóga 16

Schmidt Orsolya: Zsidó Kulturális Napok 2019 18

Meleg Andrea: Botlatókövek a pápai utcákon 20

IN MEMORIAM

Áldozó Tamás: „rendet szervezett az áttekinthetetlenbe, és itt hagyta nekünk színországot” 22

Búcsúbeszéd Nemcsics Antal temetésén.

Márkus Mihály: Igéhirdekések Varga Ferenc és Varga Ferencné Kiss Réka Csilla temetésén 24

Györffy Árpád: Horváth Lajos festőművész emlékére 27

TUDOMÁNY

Hudi József: „Politikába nem avatkozunk...” – Egy pápai lapszerkesztő mozgástere a kiegyezés korában 29

KÖZTÜNK ÉLNEK – KÖZTÜNK ÉLTEK

Somfai Balázs: Emléktábla Huszár tanár úrnak 33

Robotkáné Horváth Tünde – szinte csak évszámokhoz kötött (Mátyus Aliz) 35

Beszélgetések Szabó Ildikó testnevelő és gyógytornásszal és menyével, Murai Dóra rock and roll tánctanárral 38

és fejlesztő pedagógussal (Mátyus Aliz)

Molnárné Péterfalvi Zsuzsanna: Gyógyító kezek, gyógyító szavak 44

Molnár Cecília szakdiplomás egészségfejlesztő, reflexterapeuta, csontkovács bemutatása.

ÉRTÉKTÁR

Horváth Andrea: Testközelben a történelem – Hegy Napja 2019 47

Bartha Lászlóné Borsó Katalin: Horn Miklós emlékbeszéd a lovászpatonai emléktábla-avatáson 49

Dr. Horn Miklós uradalmi főintéző, növény-nemesítő kandidátus, mezőgazdaság tudományi doktor életműve 50

Dr. Hoffmann Borbála a keszthelyi Pannon Egyetem Georgikon Karának tanszékvezető egyetemi docense emlékbeszéde. Emléktábla-avatás. Dr. Horn Miklós (1899-1965) 50

Dr. Horn Miklós tudós-kutató unokája, Rácz Györgyné Hegedűs Erika köszöntője a Horn Miklós emléktábla-avató ünnepélyen 50

Bartha Lászlóné Borsó Katalin: Fehér Mária 2019-es Patonay (Pitying) József-díja 51

A Lovászpatonai Kastélynap eseményei.

A helyiek – szereplők és résztvevők – a borsosgyőri és kéttornyúlaki falunapokon 52

Baloghné UracsMarianna: „Itt vagyunk otthon” 52

A hetényi Tarczi Lajos Alapiskola pedagógusainak értékőrző, identitáserősítő tevékenysége.

ZENE, ZENE, ZENE

- Mátyus Aliz: „mi is az, ami nem az ember gyerekkorában dőlné el, alapozódna meg?” 54
A Pedagógus Művelődési Házban 2019 Pedagógus Napján ünnepelt Nemes László csellótanár
készülő könyvének bevezetője.
- „Életem első nagy megmérettetése pápai kulturális seregszemle volt 1971-ben” 58
Masszi Annának Édes Lászlóné Maradics Ágnes tett fel kérdéseket.
- Édes Lászlóné Maradics Ágnes: *Koncertek a Ferences templom javára* 60
- Mátyus Aliz: *A Mesics György vezette Somló Bandáról – a 2019-es pápai középiskolás táncházak zenekaráról* 61
- Serei Zsolt szerzői estje 66
- Sárközi Ferenc, Kossuth Lajos hadnagya első zenekarát Pápan alakította 66

KÉPZŐMŰVÉSZET

- Dohnál Szonja: *Határok átlépése – A pápai Vasútgalleria Ézsiás István alkotta kiállítása* 65

VERS – ÍRÓ – VÁROS

- Kodolányi Gyula: *Csoóri Sándor síremlék-avatásán – 2019. április 11-én az Óbudai Temetőben* 67
- Steinbach József: *Ajánló sorok a Pécselyi Király Imre életét, munkásságát és költészetét feldolgozó kötet elé* 69
- Stankovics Mariann: „... emlékszel? Emlékszem. De mennyire?” 69
- Interjú Várady Szabolcs költővel, aki a Jókai Kör elnöke meghívására szerepelt Pápan.

SZÍNHÁZ

- Mátyus Aliz: „a színész, ha színpadra lép, meg akarja változtatni a világot” 72
- Pegasus Színház – Beszélgetés Sarkadi Nagy Lászlóval és Végh Zsolttal.
- Venczel Csaba köszöntője a Pegasus Parádén. Villáminterjú Berecz Andrással 78

DIÁKROVAT

- Rovatvezetők: Brenner Boglárka (Refi), Nagy Bianka (Közgazdasági)
- Brenner Boglárka: *Elbeszélés, útleírás, beszámoló és szociográfia: Út az ég felé; Erdély Erdély, tánc, boldogság határtalanul; „Nincs a szívemnek annyi darabja, ahányat idén nyáron otthagytam”; Annus néninél Pápakovácsiban a sváb kultúra nyomában. – Brenner Boglárka bemutatkozik.* 80
- Dunai Virág: *Első kiállításom a Pápai Pedagógus Művelődési Házban* 85
- Karvas Viktória: „naponta akár négy órát töltünk a lovakkal, és ez nekünk sosem sok” 86
- Nagy Bianka: *Lehet, ezt hívják szerelemnek* 87
- Baráth Julianna: *El nem mondott városi ballagási beszéd* 88
- Berta Ildikó: *Tanévzáró igazgatói beszéd* 66
- Ölbei Zsanett: *Búcsúztató beszéd* 66
- Az iskolájától búcsúzó intézményvezetőtől a társai nevében elköszönő diák búcsúzik.
- Szépkiejtési verseny az Allegro Művészeti Iskola szervezésében 66
- Asztalos vizsgamunkák az Acsády szakképzőben 66
- Elindultam szép hazámból... – A Pápai Református Kollégium diákjainak video interjúja 66
- dr. Szöllősy Szabolcs közgazdással, volt pápai diákkal
- Schrei Balázs: *Időutazás (színjáték)* 66

Szélesvíz • Pápa város folyóirata • Főszerkesztő: Mátyus Aliz • Szerkesztőbizottság: Áldozó Tamás, Baloghné Uracs Marianna, Egyházi Andrea, Hermann István, Hudi József, Köntös László, Nagy-L. István, Rádi Róbert, Somfai Balázs, Takács Géza, Unger Tamás, Varga András • Szerkesztőségi postacím: Jókai Mór Művelődési és Szabadidő Központ. 8500 Pápa, Erzsébet liget 1. Tel: (89) 313 905 • e-mail: matyus.aliz@gmail.com • Kiadja a Jókai Mór Városi Könyvtár • Felelős kiadó: Hermann István • A borítón Bolla Bernadett fotója: Esterházy-kastély felavatott kovácsoltvas kapuval. A belső borítón Horváth Lajos festő képei, az elsőn: A Mindenség őrzője, a hátsón: A létezés határán részlete. Rovatkezdő kastélykapu fotók: Tódor Vivien. Köztünk élnek – köztünk éltek rovatkezdő kép: Bolla Bernadett. • Nyomda: JMKV Kötészet és Sokszorosító Műhelye. A folyóirat Gentium betűtípussal készült. • ISSN 2064-9878

Máttyus Aliz

SZERKESZTŐI KÖSZÖNTŐ

Mennyi élet / s mennyi napfény / valahai / zöld reménység / hull alá a / levelekkel. Nagy Gáspár strófa. Igen, ez az ősz. És tágabban is érvényes. Szép a kép, és bölcs a meglátás. És mégis. Mindig van, valami mindig van, és mindenkinek lehet, ami segít, segíthet újabb lelkesültséghez jutni. Pápán az Esterházy-kastély kapuja sokakat vitt el az avatásra, de ha sikerülni fog egyszer majd a Jókai házat is használhatóvá tenni, hogy udvara is hívogató legyen tavasztól őszig gyerekeknek, családoknak, diákoknak, újabb városi ünnep kínálkozik. És ezen túl még mennyi! És a Jókai ház mielőbbi ünnepléséhez mi vezet? Azoknak a diákoknak a nekibuzdulása, újra meg újra, akik egyszer már zenés irodalmi esttel vették birtokukba a terepet, most pedig gyerekeket akarnak beavatni a játékoknak abba a világába, ami Jókai idejében örvendeztette meg a kicsiket. Lehet, hogy egy tavaszi Szélesvíz folyóirat bemutatót is oda szervezünk majd? Hisz ez is megszületik évről évre, és már a lapbemutatókon részt vevőkön túl is vannak körök, akik számon tartják. Vannak már nem Pápán élő olvasói is. Kiderül az egyre gyakrabban érkező levelekből. Örömmre, most épp Serei Zsoltéból, akinek az édesapja volt a pedagógus színjátékosok A füredi komédiások című nagysikerű operettjének karmestere. Én Khell Zoltánra emlékeztem, s ez derült ki, amikor felállítottam Somlai úti házunkban a felkasírozott, nagyméretű, és milyen jó plakátot. Serei Zsoltnek a zeneszerzői estjéről tudósít lapszámunk, igaz, hogy a Művelődéstörténeti Társaság honlapján, de azt is megnézheti, akár segítséggel a könyvtárban, aki a tartalomtól kiolvasva látja, hogy szeretné. Látszik, talán mondanom sem kell, nincs baj az én lelkesüléssel sem. De még épp a lap nyomdába adásának napján se, amikor minden a legnehezebb. És, megint Nemes Lászlónak is köszönhetem. Ő az a Pápáról Budafokra elszármazott csellótanár, aki most épp nem Dohnányi-hangversenyre hív Zeneakadémiára, Művészetek Palotájába, nagyobb híre van, készül tanítványával Pápára a Szélesvíz lapbemutatójára. Vonatra szállnak és jönnek. Jártak már együtt Pápán, a Pedagógus Napon. Egy akkor játszott mellé most dolgoznak egy Csajkovszkij-darabon. Mire Pápára érnek vele, három napja már bemutatja Simon Áron a budafoki vonóstanfői hangversenyen. Szép dolog a zenélés! És még az, ha zenészek fogadják szívükbe az embert. Ők aztán sok mindenre képesek. Csoda, ha kedves vállalkozásuk híréből jókedvvel is teli leszek? Őszi jókedvvel. Mi pedig, ha eljön a nap, a lapbemutatóé, s ott leszünk, mindnyájan együtt, legyen úgy, hogy budafoki látogatóinkat még sokkal jobban ünnepeljük, mint a lap pápai szerzőit és szereplőit. A szemünk láttára lesz Simon Áron egy újabb fellépéssel gazdagabb, ahogy diákrovatunk megszólaló diákjai már azok egy a Szélesvízben megjelenő, maguk mögött hagyott írással. A diákrovat új rovatvezetőit ünneplendő először lesznek lapbemutatók két iskolában, iskoláikban, a Refiben és a Közgázban. Most is adják át szomszédjaiknak elolvasott Szélesvíz lapjukat! Kastélykapu avatástól diákszerelemig sok minden fért az írásokba. És, ha valaki még mindig a Nagy Gáspár versre rezonálna, hát néhány hónap, és Áprily Márciusával itt a tavasz. „A nap tüze, látod, / a fürge diákot / a hegyre kicsalta: a csúcsra kiállt. / Csengve, nevetve / kibuggyan a kedve / s egy ős evoét a fénybe kiált.

ÜNNEPLŐ VÁROS

Huszár Hajnal

*Egy jelkép újjászületett –
az Esterházy kastélykapu és kerítés felavatása*

A címben szereplő gondolatot dr. Áldozó Tamás polgármester fogalmazta meg a 2019. szeptember 27-én ceremónia kíséretében lezajlott kastélykapu és kerítés avatón, melyre hatalmas tömeg gyűlt össze az Esterházy-kastély előtt.

A ceremóniamester tisztét a Pegazus Színház színésze Vég Zsolt töltötte be, színházat vezető társával, Sarkadi Nagy Lászlóval közösen megírt szövegük tette az alkalmat ugyanúgy a kapuavatással kezdődő Pápai Barokk Vigasságok nyitányává, mint a budapesti Barokk Marsh muzsikája, melynek hangulatot teremtő zenéjébe este hat órakor fanfár jelezte az ünnep kezdetét.

– Vég Zsolt: Nagyra becsült vendégsereg! Fő becsületes és tiszteletes hölgyek és urak, s mind, közönséges rendben való férfiak és asszonyok! Örömmel szívemben köszöntöm Önöket, s mindazonáltal hálával telt lélekkel köszönöm meg azt a kitüntető kegyet, hogy kastély-kapunyitó ünnepünkre szóló invitálásunkat elfogadták! Részvételük, e számunkra fontos pillanatokban, nagy boldogsággal tölt

el mindahányunkat! Kívánunk kegyelmeteknek itt tartózkodásuk idején kellemes, jókedvvel dús időtöltést, s reményeink, szándékaink, s igyekezetünk szerinti felejthetetlen élményt! Isten hozta mindnyájukat!

A kapu magyar lelkünk gazdag világában is több, mint egyszerű bejárat! A kapu szimbólum! A kapun való átjutás egy beavatás; még a pokolnak, de az egeknek is vannak kapui. Az élet kapuja nyílásának és záródásának váltakozása kifejezi a világegyetem ritmusát. Keresztény hitünkben maga Jézus a kapu, amin keresztül a mennybéli birodalomba, az üdvözülésbe juthatunk. Véges földi életünkben is érezzük és tudjuk ezen tartalmakat, hisz a kapu itt is egy nyitány, amely lehetővé teszi a be- és kilépést, a lehetséges átjárást egyik területről a másikra.

Mi – ha kell – akár táblával, felirattal ékesítjük, hogy mindenki tudja: Térj be hozzánk vándor, ha erre visz az utad, ha jó a szándékod, itt szeretet fogad! Béke a bejövőre, áldás a kimenőre!

Kastélykapunk ünnepi megnyitásának örömteli várakozásban – az önök igyekezetét még

inkább felvirágozandó – most szóljon zeneszó, a budapesti Barokk March jeles zenészei által!

A ceremóniamester – fokozva méltóságát a helyzetnek – a köszöntőket *engedelmükkel tisztelettel* kérte szólásra, így dr. Áldozó Tamás urat, Pápa Város polgármesterét és Lázár János országgyűlési képviselő urat, és amikor *elérkezett a várva várt pillanat*, kérte Lázár János, dr. Kovács Zoltán és dr. Áldozó Tamás urakat, hogy a *fanfárok éljenző hangjára elsőként nyissák ki pápai Esterházy-kastélyunk kapuját*.

A pápaiak az elmúlt hónapokban tanúi lehettek annak, miként született újjá a főúri épület egykori falazott kerítése, hogyan kerültek helyükre a kapu darabjai és díszai. Aztán az elmúlt napokban már megcsodálhatták a hatalmas barokk dískaput is. Az ünnepélyes átadási ceremónián pedig a már említetteken kívül jelen volt Takács Szabolcs Veszprém megyei kormány megbízott, az alkotók részéről Lehoczky János kovács-iparművész, Lehoczky Tivadar fém-szakrestaurátor és a kerítést újjáépítő Bótakő Kft. ügyvezetője, Zsegrács Gyula.

dr. Áldozó Tamás polgármester a vendégeket és az alkotókat köszöntve felidézte, hogy Lehoczky János művész úrral az elmúlt hónapokban gyakran beszéltek arról, hogy már 9 évvel ezelőtt megfogalmazódott, jó lenne, ha a kastélykapu visszatérne a városba, ha ismét éke lenne a városnak.

– Kilenc évvel ezelőtt erre semmi reményünk nem volt, hiszen csak annyi remény látszott, hogy a kastély épülete talán elkezdi megújulni, de még ott is óriási munkák voltak hátra és rendkívüli merészség volt az, hogy már a kapuval foglalkoztunk.

A történet 2015-ben folytatódott, amikor a kastélyrekonstrukció a most látott formáját elérte és Lázár János miniszter úr adta át, aki a Városházán folytatott egyeztetésen megkérdezte, mi lenne az, amivel a kastélyépület még szebbé lehetne tenni.

– Akkor mi azt mondtuk, ez a kapu lenne, miniszter úr pedig megtette az ígéretet itt a megnyitó nyilvánossága előtt 2015. április 17-én, és onnantól elkezdődött a munka, mely hosszú volt, és nagyon sok apró részletre kellett figyelni – emlékezett a polgármester, majd köszönetet mondott Lehoczky Jánosnak és Lehoczky Tivadarnak, a kapu megalkotóinak, akiket nagy tapsal fogadott a közönség.

– Néhány hónappal ezelőtt egy emlékművet avattunk a város elkerülő útján, egy MiG21-es emlékművet állítottunk, és akkor úgy fogalmaztam: új jelkép született. Most, amikor itt állunk a kapu előtt, azt mondom, egy jelkép újjászületett – fogalmazott dr. Áldozó Tamás, hozzátéve – régi pápai családok fotóalbumaiban mindenhol van egy olyan kép, amelyiken a család vagy egy közösség a kapu előtt fényképezkedett le.

Vég Zsolt ceremóniamester és az ünneplők korhű jelmezben

– Biztos vagyok abban, hogy újra megtelnek a fotóalbumok a pápai Esterházy-kastély kapuja előtt készített képekkel. Ez pedig azt jelenti, hogy valami, amit kiszakítottak a lelkünkéből, a város kollektív tudatából valamikor 70 évvel ezelőtt, az visszatért és azt üzeni, létezik megújulás, érdemes hinni a dolgokban, erősen akarni kell őket, és akkor azok megvalósulnak.

Lázár János kapuavató beszédének elején tréfásan úgy fogalmazott, áldozni jött, majd komolyan folytatta: a tisztelet és a megbecsülés oltárán kell ma áldoznia, mert nagyon megszerette az elmúlt évtizedek alatt Pápa városát, azokon keresztül, akiket személyesen is volt alkalma megismerni. Köztük említette dr. Kovács Zoltán országgyűlési képviselőt, akinek megköszönte a barátságát, megbecsülését és szövetségét.

– Örülök, hogy itt lehetek ma ebben a városban, ahol láthatóan béke van, ahol láthatóan becsülik és tisztelik egymást az emberek, és nem is tudnák tagadni, hogy maguk Pannóniában élnek, ahol nyugalom és rend van – mondta és azt kívánta, az önkormányzati választásokig hátralévő valószínűleg hangosabb két hét után ez a város újra találja meg a békéjét, nyugalmát és az együttműködés feltételeit teremtsék meg.

– Soha ne zárják be ezt a kaput, mindig legyen nyitva egymás előtt, hiszen Pápa város ügyeiben nincs szocialista, nincs DK-s, nincs Fideszes, csak pápai. Pápán fejleszteni nem lehet kommunista vagy Fideszes módon, vagy jól megy Pápa, vagy rosszul megy Pápa. Természetesen az Isten kegyelme az, hogy amikor jól ment Pápa, mindig a Fideszesek vezették az elmúlt évtizedekben.

Lázár János kiemelte, követte Áldozó Tamás polgármester és a képviselő-testület munkáját

az elmúlt években és jól tudja, a város nemcsak ünnepnapokat élt meg, voltak nehéz pillanatok.

– Azért jöttem, hogy a kormány korábbi tagjaként elismerésem, megbecsülésem és tiszteletemet fejezzem ki minden pápának azért a munkáért, amit az elmúlt évtizedekben közösen végeztek el – mondta. Elismeréssel szolt arról, hogy ma Pápán mindenkinek van munkája, aki dolgozni akar, gratulált ahhoz, hogy az elmúlt 10 évben csökkentették a munkanélküliséget, az állam segítségével kifizették a város adósságát és ma már Pápa városa folyamatosan gyarapszik, erősödik és az elmúlt években látványos fejlődés részesei lehettek azok, akik nemcsak itt születtek, de itt tervezik a jövőjüket is.

– Ennek az volt a feltétele, hogy legyen összefogás, terv és elképzelés. Dicséret és elismerés illeti azt az önkormányzatot, mely 2035-ig megtervezte a város jövőjét. Reméljük, ennek a kormányzati ciklusnak a végére már négysávos autópályát teszi lehetővé a gyors közlekedést, újabb munkahelyek jönnek létre és folyamatosan növekszik az a bér, amiből minden pápai tisztességesen élhet – hangsúlyozta.

Lázár János arról is szolt, nagyon régi példája van Pannóniának, a pannon mentalitásnak, a polgári kultúrának ebben a városban, majd a nemzeti önértékről szolt és arról, hogy a magyarok évszázadok óta tudtak nagy dolgokat végrehajtani, amivel legalább olyan értékesek váltak, mint a nyugati népek. A 18. századból a három Esterházy testvért, Ferencet, Károlyt és Miklóst emelte ki, akik naggyá tették Pápa városát, közösségét és hozzájárultak az ország gyarapodásához.

– Vajon elég volt-e Esterháznak születni, óriási vagyonban élni, vagy kellett ehhez

Áldozó Tamás szolt az ünnepségre összegyűltekhöz

Lehoczky Tivadart és Lehoczky Jánost ünneplik a pápaiak

Lázár János ünnepi beszédet mond

tehetség is? – tette fel a kérdést, majd meg is válaszolt rá: a 18. században, egy osztrák birodalomban, a Rákóczi szabadságharc elbukása után magyar emberként nagyon sok tehetség kellett az államban és a katolikus egyházban is ahhoz, hogy az ember boldoguljon. Mindez pedig azt mutatja a 21. században, nem az számít Magyarországon, hogy az ember putriba vagy kastélyba születik, hanem az kell számítsen, hogy ki milyen tehetséges.

– Nekünk Pápán és az ország minden pontján azért kell dolgoznunk, hogy az itt jelenlévő reménybeli Esterházy fivéreket felkaroljuk, gyermekként támogassuk és megnyissuk a tehetség érvényesülése előtt az utat és a lehetőséget – mutatott a jelenlévő gyermekekre.

– Ne a nagy házat, ne a díszes kerítést, ne a hatalmas vagyont lássák abban, ami mögöttem áll, hanem a tehetség érvényesülését, a tehetség uralmát. És azt, ha egy közösség összefog, akkor a mai fiatalok, pápaiak is érvényesíthetik tehetségüket. Lehet belőlük kiváló egyházi vezető, az ország államférfija, tehetséges mérnök, vezető pedagógus, megbecsült adófizető polgár Pápán, és nyugton állíthatják, hogy nemcsak születni, hanem élni is érdemes ebben a városban.

A beszédekét követően a fanfár hangjaira a díszvendégek kinyitották a kaput, a nagyra becsült vendégeket a ceremóniamester invitálta, lépjenek be az új kapun a kastély udvarára, ahol az asztalon a barokk kor jeles találmánya, pezsgő vár mindenkire. A nemes nedűt magához véve, közös ünnepségre buzdított a feledhetetlen pillanatokban, majd felkonferálta a vigasságokat: Elsőként a Brezza d' Barocco énekegyüttes Énekelt történelem című műsorát élvezhetjük, majd elbűvölő dalaikat tánc követi a Pápai Vadvirág Művészeti Egyesület előadásában. Fellépőink egy közös barokk táncházra is invitálják

Zászlóforgatók az ünnepen

majd becses személyeiket! Majd, hogy e röpké, lelket üdítő fáradságot kacagással pihenhessék ki, a világot jelentő deszkákra lép a Szó és Kép Színpad messze földön méltán híres kompániája, akiknek színpadi játékában – Pyramus és Thisbe címmel – egy maskarás komédiát láthatnak! Szép estét Önöknek!

Az ünneplők a kastélyudvarban egy képeslapot kaptak ajándékba emlékül a kastélykapu újjászületésének, és a két napos Barokk Vigasságok rendezvényének első estélyén legelőbb a zászlóforgatók köszöntő műsorát élvezhették.

Az alkalomra az Esterházy-kastélyban kiállítás nyílt a díszkapu készítésének történetéből. A meghívottak megismerkedhettek a munka során használt tervekkel, eszközökkel, alapanyagokkal. A vendégeket Lehoczky János kovács-iparművész kalauzolta végig a tárlaton, mesélt az eredeti kapu történetéről, művészettörténeti jellemzőiről, valamint arról is, hogy az oszlopfőkre azért nem készítettek lámpákat, mert azok az eredeti kapun nem lehettek, hiszen a 17. század végén, 18. század elején nem volt ismert a villanyvilágítás. A művész szólt arról a hatalmas munkáról is, melynek eredményeként néhány megsárgult, régi fénykép és képeslap alapján a királyi kovácsok nyomába léptek, és újraalkották a különleges szépségű építményt.

(Másodközlés a papa-ma.hu oldalról, kiegészített, szerkesztett változat.)

EMLÉKEZŐ VÁROS

A MEGTÖRTÉNT elnevezésű 2019-es emlékévi programjai

Huszár Hajnal

A holokauszti pápai áldozatainak emlékéve 2019

MEGTÖRTÉNT – ezt az elnevezést kapta a képviselő-testület márciusi döntése alapján az idei pápai emlékévi, mellyel a pápai zsidóság múltjára és a holokauszti pápai áldozataira kívánt emlékezni a város. Az emlékévi címe kettős jelentéssel bír. Egyrészt a történelmi eseményre utal vissza, a „tört” szórész pedig arra a törésre vonatkozik, amit ez az esemény a város történetében, a lakosság életében okozott.

Az emlékévről – a holokauszti 75. évfordulóhoz kapcsolódva – tavaly év végén döntött az önkormányzat, akkor ugyanúgy, ahogy 2018-ban a Jókai Emlékévben, azt kérték a városban működő szervezetektől, magánszemélyektől, hogy tegyenek javaslatokat az emlékévi programjaira. Szintén a korábbi tapasztalat szerint, a beérkezett ötleteket a Humán erőforrás Bizottsága (HEB) szedte csokorba, hogy a testület támogathassa az elképzeléseket, melyekhez az év folyamán továbbiak is csatlakozhattak.

Az emlékévi a városban már hagyományos programok mellett számos új lehetőséget kínált a pápai zsidóság életének megismerésére, a történelmi események felidézésére, így a

januári nemzetközi holokauszti emléknapon megtartott séta, a márciusi Purim, a Pannonia Reformata Múzeumban áprilisban megnyílt képzőművészeti kiállítás, Hiány és jelenlét címmel, melynek alkotója Zoltai Bea.

Az Emlékevi sajtótájékoztatóján az emlékévi megvalósításában főbb szerepet vállaló szervezetek képviselői szólaltak meg. Az önkormányzat azon túl, hogy anyagiakkal támogatta a programok megvalósítását, maga is kezdeményező szerepet vállalt. Annak érdekében, hogy a városban jelenvalósága legyen a 75 évvel ezelőtti történeteknek, májusban szimbolikusan megépült a Rákóczi és Kossuth utca torkolatánál az a kapu, amely a zsidó közösséget elzárta. Ez a kerítésszakasz a gettó kiürítésének 75 évvel ezelőtti időpontjáig állt, az arra sétálókat nap mint nap emlékeztetve a 75 évvel ezelőtti megtörténetekre.

Az emlékévi végén egy emléktáblát is elhelyez a város ezen a helyen, az egykori gettó bejáratánál, ezt a Hit Gyülekezete kezdeményezte, az önkormányzat pedig támogatta.

Az önkormányzat az emlékévek hagyományának megfelelően Pápa Város Napját is ennek

az évfordulónak a jegyében szervezte meg. Így június 16-án a Városházán tartott konferencián olyan előadások hangzottak el, melyek megidéztek a 75 évvel ezelőtti vészorszakot, és szóltak a pápai zsidó közösség több évszázados városi együttéléséről. A zsidóság pápai történetét, életét, tragédiáját a holokauszt pápai áldozatainak emlékére keretében Jakab Réka, a Bérlebből polgár. Pápa város zsidó közösségének társadalom- és gazdaságtörténete, 1748–1848 című könyv szerzője, a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára főlevéltárosa, Hudi József történész, főlevéltáros, a Pápai Református Gyűjtemények Levéltárának vezetője, és Simon Zsolt előadók elevenítették meg.

Az Elfeledett szomszédaink című kiállítás újra láthatóvá válása, és annak feltétele is szót kapott az év sajtótájékoztatóján, melyen a városvezető dr. Áldozó Tamás polgármesteren kívül Schmidt Orsolya, a Pápa és Környéke Zsidó Kulturális Hagyományőrző Egyesület elnöke és Boros Katalin, a Pápai Platán Nonprofit Kft. ügyvezetője vettek részt. Az ügyvezető általi kezdeményezések az emlékévben az a séta sorozat, mely megidézi az egykor itt élt zsidó családok hétköznapijait, ezek a séták az elmúlt években is nagyon népszerűek voltak, valamint mártírlista elkészítése, hiszen az 1945-ben és 1947-ben készült listák nem teljesek, nem pontosak, Simon Zsolt kutatásai alapján ma már az eddigieknél pontosabb mártírlista áll rendelkezésre, melynek kötetben megjelentetését követően az észrevételek, kiegészítések alapján javított kiadás is megjelenhet.

Boros Katalin jelentette be a Kertész Imre Intézet felajánlását, hogy elhozza a pápai

zsinagógába a Kertész Imre gyermekkoráról szóló kiállítást, biztosítva a városnak a lehetőséget, a Nobel-díjas író 2003-as pápai látogatása miatt, amikor is a Pápai Református Kollégium Gimnáziumának vendégeként érkezett a városba, ahol a pápaiak rendkívüli szeretettel fogadták.

Schmidt Orsolyának, a Pápa és Környéke Zsidó Kulturális Hagyományőrző Egyesület elnökének köszönhető, hogy a pápai zsidóság hagyományait, emlékeit évek óta ápolják, hogy új hagyományokat teremtenek. Az emlékévben a már ismert programjaik mellett egy képzőművészeti pályázatot hirdettek meg, melynek témája a zsinagóga jelene és a lehetőség szerint felújítandó épület jövője. Folytatták a Sétáljunk együtt! sorozatot, melynek tematikus sétája a Zsinagógai séták címet viseli, a nyár kezdetétől pedig heti rendszerességgel megtartották tematikus előadásait, ez évben nemcsak az egyesület tagjai, hanem szakmai előadók részvételével. A sorozat az emlékévben szabadegyetem formájában ősszel is folytatódik, mégpedig a városházán, amikor a zsinagóga már hideg lesz a rendezvényekhez. Az egyesület filmvetítés-sorozata a zsinagógában zsidó alkotók filmjeiből, illetve zsidó témát feldolgozó filmekkel úgy folyik, hogy vendégeket is hívnak a vetítés utáni beszélgetésekhez. Az egyesület tervezi emlékfa állítását és emlékszoba kialakítását a pápai zsidóság tárgyi emlékeiből, mely támogatással megvalósulhat, ha a megfelelő mennyiségű bemutató anyag rendelkezésre áll.

A MEGTÖRTÉNT elnevezésű emlékév számos alkalmat kínál, hogy a pápaiak emlékezzenek a zsidóság városban betöltött szerepére, és tiszteljenek a mártírok előtt.

Áldozó Tamás polgármester, Schmidt Orsolya, a Pápa és Környéke Zsidó Kulturális Hagyományőrző Egyesület elnöke és Boros Katalin, a Pápai Platán Nonprofit Kft. ügyvezetője

Szalóky Zsolt

MEGTÖRTÉNT: 2019. MÁJUS 29.

*75 évvel ezelőtt ezen a napon zárult be
a pápai gettó kapuja*

Az emlékezőknek elsőként Polgárdi Sándor evangélikus esperes olvasott fel egy bibliai igeszakaszt, majd Sztehlo Gábor evangélikus lelkész alakját idézte meg, aki ezerhatszáz zsidó gyermeket és többszáz felnőttet mentett meg a vészkorszak idején.

Ezt követően Áldozó Tamás polgármester mondta el, hogy az idei emlékében számos formáját fogalmazták meg a tiszteletadásnak. Ezek egyik állomása az egykori pápai zsidógettó kerítésének jelképes felállítása, amely nem szokványos módja az emlékezésnek. Kissé provokatív. Az a célja, hogy kérdéseket vessen fel. Hogy az erre járók kérdezzék meg, hogy mi ez itt. Hogyan került ide? Miért ilyen csúnya? Ha ezeket a kérdéseket felteszik, akkor ideje van annak is, hogy azokra a válaszokat mindenki szépen sorban megkapja.

A városvezető felidézte, a 18. század közepén telepedtek le Pápan az első zsidó családok, akik megsokasodtak, pápaiak lettek és a többi pápaival együtt lakták be a várost. Együtt dolgoztak, örültek és harcoltak is a városért, a házáért. Aztán ennek az időnek vége lett, és újra az elkülönülés lett az osztályrészük, újra egy nem csak szimbolikus, hanem valóságos kerítés másik oldalán találták magukat. 75 éve, pont ezen a napon ez az ajtó bezárult – mondta a polgármester.

- Éljük meg az előttünk álló heteket, úgy, ahogy máskor is szokták. Azt fogják látni, hogy gyorsan telnek a hetek. Mindjárt itt a nyár, nemsokára itt van június vége. Azoknak, akiket ide bezártak május 29-én, azoknak ennyi volt hátra az életből. Annyi, amit mi pillanatok alatt meg fogunk élni, amin pillanatokon belül túl leszünk, hiszen június végén megjött a parancs, július elején a gettót kiürítették, a vagonok elindultak, és a deportáltak túlnyomó többsége meghalt, meggyilkolták őket Auschwitzban,

vagy másik koncentrációs táborban. Ahogy az emlékévk szlogenje mondja, MEGTÖRTÉNT. Emlékezzünk a mártírokra!

Simon Zsolt történeti kutatásai alapján a következőkben idézték meg a 75 évvel ezelőtti eseményeket:

A pápai nagy múltú zsidó közösség tagjai az 1930-as évekig zavartalanul éltek életüket. Örültek a születésnek, esküvőket szerveztek, temettek, anyagilag és létszámban egyaránt gyarapodtak. Tartották a kapcsolatot a szomszédokkal, a barátokkal, kereskedők és iparosaik szolgálták az itt élőket, szorgos munkájukkal hozzájárultak a város arculatának alakításához. 1938-tól aztán az itt élők életében minden megváltozott. Az életbe lépő zsidótörvények fokozatosan szorították ki a zsidó lakosságot a társadalmi életből. A rendeletek sora előtt értetlenül álltak az elbocsájtott tanárok és városi képviselők, kamarából kizárt ügyvédek, segédeiktől megfosztott iparosok és kereskedők.

Az 1944. március 19-ei német megszállás után szinte naponta jelentek meg zsidóellenes intézkedések. Az érintettektől italmérési engedélyeket vettek el; a kávéosok, vendéglősök, kocsmárosok, dohányárúsítók jogát megszüntették. A bazárárúsok, a piacon kereskedők nem árusíthattak a vásárokon. Az egyesületek, egyletek, birtokosok, helyi cégek földjeit, ingóságait állami tulajdonba vették. A rendeletek hatására a jórészt zsidókézen lévő üzemek, cégek részlegesen, vagy véglegesen beszüntették működésüket.

Ahogy a zsidóság elvesztette a gazdaságban betöltött szerepét, a politikai életben is háttérbe szorult. A veszélyesnek ítélt személyek internálását Baky László belügyi államtitkár 1944. március 31-én rendelte el. A rendőrség április elejétől több prominens zsidó személyt gyűjtött be: köztük volt Wittmann Ignác és Steiner József téglagyárosok, Friebert Lajos, a Bacon-gyár igazgatója, Leibnik Ármin textilgyáros, Kohn Mihály Jenő cementárugyáros vagy Rosinger

Lajos, a Frontharcos Főcsoport volt igazgatósági tagja. Egyeseket a nagykanizsai kisegítő toloncházba vagy a budapesti Mosonyi utcai gyűjtőbe, másokat a sárvári toloncházba szállították.

A legfontosabb kormányrendelet 1944. április 5-én lépett érvénybe, mely minden 6 évnél idősebb zsidó személyt sárgacsillag viselésére kötelezett. A Dávid-csillag viselése a társadalomból való kitaszítást jelképezte. Akkor még senki nem gondolta, hogy a törvény életbe lépése után két hónappal, július 5-én tömött vagonok indulnak Auschwitzba.

A pápai gettót 1944. május 24-én kezdték építeni. A hatóság részéről gettóparancsnoknak dr. Lotz Pál rendőrfogalmazót nevezték ki. A munkálatokra 48 óra határidőt szabtak meg, ám a gettó csak 5 nap alatt készült el. A Kossuth utcánál a Rákóczi-, Eötvös és Petőfi utcákat, a Szent László utcát a Közlénél, a Korvin utcát a Kuruc utcai torkolatánál, a Bástyá utcát a Kistéri és a Városmajor előtti két végénél, az Irhás utcát Bástyá utcai bejáratánál, a Vajda és Salétrom utcákat Korona utcai kijáratuknál a zsidók által megépített, két méter magas fapalánkkal vették körül. A gettó határán lévő házakban a kapualjakat és bejáratokat, ablakokat is be kellett deszkázni. A gettónak két bejárata volt. A Rákóczi és Kossuth utca torkolatánál – az utca tengelyének közepén – a kettő nyitható főkapun keresztül zajlott a teherforgalom. Itt történt a tömeges be- és kiléptetés is. A Kis téren csak a személyforgalomra volt lehetőség.

A gettót 1944. május 31-én zárták le, és 1944. július 2-ig állt fenn. A lezárás előtt kb. 150 keresztény családot költöztettek ki a területről, nekik a gettóba költözők lakásait utalták ki. A hivatalos ügyek intézésére és a költöztetésre 8 nap állt rendelkezésre. Az átköltözés költségeit a zsidók viselték, de a magukkal vihető vagyontárgyak nem estek korlátozás alá.

A gettóba minden 6 éven aluli zsidónak született gyermeknek, továbbá a 6 éven felüli sárgacsillag viselésére kötelezett személynek be kellett vonulni. Kivételt egy ideig a külön engedéllyel rendelkezők képeztek, ők a mentességet élvezők vagy az egyes foglalkozási ágak gyakorlói voltak.

A megaláztatás elől menekülve ekkor lett öngyilkos a református vallású dr. Körös Endre nyugalmazott igazgató és felesége, Zalay Paula, Koréin György izraelita egyetemi joghallgató, dr. Glück Sándor nőgyógyász és felesége, Heumann Rózsa.

A kényszerlakhelyül kijelölt területre koncentráltan gyűjtötték össze a zsidó felekezetű vagy származású embereket. A fogvatartottakról pontos nyilvántartás nem készült. A rendőrségi közlemény szerint

ez idő alatt kb. 2500 pápai és 500–600 vidéki zsidó volt elhelyezve. A gettó szabályait más városokból vett minták alapján egy értekezleten állították össze. A meghozott intézkedéseket a gettópalánkra ragasztották ki, a hirdetményeket sürgősséggel egy „kisbíró” is kidobolta. A gettólakók kifogásolható higiénés állapotok között éltek. A kis alapterületű lakásokban szobánként 3–4 családot zsúfoltak össze.

A gettó kiürítését 1944. június 30-án hajnali 5 órára rendelték el, a parancs július 3-án este 8-ig volt érvényben. A gettó lakóit ötös sorokban az üzemek kívül helyezett műtrágyagyár csarnokába terelték. A műtrágyagyárba zárt zsidók bevagonírozását 1944. július 5-én szerda hajnalban kezdték meg. Az áldozatokat két szerelvénnel a Budapest-Hatvan-Kassa útvonalon szállították el, július 9-én értek Auschwitzba. Az osztályozást követően a 3000 deportált 80 százalékát azonnal a gázkamrákba küldték.

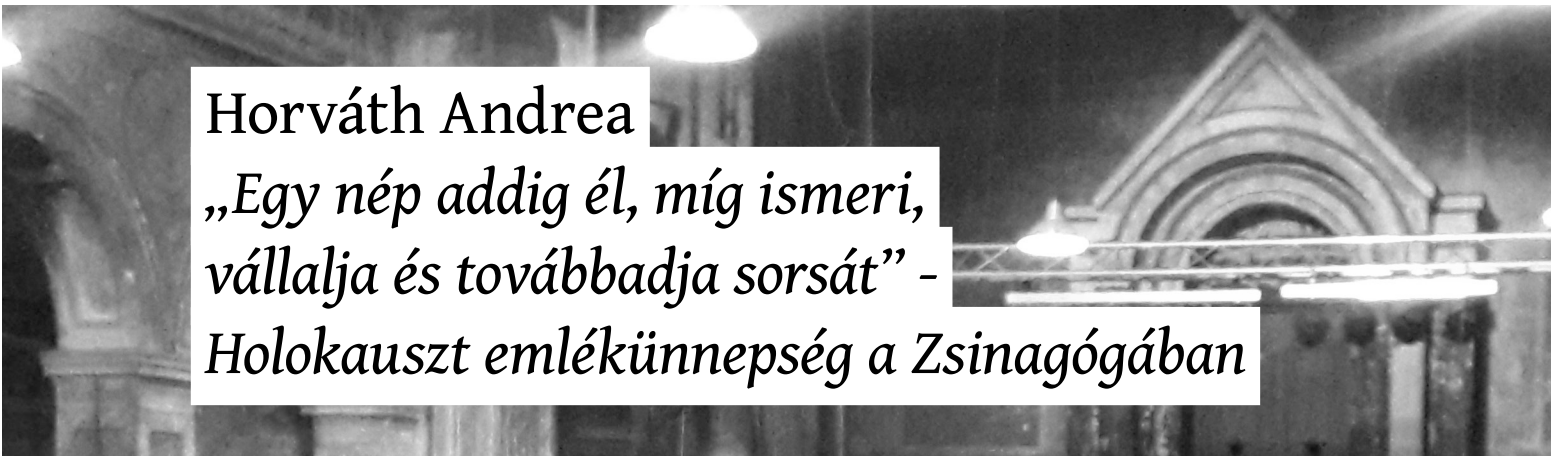
A gettó az SS gazdasági hivatalának utasítására még hónapokig zárva maradt, a feloldását 1944. november elején rendelték el.

(Az infoPápa írásának másodközlése.)

Emlékezés a megjelölt gettókapunál.

Fotó: Pintér Ádám

Horváth Andrea

*„Egy nép addig él, míg ismeri,
vállalja és továbbadja sorsát” -
Holokausz emlékünnepség a Zsinagógában*

A Pápa és Környéke Zsidó Kulturális Hagyományőrző Egyesület megemlékezésére ezúttal is megtelt a Zsinagóga, nemcsak Pápáról és környékéről, de Budapestről is érkeztek vendégek, hogy részt vegyenek a rendezvényen. Ahogy Schmidt Orsolya elnök mondta, bár szomorú múlt adja a találkozó apropóját, a hangsúly mégis a találkozáson van, a közös gyökereken, melyek fontossá teszik ezt az alkalmat.

Babos Tibor szavalatát követően Fináli Gábor, a budapesti Hunyadi körzet rabbija és Anatolij Hlavanszki kántor tartotta a mártír istentiszteletet.

- Pápa volt az egyik első város, ahol letelepedési jogot kaptak a zsidók, itt található Magyarország harmadik legnagyobb zsinagógája, itt tevékenykedett Lőw Lipót, s a város gazdag kulturális és gazdasági életének fontos résztvevői voltak a hitközség tagjai. Aztán mindez a csoda 75 évvel ezelőtt megszűnt, azóta sem támadt fel. A Baltikumtól a Földközi tengerig terjedő sávot, nagyjából a Kijev és Berlin közötti területet a háború előtt kilenc millió zsidó lakta. Ma kevesebb mint félmillió. Nincs növekedés. Azt, ami itt volt, nem lehet feltámasztani. De feledni sem szabad. Nem szabad feledni, hogy miként vált a testvérré fogadott magyarországi József idegenné, nem magyarrá, aztán pedig nem emberré. Magyarország legnagyobb temetője a határon kívül, Auschwitzban van - mondta a rabbi.

- Azt hihetnénk, hogy a gyűlölet, az antiszemitizmus vulkánja kialudt, megkövesedett, de sok esetben azt érzi a zsidóság, hogy forró a lába alatt a talaj. A Trianon előtti Magyarországon 950 ezer zsidó élt. Ma ötezren vállalják zsidóságukat. Zsidó származású természetesen több van, de kevesen élik ezt meg a mindennapokban.

Ha szeretnének az elhunytakra zsidó módon emlékezni, akkor az áldozatok nevében tegyenek valami jót. Adakozással, elesettek segítségével Róth Franciska vagy épp Kohn Márton nevében. A zsidó gyász eltér a megszokottól, például követ viszünk virág helyett, s fontos a nevek megőrzése. A legnagyobb dolog, amit tehetünk a mártírokért, hogy nem hagyjuk feledésbe merülni nevüket. Nem válnak statisztikai adattá, személytelenné. Addig élnek velünk, amíg nem 2567 zsidóról beszélünk, hanem Klein bácsiról a szatócsboltból és Friedmann Tamásról a szerelóműhelyből. Ennek egyik formája, ha jót teszünk a nevükben, így őrizve emléküket - mondta a rabbi.

- Arra a zsidóságra emlékezünk, amelynek képviselői komoly részt vállaltak az általunk is ismert város építésében a 19. század második felében és a 20. század első évtizedeiben - mondta Unger Tamás alpolgármester, aki a város nevében mondott beszédet. - MEGTÖRTÉNT - ezt az elnevezést kapta a képviselő-testület márciusi döntése alapján az idei pápai emlékvé, amellyel a pápai zsidóság múltjára és a 75 évvel ezelőtt elszenvedett holokausz pápai áldozataira kíván emlékezni a város. A teljes elnevezés a történelmi eseményre, a dőlt betűkkel írt TÖRT szó pedig a város történetében elszenvedett történelmi törésre utal, amellyel 2 és fél ezer pápai polgártársunk egyik napról a másikra tűnt el a város életéből és hagyott pótolhatatlan űrt maga után - hangsúlyozta az alpolgármester. Kiemelt néhányat az emlékvé programjai közül, kiállításokat, a jelképes gettókerítés felállítását, s természetesen a megemlékezést is.

„Egy nép addig él, míg ismeri, vállalja és továbbadja sorsát” - ez volt az esemény Elie

Ábrahám fiai többek közt a soha el nem múlt reményről énekeltek

Wieseltől kölcsönzött vezérgondolata, ehhez kapcsolódott Unger Tamás is.

- Wiesel szavával élve sorsuk sok szálon összefonódott az akkori színes közélettel: tisztelték, támogatták, segítették a város sok közösségét, széleskörű kapcsolatok fűzték őket minden felekezethez, életük szerves része volt Pápa életének. Nyugat-Magyarország egyik legnagyobb, nagy hagyományokkal, értékekkel, ismert és elismert vezetőikkel és képviselőikkel rendelkező zsidó közösségének tagjai, akik komoly szerepet játszottak városi közintézmények alapításában és működtetésében, a város gazdaságának alakításában és fejlesztésében. Igazi pápaiak voltak.

Arra a mai ésszel felfoghatatlan borzalomra emlékezünk, amely ennek a virágzó közösségnek, e közösség tagjai életének vetett véget kevesebb, mint kettő hónap leforgása alatt. Hiszen a pápai gettó 1944. május 24-i létesítése, majd 31-i lezárása és június 30-i kiürítése, a július 5-én hajnalban az egykori műtrágyagyár területéről elindult transzport, a július 9-i auschwitzi érkezés és a deportáltak 80 százalékanak szinte azonnali krematóriumba kerülése csupán ennyi időt jelentett. A pápai zsidóság több száz éves helyi történelméhez mérten egy szempillantásnyi időt. Pilinszky János *Ars Poetica helyett* című írásában így fogalmaz Auschwitzról: „Mindaz, ami itt történt, botrány, hogy megtörténhetett, és kivétel nélkül szent, hogy megtörtént.” Megtörtént. Mondatja velünk Pilinszky és az emlékév elnevezése egyaránt. Megtörtént és megtört. Történet és törés. Ez a két fogalom az, amelyet nem szabad kizárnunk saját és közös valóságunkból. Ez az a két fogalom, amelynek mindenképpen eszünkbe kell jutnia, mikor a 75 évvel ezelőtti eseményekre emlékezünk - hangsúlyozta Unger Tamás.

A megemlékezésen a szavak után aztán a zene ébresztett gondolatokat és érzéseket, Pápa Város Fúvószenekara és az Ábrahám fiai zenekar műsorának köszönhetően.

Pápa Város Fúvószenekara Horváth Adrián vezetésével

Horváth Andrea

Dr. Kőrös Endrére emlékeztek

Dr. Kőrös Endrére, gimnáziumi tanárra, a Református Nőnevelő Intézet igazgatójára, a Jókai Kör főtítkárára, a holokauszt áldozatára emlékeztek az Ótemplomban munkásságának tisztelői, a református gimnázium tanárai és diákjai, a Jókai Kör tagjai.

Dr. Kőrös Endre Nagyváradon született 1872-ben zsidó származású tanító családban. Már fiatalon a református egyház tagja lett, a budapesti egyetemen tanult, és ott tett doktori szigorlatot is. 1896-ban lett a Pápai Református Gimnázium tanára, majd később megbízták a tanítóképző, a polgári leányiskola és az internátus vezetésével. 1904-ben megalapította a Pápai Hírlapot, melynek 35 éven át volt főszerkesztője. A Jókai Kör először titkárává, később főtítkárává választotta. Az első világháborúból négy kitüntetéssel tért haza. A két világháború közt a kormányzó párt helyi alelnöke, képviselőtestületi tag, a református egyház presbitere volt. Bár hitvalló református volt, 1944. június elsején neki és feleségének a pápai gettóba kellett volna költöznie. Többen is próbáltak közbenjárni érdekükben, eredménytelenül. Dr. Kőrös Endre és Zalai Paula 1944. május 30-án lúgkővel öngyilkosságot követtek el, amibe pár nap különbséggel belehaltak - foglalta össze a város szellemi elitjéhez tartozó tanárember életútját Mayerné Pátkai Tünde. Gondolatait Vadász Márta vezető vallásstanár olvasta fel, kiemelve: - Amikor dr. Kőrös Endrére emlékezünk főhajtással, akkor kegyelettel gondolunk mindazon pápai és környékbeli embertársainkra is, akik a holokauszt áldozatai lettek.

A megemlékezésen Köntös László főjegyző mondott igei köszöntőt. Sokan felteszik a kérdést, hogy a holokausztra miért kell emlékezni, kezdte beszédét Köntös László. - Azért fontos ez számunkra, mert itt történt és velünk történt, a keresztyén Európában történt. Érintettek vagyunk mi is, a Kollégium is. A holokauszt egy cezúra, egy határozott választóvonal. A történelem persze nem befejezhető, de kérdés, hogy a keresztyén civilizáció hogyan folytatható - tette fel a kérdést a főjegyző. Mint mondta,

szembe kell néznünk a múlttal: emlékezzünk bűnbánattal, hogy ez itt megtörténhetett, hát lát kell adnunk az örök életért, és reménységgel kell előretekintünk. - Hisszük, hogy Kőrös Endre és felesége üdvösséget nyert emberek, nekünk marad a szembesülés és az emlékezés, amire nem nekik van szükségük, hanem nekünk - fogalmazott Köntös László.

Áldozó Tamás polgármester arról szólt, hogy a város szeretne méltó, mégis rendhagyó módon emlékezni a holokauszt pápai áldozataira, úgy, hogy megérintse az embereket az, ami 75 éve történt. Ilyen például a héten felállított jelképes gettókapu, s ilyen lenne - ez nem szerepel a programban - egy olyan megmozdulás is, melynek keretében összegyűlne háromezer ember, s láthatóvá válna, hány pápait veszítettünk el. - De nemcsak a sokaságon keresztül mutatható meg a borzalom, hanem az egyes emberek sorsán keresztül is. 1936-ban még biztosnak tűnt a világ, rend volt benne a helyi értelmiség egyik vezéralakja számára, s aztán 1944-re a rend összeomlott, s azt a világot már nem tartotta élhetőnek dr. Kőrös Endre és a felesége - mondta városunk polgármestere.

Az ünnepi műsorban, melyet Mayerné Pátkai Tünde állított össze, közreműködtek a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma és Művészeti Szakgimnáziuma diákjai: versmondással Páli István, Sántha Mátyás, Lipcsei Gergely, Pekár Csaba, Brenner Boglárka; hegedűn Pula Tamás, s Turós-Máté Kinga koreográfiájával a színházi táncosok, zongorán pedig Kántor Péter. A megemlékezésen levetítették a refis diákok kisfilmjét is a pápai zsidó emlékhelyekről. Baráth Julianna igazgató zárszava után a megemlékezés résztvevői a Nátus épületén levő Kőrös Endre domborműnél és az Alsóvárosi temetőben levő sírnál koszorúztak.

Az ismeretlen Kertész Imre

A pápai Zsinagógában kapott helyet az a Kertész Imre tanulóéveit bemutató vándorkiállítás, amely az 1934-1955 közötti időszakot mutatja be.

Kertész Imre (1929-2016) az egyetlen Nobel-díjas írónk. Élete, akárcsak műveinek jelentős része, ismeretlennek számít. Az író nevét viselő, 2017 óta működő intézet azt a célt tűzte ki, hogy ez a kivételes életmű teljes egészében hozzáférhető legyen. Ennek a törekvésnek egyik eleme az a vándorkiállítás, mely most városunkban látható. A Zsinagógában kapott helyet az anyag, mely a tanulóéveket, az 1934-1955 közötti időszakot mutatja be. A fotók azt a periódust, azokat az élményeket villantják fel, melyek meghatározták Kertész Imre alkotói pályáját, témaválasztását.

Az iskolai évek az író számára 1934-ben kezdődtek, amikor az ötéves gyermek szülei elváltak és intenátusba került, ahol ő volt a legkisebb, a legelevenebb, mesélte Hafner Zoltán, a Kertész Imre Intézet igazgatója, irodalomtörténész. Hozzátette, hogy Kertész Imre számára élete legnagyobb traumája szülei válása volt, nagyobb megrázkódtatás, mint a koncentrációs tábor. Nem volt jó tanuló, vad, verekedős fiú volt. A Madách Imre Gimnázium zsidó osztályába járt, ahova csak kiváló bizonyítvánnyal lehetett bekerülni, az elitcsapatból csak ő lógott ki, utálta a fegyelmet, a közösséget, főként a gyerekkor kiszolgáltatottságát.

A tanulóévek közepén magasodik a koncentrációs táborok kerítése, de ezt fotók nem dokumentálják a tárlatban. Visszatérése után tessék-lássék folytatta az iskolát, aztán tizenkilenc évesen újságírónak állt. Megnősült, negyvenkét évig élt Vas Albinával. Aztán 1955-től már íróként gondol magára, önálló íróként, akinek mindennél fontosabb a függetlenség, reménytel és bizalommal tekintett a jövőbe.

A kiállításban látható fotók a Kertész Imre Intézet gyűjteményéből valók, mondta az igazgató, a tablókon pedig eddig kiadatlan interjúrészletek, elektronikus kézirat-töredékek, megjelent írások részletei olvashatók. S van egy kuriózum is a pápai tárlatban: Kertész Imre 2003. december 15-én járt városunkban, a Pápai

Református Kollégium Gimnáziuma meghívására. A templomban tartott előadásáról Fekete Pál Péter készített fényképeket, ezek is láthatók az anyagban - mellettük az író gondolatai a látogatás kapcsán. Hafner Zoltán kiemelte, az író a díj átvétele után három helyre hívták: Pápára, Pannonhalmára és Szegedre. Szegeden már járt a tárlat, most Pápán látható, hisz úgy gondolták, ezekre a helyszínekre mindenképp eljuttatják a válogatást.

A kiállításmegnyitón Unger Tamás alpolgármester elmondta, hogy 2019 a holokauszt pápai áldozatainak emlékére. Az önkormányzat azt vállalta, hogy anyagiakkal támogatja a programok megvalósítását, másrészt pedig maga is szervez programokat, fűzte hozzá az alpolgármester. Köszönetét fejezte ki az intézetnek és református gimnáziumnak is, hogy létrejöhett ez a tárlat. - Fontos kiállítás érkezett Pápára, fontos eleme a mai nap az emlékvéünknek - mondta Unger Tamás, aki az érdeklődők figyelmébe ajánlotta a kiállítást.

Mayerné Pátkai Tünde, a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma és Művészeti Szakgimnáziuma igazgatóhelyettese is köszöntötte az érdeklődőket. A megnyitó résztvevői megnézték egy kisfilmet, amit refis diákok (Petrik Máté, Holb Levente, Vizlendvai Eszter, Csonka Johanna) készítettek a pápai zsidóság emlékhelyeiről, valamint a Pápa Városi Televízió Kertész Imre pápai látogatásáról készített összeállítását is megtekintették a vendégek. Az alkalmon felolvasással közreműködött Valler Kata és Pekár Csaba.

Cseh Viktor *Zoltai Bea Hiány és jelenlét – a pápai zsinagóga*

Zoltai Bea festőművész Hiány és jelenlét című kiállítása a pápai Pannonia Reformata Múzeum időszaki kiállítóterében egy 67 festményt felsorakoztató kiállítás. A művész Magyarország harmadik legnagyobb zsinagógájának részletein keresztül közelíti meg a címet adó két fogalmat.

– Hiány és jelenlét – mi ihlette a kiállítás címét?

– Egy kiállítás címe valamiképpen összefoglalja a képek mondanivalóját. Tudjuk, hogy a festmények önálló műalkotások, nem szükséges semmi rávezetés, magyarázás a befogadásukhoz, hisz minden nézőben kialakul a saját személyiségén keresztül átszűrődött verziója a látott képnek. Mégis, mindannyian biztos éreztük már, hogy egy kép címe képes adni újabb szempontot, mélyítheti az értelmezések lehetőségeit, és az alkotóhoz közelebb kerülhetünk.

Érdekeselek a szavak. Lenyűgöző és feszültséggel teli feladat, ahogy a bennem megjelenő érzéseket vagy adott esetben egy kiállításnyi festményt elkezdek pár szóval megközelíteni. Mikor egy kiállításnak címet keresek, akkor azt az alap gondolatot próbálom minél kevesebb szóval közelíteni, ami létrehozta a képsorozatot. Persze sokféle mondanivaló kapcsolódhat ezekhez a képekhez is, többfelé el lehet indulni, de ez a két szó érzékelteti talán legjobban számomra azt a láthatatlan létezőt, amit ebben az esetben a pápai zsinagóga épülete fog körül.

– Téma vagy helyszín? Melyik volt meg előbb?

– Rövid és pontos választ nem fogok tudni adni, de megpróbálom vázolni a folyamatot. Volt bennem egy erős szándék. Egészen kis gyerekoromtól kezdve nézegettem az elhagyott kastélyokat, házakat, zsinagógákat. Bementem a falaik közé és sokat időztem ezekben az épületekben.

Többféle tragédia miatt válhat lakatlan ná egy épület. A holokauszt ténye számomra mindig felfoghatatlan volt és marad. Nem akarom összehasonlítani az emberi tragédiák fajtáit és ezeket rangsorolni, egymás alá vagy fölé helyezni, mindenkinek megvan a maga

személyes szempontrendszere. Magyarországon szinte minden nagyobb településen volt zsinagóga. Ezek az épületek valamilyen formában többnyire megmaradtak. Szerintem ezek az épületek mára szobrokká váltak. Olyan többletjelentésekkel, ráakódás-rétegekkel telítődtek, amelyektől már nem épületek többé.

A települések lakói 1944 után is ugyanúgy elsétáltak mellettük, kerülgették őket, mint ahogy korábban a hétköznapi teendőik során. Csakhogy megváltoztak az emberek és az épületek. Mindenre és mindenkire rátapadt a történelem, azok a napok, amikor végérvényesen átalakult a városok közössége, hirtelen néhány száz vagy akár sok ezer ember nem volt többet jelen a településeken. Ez a „rátapadás”, felveti a felelősség mindenféle formáját... A zsinagógákban pedig megmaradt a csend.

Pár évvel ezelőtt elmentem a Páva utcai könyvtárba és átolvastam mindent, ami a magyarországi zsinagógákról könyvekben fellelhető volt. A szövegek és fotók alapján a pápai zsinagóga volt az, amit először szerettem volna látni. Magyarország harmadik legnagyobb zsinagógája – ami történetesen neoreneszánsz stílusban épült – egy olyan kiüresített tér, amely befoglaló formává vált. Ez a gigantikus történelmi lenyomat, az utca apró házai közé befezülve fizikailag nagyon van, de belül végül is nincs semmi. Ez a „semmi”, ebben az épületben mégis nagyon „van”.

– Könyvek és albumok alapján választotta a pápai zsinagógát?

– Amikor először mentem el a pápai zsinagógába, akkor még azt gondoltam, hogy utána számos másikat is megnézek, vagyis több épülethez is kötődni fog a megvalósítandó képsorozat. Személyes kötődésem nincs a városhoz, életemben akkor voltam először Pápán, amikor megnéztem a zsinagógát, de, miután megnéztem, és kezdtek bennem kialakulni a képek, rájöttem, hogy fontos, hogy egyetlen épülethez kapcsolódjanak majd. A festészet eszközeivel

való gondolatok megfogalmazásához, kibontásához ez volt az egyértelmű, ha fotós lennék valószínűleg nem így döntök, akkor sokféle helyszínre ellátogattam volna.

- *Visszatérve a nem látható dolgok jelenlétéhez – milyen üzenetei lehetnek ezeknek?*

- Ez egy majdnem 70 éve bezárt épület, amit mostanában már egy-egy csoportnak vagy eseménynek kinyitnak. Az épületbe belépve és ott tartózkodva úgy éreztem, hogy ezeken a falakon keresztül szeretném megfogalmazni, milyen, amikor jelen van a falakat létrehozó közösség egy épített térben és milyen, amikor eltűnik. Tehát a jelenlét és nem jelenlét vagy hiány fogalmának ábrázolhatósága foglalkoztatott a képsorozatban. Ami egyben az üresség, egy adott tér üressége fajtáinak lehetőségeit is felveti (pozitív és negatív töltésű üres terek megjelenítési lehetőségei).

A zsinagóga terét a festményeken mindig üresen látjuk. Az 1944 előtti állapotot megidéző képeken, még nincs jelen az „építtető”, a mögötte álló közösség, de mindjárt megérkeznek. Ezek a képek egészen másfajta csenddel telítettek, mint a napjainkban látható tér súlyos érzelmi rétegekkel terhelt csenddel átítatott állapota.

A 67 (15 nagy és 52 kisebb vagy közepes méretű) kép között van négy csendélet. Ezeken keresztül – reményeim szerint – átszűrődik, hogy számomra az ünnepekben is a hétköznapi a fontos. Az ismétlődő, esetleges pillanatok. Tulajdonképpen az fontos az életben, ami nem tűnik annak.

- *Tehát 67 képet festett a témában – ennek van különösebb jelentősége? A kiemelt részleteket mi alapján választotta?*

- A képek számában nem volt szándékosság részemről, ha bármiféle számszimbolika hozzájuk kapcsolható, az véletlen. Ha van olyan, hogy véletlen.

A kiállítótér falain szétszórtnak megjelenő kisebb képek tulajdonképpen az én szubjektív emléktöredékeim az épület belsejéről. A kiállítás terében ezek a felületek mindenféle magasságban körbeveszik a nagyobb képeket. Tulajdonképpen összekapcsolják a három részből álló kiállító tér tereit. A kiállítást nézve a látogató hagyományos módon is nézi a képeket (szemmagasságban felakasztva) és ettől eltérően is, hisz térdmagasságtól 3 méteres magasságig borítják a falakat a szétszórtnak apró képek.

A töredékesség, a részletek újraegyesítésének lehetetlensége, körbeveszi a látogatót, de nem tragédiaként ránehezedve, inkább újabb képi befogadási helyzeteket létrehozva. Lehet, hogy valakihez egy 20×20 cm-es „emlék töredék” kép közelebb áll, mint egy 100×150 cm-es fő képe a kiállításnak. A kis képeket nézve az emlékezés töredékességére, szubjektív voltára is gondolhatunk. A személyes szálak, az igazság törmelékei, a talált és igazán megélt pillanataink közelebb vihetnek a valósághoz.

- *Mikor festett, meddig és hol?*

- A helyszínen készítettem fotókat, illetve több szalon gyűjtöttem korabeli fényképeket is. Ezek segítségével a műtermemben festettem meg a sorozatot. A nagyméretű képek, melyek 2015-ben az Izraeli Kulturális Intézetben voltak láthatók, másfél év alatt készültek el. 2019 márciusában keresett meg a Pannonia Reformata Múzeum, egy gyönyörű, új létesítmény Pápán, azzal a szándékkal, hogy szívesen kiállítanák ezeket a képeket. Nagyon örültem a kérésnek, mert ez a befogadás, kiállítás egy újfajta helyzetet jelentett a festményeknek. Egyrészt pár perc sétára vagyunk a képek nézésekor a zsinagógához, ami ráadásul előzetes kérésre látogatható a kiállítás nyitva tartása alatt! Másrészt, mivel minden kiállítótér másképpen működik, úgy tartottam optimálisnak a készülő kiállítást, hogy a meglévő anyagot kiegészítettem 52 új képpel. Vagyis ez egészen más kiállítás, mint a pár évvel ezelőtti, Budapesten látható tárlat volt.

- *A témaválasztás mögött személyes kötődés is van?*

- Van kötődésem persze származás és emberi kapcsolatok okán is, de erre szándékosan nem szeretnék kitérni.

Mindannyiunkra tartozik minden abból, ami a világból minket körbevesz. A történetek, hagyományok emlékezetben megtartásának fontossága számomra rendkívül fontos, és ebbe beleépülve, ezt átszöve, de ezen túl másféle irányokba is ellépve, a figyelésünk folyamatos fenntartása az egyik legfontosabb emberi érték. Az egymásra odafigyelés talán mindennek a „kulcsa”.

(Az írás rövidített, szerkesztett másodközlése az Egység magazin 29. évfolyam, 119. számának 22–24. oldalain megjelent cikknek.)

Schmidt Orsolya

Zsidó Kulturális Napok 2019

1846. szeptember 11-én avatta fel Löw Lipót rabbi a pápai zsinagógát. Ehhez a jeles eseményhez kapcsolódva jött létre tavaly a Zsidó Kulturális Napok rendezvénye. A Pápa és Környéke Zsidó Kulturális Egyesület célja, hogy megmutassa azt a sokszínű kulturális-, és hagyományrendszert, mely hajdan a pápai zsidóság hétköznapijait is jellemezte, s hatást gyakorolt az együttélésre, a város tudományos, gazdasági, vallási életére egyaránt.

A korosztályi és felekezeti határok nélkül zajló két napos (szeptember 14-15.) rendezvény helyszíne ezúttal is a pápai zsinagóga volt, mely romos állapotában is varázsos hangulattal várja az érkezőt a maga százhetven évével. Ahol hajdan nyolcszáz zsidó férfi osztozott a padsorok helyein, a karzatokon pedig a hölgyek követték az istentiszteletet, ott e két napra széksorok és színpad kínált helyet az érdeklődőknek és a meghívott fellépőknek. A rendezvényre árnyékot vetett az egyesület hajdani elnökének, elnökségi tagjának – Politzer Sándornak – halála, akitől a kulturális napok megnyitójában is búcsút vettek az emlékezők.

Szombat este zene és próza találkozott a színpadon. Fodor Bernadett énekművész, a Magyar Állami Operaház szerződéses magánénekeske közismert dallamokat és magyar írók, költők sorait ötvözte *Sem emlék, sem varázslat* című műsorában.

dr. Áldozó Tamás polgármester köszöntő gondolataival járult hozzá a rendezvény jelentőségéhez, remélve, hogy a tavaly útjára indított kezdeményezésből egyszer hagyomány lehet.

A lírai dallamokat egy kortárs izraeli író színpadi adaptációja követte Szabó Szilárd, az S.K. Társulat tagjának előadásában. David Grossmann *Egy ló beszél a bárba* című könyvét Szabó Dávid adaptálta színpadra.

Vasárnap a gasztronómia területére tehettek kirándulást az érdeklődők. Ahogy tavaly, úgy az idei évben sem hiányozhatott a

süteménykóstolásból a várva várt flódnai, de az egyesület tagjai saját receptjeik felhasználásával, változatos kínálattal mutatták be a zsidó konyha finomságait. A gyerekek és a játékos kedvű felnőttek a *Zsibongó*-játsházban tehették próbára ügyességüket, fejleszthették memóriájukat, és ismerkedhettek a zsidóság szimbólumaival.

Az egyesület tagjai kalauzolták a zsinagóga lépcsőit, hiszen a mai napig sok olyan pápai és környékbeli érkezik az épületbe, aki még sosem járt ott korábban. Kíváncsisággal, várakozással érkeznek, és ámulattal néznek fel a közel 20 méteres belmagasságú zsinagóga karzataira, tanulmányozzák a rózsablak kobalt-mezőkbe foglalt héber betűit, nézik meg a Dávid-csillaggal ékesített Tóraszekrényt. Az elmúlt évtizedek zárt kapui után sokan fedezik fel az épületet és csillapítják gyermekkori kíváncsiságukat – felnőtt fejjel. A helytörténet, a hagyomány része a zsinagóga. Sokakban feltörnek a családi történetek, a nagymamák meséi a zsidó szomszédokról, kereskedőkről, tanítókról. Egy más mellett élésről, közös örömeiről, nehézségeiről.

A sokszínű, közös múltat kívánta feltárni és átültetni a jelenbe a *Találkozások* kerekasztal beszélgetés a rendezvény vasárnapi programjai között. A város felekezeteinek vezetőit hívta beszélgetésre az egyesület – s hogy teljes legyen a paletta, Fináli Gábor a budapesti Hunyadi téri zsinagóga rabbija is ellátogatott Páparra. A találkozás célja a párbeszéd elindítása volt, az ismerkedés, a találkozási pontok megmutatása, a jelen egymás mellett élésének elmélyítése.

A beszélgetésen a helyi felekezetek vezetői vettek részt: Boncz Zoltán, a Baptista Gyülekezet lelkésze, Szakács Gergely, a református gyülekezet lelkésze, Ortutay Gábor lelkész, a Hit Gyülekezetek képviselőjében, Polgárdi Sándor esperes, az evangélikus gyülekezet részéről, Salgó Ferenc atya az Anna téri katolikus plébánia képviselőjében. A moderátor dr. Németh Tamás, a Pápai Református Teológiai

Akadémia rektora volt. Fontos kérdések, első találkozások és minden felekezetet érintő problémák kerültek felszínre e találkozás kapcsán, mely az egyesület tervei szerint folytatódik a jövőben. Egymás megismerése, a sajátosan felekezeti és közös utak megmutatása segíthet a tolerancia, a megértés hétköznapi formálásában.

A rendezvénynek már tavaly is volt „rab-bija”, Róna Tamás személyében, aki akkor szívesen válaszolt a közönség kérdéseire. Idén is volt kérdezz-felelek a rabbival, ezúttal Fináli Gábor mesélt hagyományról, vallásról, és hallgatta meg az érdeklődőket. A beszélgetést, s a két napos rendezvényt is zene zárta. Az Ábrahám fiai zenekar nyáron már játszott a pápai

zsinagógában, és nagy örömmel érkeztek ezúttal is, hogy autentikus dallamokkal, hétköznapi és ünnepekhez kötődő zenével szórakoztassák a hallgatóságot. Hangulatos, tapssal kísért koncertjük visszahozta az önfeledt hangulatot a zsinagóga falai közé.

Bár a hétköznapiakban már nem látni káftános, pajeszos zsidó férfiakat és Szombat-fogadásra siető, ünneplőbe öltözött családokat a pápai utcákon, se a környező településeken, a Zsidó Kulturális Napok rendezvénye és az egyesület ismeretterjesztő programjai bepillantást nyújtanak a sokszínű zsidó hagyományba – várva kicsiket és nagyokat, felekezeti hovatartozás nélkül, hogy tanuljunk egymásról, egymástól.

Meleg Andrea *Botlatókövek a pápai utcákon*

A város számos utcájában helyezett el 2019. szeptember 15-én délután botlatókövet Gunter Demnig német szobrász, hogy így emlékeztessen a holokauszt pápai zsidó áldozataira.

A művész elsőként a Rákóczi utca 14. számú ház előtt szedte fel a díszkövet, hogy helyére egy macskakőre rögzített 10x10 centiméteres bronz emléktáblát tegyen, a járdába süllyesztve. A botlatókő Guttmann Miksáné, született Krausz Katalinnak állít emléket, akit 1944-ben deportáltak, majd öltek meg Auschwitzban. (A nap folyamán még a Schiller Család, Pollák Józsefné, a Heimlich Család a Kurucz utcában, a Hoffmann Család, Bööhm István, Steiner Flóra és Grünwald Imre, Pápai Lajos és Lajosné, a Heimlich Család a Szent László utcában kaptak emlékkövet. – A Szerk.)

Kirschner Péter, a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület elnökétől származik, hogy: a művész több éve járja Magyarországot és rakja le mementóit, hogy nevet adjon azoknak az embereknek, akiknek csak számuk volt, vagy még az sem. Európában ez idáig közel 70 ezer botlatókő került kihelyezésre, ebből mintegy 500 hazánkban és a nap végére 20 Pápán.

– Az önkormányzat, a település egyfajta felelősséget is vállal azzal, hogy nem csak megóvják a köveket, hanem egyben beépíti a város emlékezetébe azoknak a múltját, életét és történetét, akiknek az emlékét őrzik ezek a kövek – fogalmazott Kirschner Péter.

Az ünnepi eseményen jelen volt Unger Tamás alpolgármester. Az önkormányzat tavaly decemberben nyilvánította 2019-et a holokauszt áldozatainak emlékévévé, így elevenítve fel a pápai zsidó lakosság 75 évvel ezelőtti tragédiáját... Pápáról és környékéről több mint 3000 embert deportáltak Auschwitzba.

– Ez hatalmas törést jelentett a város életében, amit a mai napig nem hevert ki. Egy olyan közösség tűnt el Pápáról, akik gazdasági és kulturális szempontból jelentős szerepet töltöttek be. Ezért is mondott azonnal igent az

önkormányzat a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület kezdeményezésére, hiszen a botlatókő egy különleges módja az emlékezésnek. A kövek a személyeknek állítanak emléket, így téve láthatóvá és kézzelfoghatóvá mindennapjainkban a történelmet – fogalmazott az alpolgármester.

A Rákóczi utcán kívül további nyolc utcában helyeztek el botlatóköveket.

A kövek elhelyezésekor az utódok emlékeztek meg felmenőikről, gyakorta olyan személyekről, akikkel soha nem találkoztak. Így volt ez a Zimmermann utca 3. számú ház előtt is, ahol Dr. Pápai Lajos Szül. 1884. április 18. Meghalt: 1944. Auschwitz és Dr. Pápai Lajosné szül. Böhm Jozefa 1894. Meghalt: 1944. Auschwitz. Utolsó lakóhely: Pápa Zimmermann u. 3. Kádár Györgyné Pápai Judit, a budapesti Pápai Zsidók Társasága (PÁZSIT) egyik szervezője emlékezett nagyszüleiről, róluk a következőket elmondva:

– Pápa városa és a helyi zsidóság életében közel három évtizeden át meghatározó szerepe volt Pápai Lajos városi állatorvosnak. 1884-ben született Pápai Miksa és Beck Netti gyermekeként. A Református Kollégiumban érettségizett, majd Budapesten, az Állatorvosi Főiskolán szerzett diplomát 1909-ben. Tanulmányai alatt a Budapesti Pápai Kör egyik vezetője. Visszatérve szülővárosába neve összekapcsolódott a város fontos fejlesztéseivel, az 1909-ben megnyílt

Botlatóköveiért Gunter Demnig német szobrász a zsinagógában vett át Radnóti-díjat.

Közbághíd, valamint az 1913-ban átadott modern Jéggyár létesítésével, majd ezek vezetésével. Az 1930-as évek elején oroszánrésze volt Sulyok Dezső helybeli ügyvéd és országgyűlési képviselővel együtt a bacongár alapításában, majd a belga Poels cég bevonásával a sertésfeldolgozásra alapított konzervgyár létrehozásában. Felolvasóesteket szervezett, ismeretterjesztő előadásokat tartott, jótékonyági rendezvények szervezését irányította. Aktív szerepet vállalt az Izraelita Hitközség pénzügyi bizottságában, és képviselőként is igen aktív volt a város képviselő-testületében. 1939-ben a zsidótörvények következtében megfosztották virilista képviselői jogától, 1940-ben nyugdíjazták. 1944. május 7-én internálták a pápai értelmiség több tagjával együtt „a közre veszélyes

tevékenységük miatt”, 1944-ben Auschwitzban ölték meg.

A fiatal és közkedvelt állatorvos 1914. április 5-én feleségül vette az 1894-ben született Böhm Jozefát, Böhm Ignác nagybérő leányát. Három fiuk született, György, László és István, de közülük csak György maradt életben, az ikerpár László és István még csecsemőként meghaltak. Pápai Lajosné „ékszerrejtegetés” miatt a pápai gettóba vonulás előtti napokban megkínózza a két hírhedt rendőrbíró, Horváth János és Lotz Pál, majd megtalálják a kémény falába helyezett családi ékszereket. Deportálását követően Böhm Jozefát 50 éves korában, Auschwitz-Birkenauban pusztították el.

(A Pápa és vidékében megjelent írás második közzélése szerkesztett és bővített változatban.)

Kádár Györgyné Pápai Judit nagyszüleirol emlékezik.

IN MEMORIAM

Áldozó Tamás

*„rendet szervezett az áttekinthetetlenbe,
és itt hagyta nekünk színországot”*

Búcsúbeszéd Nemcsics Antal temetésén

Tisztelt Gyászoló, Emlékező Közösség!

Egy kicsit mindenki pápai, mondjuk otthon gyakran rácsodálkozva a széles világra, amikor ismeretlen, idegenben élő családok esetében pápai szála akadunk; de aki pápainak szüleit, az egész biztosan élete végéig az is marad. Sokat beszélgettünk Tanár Úrral a szülővárosáról, pápai felmenőkről, többek között Bocor Istvánról, a református kollégium híres professzoráról, ferencesekről, bencészekről, első találkozásáról a képzőművészettel és a színekkel.

Mai szóhasználatlaltal volt egy közös projektünk. Büszke vagyok arra, hogy ebben a projektben én képviselhettem a megvalósításban közreműködő partnert, a várost; sohasem felejttem el, hogy Tanár Úr a barátságába fogadott, és együtt dolgozott velem.

Ezt a projektet nagyon régen kezdtük, én leginkább egy 2006-os badacsonyi találkozásunkra emlékszem, amikor megcsodáltuk a nyaralón elhelyezett napórát, ittunk badacsonyt és arról beszélgettünk, hogy ha egyszer

majd elkészül az Esterházy-kastély felújítása, az méltó helye lehet a Tanár Úr életműkiállításának. 2006-ban épp semmi reményünk nem volt az épület rekonstrukciójára, de Tanár Úrban közel a nyolcvanhoz is megvolt a hit és a bizakodás, de a türelem is, hisz időről időre rákérdezett aztán a várt előrehaladásra. Teltek az évek, aztán egyszer csak a közös projektünk nagyot lépett a megvalósulás felé: megkezdődtek a munkák az Esterházyak pápai kastélyában.

Tanár Úr már a felújítás során is megtekintette azokat a tereket, ahova a kiállítást terveztük. Meglátogatta és pontos terveket készített, gyakorlatilag centiméterről centiméterre gondolta át és díszítette fel képeivel, makettjeivel, találmányainak prototípusaival a falakat, de elhozta Pápára könyveit, kutatási munkáinak dokumentumait is. A hosszú nyúlt projekt zárása talán az az alkalom volt, amikor 90. születésnapjának előestjén pápaiaknak, pestszentlőrincieknek és pestszentimreieknek közösen tartott tárlatvezetést a pápai Nemcsics-gyűjteményben.

Tisztelt Emlékező Közösség!

Nemcsics Antal gyermekkorában Pápán a Fő téri templomba – az az épület nekünk, pápaiaknak a Nagytemplom – járt szentmisére. Ott, abban a szakrális térben lépett örök szövetségre a képzőművészettel és a színek világába. A templom freskóit valaha megfestő Maulbertsch volt az, aki meghívta Tanár Urat erre a végtelen kalandra. Egész életére elbűvölték az ott látott alakok, a beszűrődő napfényben feloldódó, évszázadokkal előbb odaálmodott színek, a színezetia teljessége, ami csak ilyen megszentelt helyeken élhető meg igazán. Aztán az élete során úgy alakult, talán egy templom freskóinak újrafestése alkalmából történt, hogy a plébános felhalmozta a templomból lomként kihordott képeket, régi bútorokat, kacatot. Tanár Úr ott figyelt fel két képre, amiket aztán a pap nekiadott, ő pedig magával vitte, restaurálta és a hálósobájában akasztotta a falra; ott szolgáltak évtizedeken keresztül. Két Maulbertsch kép volt az, a Jóisten rendelte találkozás, a Mester és a Tanár Úr szövetsége egy életre szólóan.

Kilencvenéves volt a Tanár Úr, amikor szólt, hogy elhunyt, szeretett felesége alkotásai mellett még lenne két további kép, amit szeretne a pápai kastélyban elhelyezni; elhelyezni, vagy inkább hazahozni: a két Maulbertsch volt az. Talán azért, hogy a Mester freskóinak a közelében legyenek, talán azért, hogy amivel elkezdődött egy pályafutás, egy kaland, azzal és ott is érjen véget. A két kép azóta is az Esterházy-kastély Europa Nostra-díjjal kitüntetett kápolnájának a falát díszíti.

Tisztelt Emlékező Közösség!

Köszönjük a Teremtőnek, hogy kaptuk őt; kérünk békét és megnyugvást a gyászoló hozzátartozók fájdalmára. Jó ember volt és gazdagabbá tett minket; segített jobban megérteni a világot; rendet szervezett az áttekinthetetlenbe és itt hagyta nekünk színországot, ahogy ő a színek világát elnevezte.

Emlékét megőrizzük! Nyugodjék békében!

(Nemcsics Antal temetése 2019. július 31-én, a Budapest XVIII. kerületi temetőben volt.)

Ifj. Márkus Mihály Temetési igehirdetések

dr. Varga Ferenc temetésén

Alapige: Ézsaiás könyve 43:1-3

„De most így szól az Úr, a te teremtd, Jákób, a te formálód, Izráel: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy! Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged. Mert én, az Úr vagyok a te Istened, Izráel Szentje, a te szabadítód!” Ámen.

Gyászoló gyülekezet!

Megrendültünk, s közben mégis átjárt bennünket a hála, a köszönet, az Istenbe vetett hit által a reménység. Az az ézsaiási ige, amely már a gyászjelentésen is megszólított bennünket, most hitvalló őszinteséggel szól egy hosszú, szorgalmas, dolgos életről, és szólít meg bennünket, akik a gyász fájdalmát hordozzuk.

Bíztató ige a számunkra, hitvallás, bizonyosság egy lezárult életre tekintettel. De bíztató ige, hitvallás, bizonyosság nektek, családtagoknak és nekünk, a gyászoló gyülekezet tagjainak is.

Mindnyájan tudjuk, hogy Varga Ferenc testvérünk jelenléte hosszú évtizedeken át mennyire meghatározó küldetés volt ebben a városban. A helyi, baptista, de még inkább a református gyülekezetben az ő jelenléte sok-sok ember számára volt hitben adott példakép. Az Isten kegyelme és az Ő szeretete mutatkozott meg az ő szolgálatán keresztül.

És bármennyire is átjárta az ő lelkét újra és újra a bűnösség, az alkalmatlanság, a tökéletlenség, az esendőség, az emberi botlások miatti bűntudat okozta félelem és bánkódás, az ézsaiási üzenet szinte hétről, hétre, de bizonyos vagyok benne, hogy nagyon sokszor erősítette: Ne félj!

Ennek a bátorításnak az alapja az, amiről ez az ige szól, s amiben, hiszem azt, hogy bizonyossága volt elhunyt testvérünknek, hogy Isten az Ő tulajdonába vette az ő életét, megragadta, megszólította, elhívta az Ő követének.

Ez az isteni tulajdonba vétel igazából három dolgot jelent, amit fel is sorolok konkrétan.

Először is azt, hogy nevén szólította. Hogy az ő Istene, megváltóján, Jézus Krisztuson keresztül név szerint ismerte, tudta, hogy az Ő gyermeke. Azáltal a Jézus Krisztus által szólította meg, aki ezt mondta: „Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet, és az enyéim ismernek engem...” (Jn. 10:27)

De nem csupán név szerint ismerte, hanem számon tartotta őt. Ez a második gondolat. Tudott róla mindent, fontos volt neki, megőrizte és megtartotta küzdelmeiben. Ott volt mellette az '56-os évek bizonytalanságaiban, ott volt mellette a '90-es rendszerváltozás közepette. Ott volt akkor is, amikor orvosi szolgálata utolsó évtizedére egy teljesen új szolgálati területre kellett betanulnia magát. Ezekben a kihívásokban való jelenlétről, a megtartatásról szól ennek az igének a további része: „Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged.” (Ézs 43:2) Isten volt az úr a természet erői felett, még a halál felett is, s megengedte nektek és megengedte neki a csodálatos elköszönést, a békeséggel való elalvásban mellette állás csodáját, mert megtartotta minden körülményben. Soha nem kellett feladnia az Istenbe vetett hitét, soha nem kellett elvtelen kompromisszumba belemennie.

A harmadik pedig, hogy megváltotta. Azt, akit néven ismert, azt, akit számon tartott egész életében, annak üdvösséget adott Jézus Krisztusban. És még ha sokszor kérdezte is meg, és tőlem is nem egyszer, hogy vajon elég-e, amit ő tud tenni, amit ő letett az asztalra, én hiszem azt, hogy Isten

kiemelte őt bűneiből, megtartotta a földi életében, és az örök élet dicsőségét készítette elő neki. Mert így szól hozzá személyesen: „Ne félj, mert én megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy.”

Az az élet pedig, amit ő ebben a földi életben megélhetett, az a több mint 88 esztendő, válasz volt. Válasz volt erre a bizonyosságra. Igyekezett az Ő dicsőségére, Isten dicsőségére élni. Így lehetett bibliás, Isten akaratát kereső, bibliakörben biznyságot tevő életével jelen, jelen a ti családokban, jelen a mi gyülekezetünk közösségében, jelen ebben a városban, az ő csendes, egyáltalán nem hivalkodó, szerénységben jelenlévő életével. Felmutatta, hogy hogyan lehet orvos és beteg kapcsolatában személyes, sokszor a betegjeiért aggódó. És csodálatosan találta meg azokkal a református lelkészekkel is a kapcsolatot, akik itt szolgáltak a városban, lett legyen az az Ólé család, a Hargita család, vagy éppen az én családom.

És ahogyan ez az ige megszólította őt, ahogyan ez az ige jelen volt az ő életében, így akar most titeket is vigasztalni.

Mindenekelőtt nektek is szól a bátorítás, ami számára oly sokszor volt kapaszkodó: ne félj! Ne félj a te gyászodban. Ne félj attól a tehertől, amit most kell hordanod. Ne félj a saját halálotdtól, és ne félj attól a betegségtől, amit hordoznod kell, mert Isten megerősít, mert Ő melletted áll, mert Ő felkészít arra, hogy majd egyszer magához vegyen.

Ne félj, mert megváltott. Az örök élet lehetőségét adta Jézus Krisztusban. Azt az igazi szabadulást, ami innen a földről néha olyan távol levő, messzi megoldásnak tűnik, mégis az egyetlen, igazi, felszabadító megoldás.

Ne félj, mert neveden szólított. Mindnyájatokat, kik a gyászoló család tagjai vagytok, és mindannyiunkat, akik a gyászoló gyülekezet tagjaiként vagyunk jelen, megszólított Jézus Krisztus által a nevünkön, és azt akarja, hogy az Ő gyermekeivé váljunk. Isten gyermekeiként éljünk ebben a világban, mert az Ő tulajdonai, az Ő tulajdonába vett nyája lehetünk azzal a küldetéssel, hogy ebben a világban áldássá legyünk.

Vigasztal benneteket, kedves gyászoló család, hogy visszaemlékezve erre a tartalmas életre, erre az áldott, Isten dicsőségére élő életre, erőt merítve ti magatok is váljatok áldássá, és ti is mutassátok fel azt a kegyelmet, amit Isten, Jézus Krisztusban nektek adott.

Így szól hozzátok az Úr: „Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!” S ha bármi is ér, biztatásként folytatja: „Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg téged.” És újra és újra hordozd magadban azt az utolsó három szót, amely a felolvasott igeszakaszban így szól: „Mert én, az Úr vagyok (...) a te szabadítód!” Ámen

Varga Ferencné sz. Kiss Réka Csilla temetésén

Alapige: „Ha valaki vallja, hogy Jézus Isten Fia, abban megmarad Isten, ő pedig Istenben és mi ismerjük és hisszük azt a szeretetet, amellyel Isten szeret minket. *Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne.* Abban lett teljessé a szeretet közöttünk, hogy bizalommal tekinthetünk az ítélet napja felé, mert ahogyan ő van, úgy vagyunk mi is ebben a világban. A szeretetben nincs félelem, sőt a teljes szeretet kiűzi a félelmet; mert a félelem gyötrellemmel jár, aki pedig fél, nem lett tökéletessé a szeretetben. Mi azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket. (1 Jn 4:15-19)

Gyászoló gyülekezet! Kedves Testvéreim!

A kiemelt igeszakasz köszönt vissza ránk arról a gyászjelentésről, amely hírül adta, hogy Varga Ferencné, Kiss Réka Csilla, testvérünk – Réka, vagy sokaknak Réka néni – türelemmel viselt, hosszú betegség után megtért Teremtőjéhez.

Ahogyan olvassuk ezt az egy mondatot, felsejlik előttünk az a személy, és az élete, amely életnek földi szakasza lezárult.

Réka csodálatos személy volt. Én 2002-től ismerem, mint a gyülekezet tagját, láthattam szolgálatát, emberek közötti forgolódását, hogyan állt idős gyülekezeti tagok vagy csak városbeliek mellé, hogyan segítette a Nőszövetség tagjait vezetésével, hogyan volt jelen a gyülekezetben, hogyan volt szolgálatkész minden pillanatban. S talán, amikor az utolsó évben, a tavalyi esztendőben ősszel a Zsindelyné Tüdős Klára díjat megkapta, s olvashattam az élettörténetét, illetve hallgathattuk sokan

a laudációt, még jobban elgondolkodhattunk, miért ért oda ez az élet, ahová ért, hogyan növekedhetett azzá, amivé növekedett, amivé lett, mitől volt annyira szerethető ez élet. Hogyan tudta megélni ennyire mélyen azt a krisztusi küldetést, aminek talán mindannyiunkat jellemeznie kellene!

A másikért való szolgálatban kiteljesedő élete volt. Fiatal lányként a családban, idősebbként a férje iránti szolgálatban, gyermekei és unokái iránt való odaadó ráfigyelésben, és ezek mellett még oly sokaknak, sokszor...

Talán ott van bennünk a kérdés, látva és hallva mindezt, visszagondolva az előbb elmondottakra: Mi lehetett a titka? Mitől volt ennek az embernek ilyen erős kisugárzása, mitől vált olyan könnyen szerethetővé...

Számomra a válasz ott van ebben a felolvasott igeszakaszban. Hiszem, hogy rajta keresztül Isten jelentkezett áldásaival az életünkben. Mert aki megmarad Isten szeretetében, abban Isten is marad, és az Ő élete Istenben maradó élet volt.

Ez a szeretet az, amiről Pál apostol részletesen beszél a korinthusi levélben (1 Kor 13): türelmes és jószágos; nem irigykedik és nem kérkedik; nem fuvalkodik fel és nem viselkedik bántóan; nem keresi a maga hasznát és nem gerjed haragra és nem rója fel a rosszat; nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. „Mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr. A szeretet soha el nem múlik.” 1 Kor 13:7-8)

Kiadhatatlansága éppen a forrásából eredendően van, ahonnan újra és újra erőt tud meríteni! Istennél van az élet forrása, és ez az élet forrása az a szeretet, amiről az ige beszél, ami előnti az ember lelkét és szívét, aztán túlrad és túlcsordul rajta... és mi, akik részesei lehettünk egy ilyen életnek, ennek a túlcsordulásnak az ajándékaiból részesedtünk.

Ebben a szeretetben nincsen félelem! Nincs a másik embertől tartás, nincs számítás, nincs benne az, hogy azért adok, hogy majd kapjak vissza valamit. Mert Isten szeretete kiűzi a félelmet. És nem csak a másik embertől való félelmet, nem csak az élet végétől, a betegségtől való félelmet és fájdalmat, hanem még azt a bizonytalanságot is, hogy mi van utána. Magabiztos reménységgel telve tett bizonyosságot testvérünk sokak előtt arról, hogy Isten kezében van az élete, és ezt elfogadja, bármi következék.

Erős élni akarás, erős küldetéstudat volt a jellemzője, s talán ezzel tudta teljesíteni azt a vágyát, hogy férjét végig kísérje földi élete utolsó pillanatáig, de talán az Isteni akarat elfogadása volt az, ami segítette neki, hogy néhány héttel ezelőtt ő is megpihenjen.

Tudom, hitvalló lélekkel hallgatta és imádkozta velem együtt a 139. zsoltár gondolatait: „Uram, te megvizsgálász és ismersz engem. Tudod, ha leülök vagy ha felállok, messziről is észreveszed szándékomat. Szemmel tartod járásomat és pihenésemet, gondod van minden utamra. (...) Vizsgálj meg, Istenem, ismerd meg szívemet! Próbálj meg, és ismerd meg gondolataimat! Nézd meg, nem járok-e téves úton, és vezess az örökkévalóság útján!”

Ebben a szeretetben nincsen félelem.

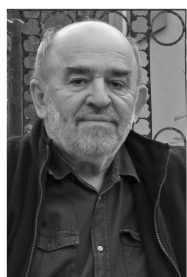
És ez a szeretet bizalommal előre tekintő szeretet. Krisztus Jézus megváltó szeretetében bízva, megnyugodva várja nem csupán a földi élet végét, hanem azt az ítéletet is, amelyről a Biblia tud, és bizonyosságot tesz. Ezért nem fél a haláltól. Ezért vágyik arra, hogy Isten országát színről színre láthassa! Azokkal lehessen, akik már átlépték ezt a határt, és reménységgel és bizakodva gondoljon arra, hogy majd őutána mindazok, akik oly közel álltak hozzá, útra kelve odaérkezhetnek, ahol ő van.

És harmadjára ez a szeretet „válasz-szeretet” – mert *Isten előbb szeretett minket.* Nem kitalálja, mit kell csinálnia, nem elkezd azon gondolkozni, hogy ez-e a legjobb, hanem visszatükrözi mindazt, amit Isten felmutatott előtte az ő életében, amit felmutatott cselekedeteivel, amit megélhetett Isten szeretetéből. Így válik krisztusivá, olyanná, mint Krisztus. Isten „előbb-szeretetéből” táplálkozik.

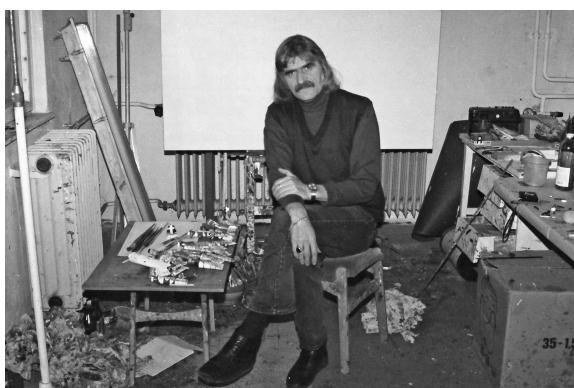
Kedves Testvéreim! Kedves család! Én ilyennek ismertem meg Rékát. Isten szeretete volt benne, és tudom, hogy ő megmaradt ebben a szeretetben, és ezért Isten is megmaradt benne.

Nem tudom, milyenné tesz téged az, hogy megélhettél vele hosszabb, vagy rövidebb időt. Nem tudom, hogyan tudott még inkább Isten felé fordítani! Mert nem kevesebb célja van a földi életünknek, mintsem, hogy mások számára áldássá lehegyünk, és ezáltal másokat Istenhez vezessünk.

Nem lehet kisebb a küldetésünk: megmaradni Isten szeretetében félelem nélkül, bizalommal előre tekintve, Isten „előbb-szeretetét” felismerve, hálaadó élettel rábízva magunkat. Hálát adva az életért, hálát adva Istenért, hálát adva azokért, akikkel osztozhatunk földi életünkben. Ámen.

Györfly Árpád *Horváth Lajos festőművész emlékére*

*Horváth Lajos festőművész a pápai műtermében
1996-ban - Fotó: Györfly Árpád*

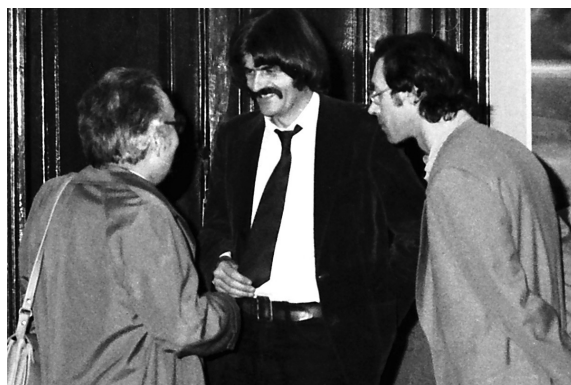
Szomorúan olvastam, hogy 2019. június 30-án elhunyt Horváth Lajos festőművész. Nagyon szeretem a képeit. S ha valamikor, akkor most nagyon ideje van annak a fájdalmas elvágódásnak, ami gyűrött papírcsónakjaiból, ókori elemekkel berendezett holdbéli tájaiból, hideg színeiből, alakjaiból sugároz.

Emlékezőként, tisztelgésként idemásolom egy 1996-ban készült írásomat, néhány régebbi fotómat róla... és egy válogatást egy 2002-es veszprémi kiállításának képeiből.

Horváth Lajos első nyilvános bemutatkozása 1968-ban volt. A szombathelyi tanárképző főiskola diákjai nézték, vitatták meg képeit a pápai tanárbarát Szabó István, sokak által használt nevén, Csicsa társaságában. Addig csak úgy festegetett, csak valamikor ezután döntötte el, hogy komolyan kellene foglalkozni a festészettel.

A következő tíz év önképzéssel és munkával telt. 1980-ban hivatalos pecséttel művészé fogadták, felvették a Képzőművészeti Alapba. A nyilvános művészé avatás azonban csak az 1982-es Veszprémi Őszi Tárlaton következett el. Néhány képe igazi szenzációt jelentett a megszokott megyei palettán, de fogadtatása nem volt egyértelmű. Sokan azonnal hatalmas

tehetségként kezdték tisztelni, amíg mások idegenkedtek a képeitől. Ami érthető is, hisz nem illett bele az éppen érvényes formai és tartalmi sablonokba. Egy évvel később rendezték első Önálló kiállítását Veszprémben, majd a szülőváros, Pápa kapui is megnyíltak előtte. Azóta az ország nagyobb városaiban láthatták képeit, többször szerepelt önállóan Budapest neves kiállítótermeiben, köztük a Vörösmarty téri Csontváry Galériában is.

*Horváth Lajos (középen) Szabó Istvánnal (balról)
és Kovács Dezsővel az 1983-as pápai kiállítás megnyi-
tóján - Fotó: Györfly Árpád*

Miközben "főállású" festőművésszé vált, élete nem sokat változott. Ma is, mintha a munkahelyére járna, ha fúj, ha esik, minden nap negyed nyolc tájban megjelenik a Kossuth utca feletti műteremben. Fél tízig-tízíg dolgozik, aztán egy kávé a Márvány cukrászdában, kis beszélgetés a könyvesboltban, majd ismét festés este hatig, félhétig. Így megy ez évek óta, mintha iparos lenne. Pedig szó sincs róla, a precíz munka ellenére művész maradt. Az első veszprémi önálló kiállításán egyik idősebb kollégája viccesen megjegyezte, hogy kár ilyen ember nagyságú vásznakat elpazarolni egy-egy képhez. Ő nyolc tájképet kiárúsítana jó pénzért egy ekkora lepedőből és ennyi olajfestékből.

Horváth Lajos nem váltotta hálósobai tájképekre gondolatait. Nem is tehetette, hisz képei igazán nem valók a hitvesi ágy, vagy a tévékészülék fölé. Hisz ahelyett, hogy belesimulnának a környezetbe, pihentetnék a rátévedő tekintet, örök felkiáltójelként léteznek.

– Meg szeretném találni azt a küszöbhelyzetet, ami a racionális és az irracionális világot összeköti – fogalmazta meg tömören festői céljait.

Állandó jelrendszerrel dolgozik, már-már azt mondhatnánk, hogy a szimbolisták vonulatához tartozik. Képeinek visszatérő szereplői a sejtelmes drapériák, a félig szobor, félig hús-vér emberalakok, az egymásba nyíló tájak, a hol durva, hol szépen megmunkált felületű kődarabok. Sűrűn használja a Biblia, a görög mitológia motívumait, de nem ritkák a köznapis élet mozzanatai, tárgyai sem.

– Nem vagyok szimbolista – mondja magáról. – A képeimen megjelenő szimbólumokkal egyfajta hidat szeretnék építeni a tér és az idő között. A tárgyakkal jelzett időbeli síkokkal az emberiség történetének egy-egy szeletét akarom megjeleníteni, hogy végül eljussak a mához.

Hétköznapiok nyelvén, részletesebben nem szívesen fogalmazza meg ugyanezt. Azt mondja, nézzük a képeit. Hisz azokban mondja el bővebben gondolatait. Tiltakozik az ellen is, ha valaki baloldali festőnek titulálja indulási körülményei és képei miatt.

Horváth Lajos: Nike. Repro: Győrffy Árpád

– Nem tudom eldönteni, hogy ma mit jelentenek az ilyen kategóriák. Az én fogalmi rendszerem szerint Krisztus volt az első igazi baloldali, hisz kiállt a szegényekért, a betegekért a hatalmasokkal szemben, és meghalt a világ bűneiért. De ma mégsem szeretem ezeket a címkéket, hisz mindenki mást érthet rajta.

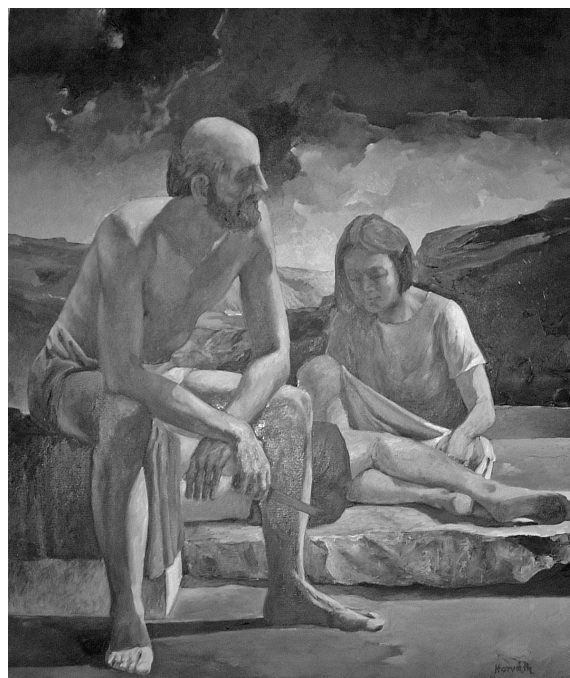
Egyszerűen megpróbál emberként élni. A saját nyavalyáin túl figyelni akar mások problémáira is – fogalmazza meg emberi hitvallását.

– A művésznek folyamatosan fel kell tenni a létezés legalapvetőbb kérdéseit. Tisztázni kell, hogy milyen lesz az ember viszonya ahhoz a természethez, amelyben él. Milyen lesz az ember viszonya önmagához, a másik emberhez. Ha ezekre nem adunk pontos választ, akkor egyre nagyobb problémákat halmozunk fel magunk előtt.

Mi dolgunk a világon? – idézi a sokak által megfogalmazott kérdést ő is. Úgy véli, átmeneti időszakban élünk, most kell határozni arról, hogy merre megyünk tovább.

– Mindannyiunknak el kell dönteni, hogy elég-e a boldogsághoz, ha többet fogyaszthatunk. Vagy attól leszünk-e boldogabbak, ha megismerjük, megértjük saját helyzetünket, és ahhoz képest határozzuk meg tetteinket – vallja.

(Másodközlés a Balatontipp.hu oldalról.)

Horváth Lajos: Káin és Ábel. Repro: Győrffy Árpád

TUDOMÁNY

Hudi József
„Politikába nem avatkozunk...”

Egy pápai lapszerkesztő mozgástere a kiegyezés korában

A magyar sajtótörténet igen fontos forrásai között tartjuk számon a szerkesztőségi iratokat, leveleket, melyekből megismerhető egy-egy hír- lap- vagy folyóirat-szerkesztőség élete. Így többek közt a szerkesztő(ség) koncepciója, napi gyakorlata, kapcsolatrendszere, munkatársi köre, a lapkiadás mint üzleti vállalkozás, s nem utolsósorban az olvasóközönség.

Sajnálatos módon a kiegyezés kori pápai hetilapok egyikének sem maradt fenn az iratanyaga, így a lapszerkesztők világáról csak hiányos ismeretekre tehetünk szert. Egyetlen kivétel azért akad: Dr. Antal Géza (1866–1934) református főgimnáziumi, majd teológiai tanár, dunántúli püspök, aki pályája kezdetén egy ideig (1890–1892) a Pápai Lapok szerkesztő-helyettese, valójában szerkesztője volt. A laptulajdonos Fenyvessy Ferenc¹ Horváth Lajos

¹ Dr. Fenyvessy Ferenc (Eger, 1855. szeptember 9. – Budapest, 1903. június 3.) jogász, újságíró, szabadelvű (kormánypárti) politikus, Pápa város díszpolgára. Egerben érettségizett, Bécsben és Budapesten jogot hallgatott. Budapesti tanulmányai befejeztével jogi és államtudományi doktorátust, majd ügyvédi diplomát szerzett. A diploma megszerzése után Pápán a gróf Esterházy családnál lett házi

nevelő: gróf Esterházy Pál két fiának, Mórícnak és Jenőnek a jogi oktatója. Állandóan letelepedett Pápán, villát is építtetett a mai Csáky László utca végén. Részt vett a város, a megye közéletében és az országos politikában. Tagja volt a Pápa városi képviselőtestületnek, Veszprém megye törvényhatósági bizottságának. 1881–1894 között az ugodi választókerület, 1895–1898 között Pápa város országgyűlési képviselője volt. A parlamentben különösen a közoktatás reformját és a művészet ügyét támogatta. 1898-tól haláláig Veszprém megye főispánja volt. Már egyetemista korában részt vett a az egyetemi és műegyetemi olvasókör megalakításában. Elnöke volt a Balaton-egyletnek, a Nemzeti Színház Nyugdíjintézetének, a Zenetanárok Országos Egyletének, tagja számos helyi és országos egyesületnek. 1879–1898 között a Pápai Lapok laptulajdonosaként és szerkesztőjeként, 1890 végétől induló budapesti Magyar Ujság politikai napilap (félhivatalos kormánylap) szerkesztőjeként a sajtótörténetbe is beírta nevét. Szívujjban hunyt el, halálakor közvetlen családjából özvegy édesanyja gyászolta. A Kerepesi úti temetőbe temették a római katolikus egyház szertartásai szerint. Temetésén a magyar politikai elit tagjai közül sokan részt vettek. Pápán és Veszprém megyében egyaránt közkedvelt ember hírében állt. – Dr. Fenyvessy Ferencz. = Pápai Közlöny 13 (1903) 23. sz. (június 7.) 1–4., Nagy László: A Veszprém megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1820–1956. Veszprém, 1957. 69–70., Varga Béla: Veszprém megyei életrajzi lexikon. Veszprém, 1998. 164. (A források eltérő adatait pontosítottuk.)

lemondása után őt bízta meg a szerkesztői teendők ellátásával. Antal Géza hagyatékában fennmaradtak a hozzá intézett levelek, melyek bizonyos szempontból megvilágítják a szerkesztőség mindennapi életét.²

Amikor Fenyvessy az ambiciózus fiatal főgimnáziumi tanárt – szerkesztő-helyettesi címmel – megbízta a szerkesztői teendőkkel, világos programot adott számára: továbbra is szabadelvű lapot akart fenntartani, amely pártpolitikával nem foglalkozik³, felekezeti vitákba nem bonyolódik, nem személyeskedik. A gyakorlatban azt is elvárta tőle, hogy a lap város és környéke érdekeit szolgálja. A fennálló gazdasági-társadalmi rend – kormánypárti politikusként – megkérdőjelezhetetlen volt számára, de a rezsim hibáiról jobbító szándékkal lehetett lapjában cikket megjelentetni.

Fenyvessy összes fennmaradt levelének olvastán világossá válhat számunkra, hogy a lapcsinálás szigorúan üzleti vállalkozás volt, és a szerkesztésnek is ehhez kellett igazodnia. A laptulajdonos gazdasági és/vagy politikai hasznot várt a kiadványtól. A szerkesztő és tulajdonos között kezdettől fogva alá-fölérendeltségi viszony volt: Fenyvessy táviratban, levelezőlapon, levélben és személyes találkozásuk alkalmával közölte intencióit, és teljesítésüket el is várta. Ha ez nem történt meg, elmarasztalta a szerkesztőt.

A szerkesztő viszontválaszaiban beszámolt munkájáról, az eseményekről, az esetleges nehézségekről, vitás kérdésekben szükség esetén tanácsot kért.

A liberális politikus a lapot eszköznek tekintette politikai céljai megvalósításában. 1891 végétől, amikor Budapesten megindította a félhivatalos kormánypárti *Magyar Ujság* c. politikai és közgazdasági napilapot, akkor a hírközlésbe a *Pápai Lapot* is hozzá kapcsolta: a helyi, Pápa-vidéki, megyei vonatkozású cikkeket kölcsönösen átvették egymástól. Antal Géza mintegy a fővárosi lapnak is munkatársa, helyi tudósítója lett. Mivel válaszleveleiről, tudósításairól nem készített másolatot, nem tudjuk, hány

alkalommal és miről írt, de Fenyvessy levelei bizonyítják az együttműködés folyamatosságát és intenzív voltát.

A kettejük kapcsolatát jól érzékelteti, hogy Fenyvessy kezdettől barátjának nevezte Antalt, miközben „kegyedezte”, sokáig önzte, s amikor tegezni kezdte, akkor sem változott át az alárendeltségi viszony partnerivé. Fenyvessynek ekkoriban az újságkiadással kapcsolatban legalább két feltétlen bizalmi embere volt Pápan: Horváth Lajos és Goldberg Gyula – Antal Géza nem vált azzá. Aligha tévedünk, ha azt állítjuk, hogy személyi autonómiájának Fenyvessy általi többszöri durva megsértése volt az oka lemondásának. (Persze, mint művelt, tapintatos ember, ezt lemondó levelében nem közölte, így meghagyta volt „főnökét” abban az öntelt hitében, hogy ő semmiben sem volt hibás.)

A szerkesztő a támadási felület csökkentése érdekében – a korabeli gyakorlatnak megfelelően – számtalan cikket név nélkül vagy szignóval közölt. A más lapokból átvett írások forrshelyét ritkán közölte. Antal az álneves szerzők valódi nevét a szerkesztői üzenetekben, titkos „kódon”, megbeszélt sorrendben közölte Fenyvessyvel. Ennek a módszernek az ismerete sokat segíthet majd a mai olvasóknak, kutatóknak a lap olvasásakor.⁴

Antal Géza a már „bejáratott” lap munkatársi körét sikerrel bővítette. Országos és helyi értelmiségiek, szakemberek, műkedvelő írók és írónok sokasága dolgozott a lapba. Az ifjú Szeglethy György – későbbi neves veszprémi polgármester – novellistaként éppúgy a munkatársi gárdába tartozott, mint Dr. Kerényi Károly Veszprém megyei főorvos, vagy Dr. Kövi József pápai orvos a maga közegészségügyi írásaival. Véghely Dezső alispán is többször küldött kéziratot. Kiss Józsefnek, a fővárosi Hét c. modern folyóirat szerkesztője verseit is megismerhették a pápai olvasók. A volt pápai diák, Lampérth Géza költeményeit ugyancsak gyakran közölték. A megyei költők közül Soos Lajos verseit lehetett rendszeresen olvasni. A nők közül a székesfehérvári „Gizella” (= Vértessy Józsefné Makfalvay Gizella) volt talán a legnépszerűbb, aki versekkel, tárcákkal, elbeszélésekkel, útleírásokkal egyaránt jelentkezett. Az

2 Dunántúli Református Egyházkerület Levéltára (DREL) IV. 1. Dr. Antal Géza iratai 1886–1935. Jelen közleményben levelezése 1890–1893 közötti részét használtuk fel.

3 Ezt nyilván úgy kell értenünk, hogy a teljes helyi társadalmat képviselő lap *direkt pártpolitikával* nem kívánt foglalkozni.

4 Fenyvessy titkos kódot leíró levelét – másokkal együtt – az *Acta Papensia* c. folyóiratban kívánjuk közzétenni.

olvasók kérésére két kötetben kiadta írásait.⁵ A Pápai Lapok sokirányú hálózatának a feltárása külön kutatás tárgya lehet.

Levelezésük arra is rávilágít, hogy a laptulajdonos tudatosan arra törekedett, hogy a városi közgyűlésekről minél részletesebb tudósítások jelenjenek meg. Ez nem csak az ő alaposabb tájékozódását szolgálta (minden számot olvasott Budapesten vagy másutt), hanem a város ügyeit is szélesebb körben ismertté tette. Ez a törekvés aligha lett volna megvalósítható, ha a református főgimnázium gyorsíró szakkörében nem folyt volna színvonalas gyorsírás-tanítás.⁶ (Az utókor azért is örülhet a részletes beszámolóknak, mert a város közgyűlési jegyzőkönyveinek nagy része elpusztult a II. világháború alatt.)

Talán meglepőnek tűnik, de az üzletről, pénzügyi kérdésekről szinte semmit sem tudunk meg Fenyvessy leveleiből. Azt sem tudjuk, hogy Antal Géza mennyi fizetést kapott a lap szerkesztéséért, és azt is csak feltételezhetjük, hogy a helyi munkatársaknak nem fizettek honoráriumot. Azt viszont tudjuk, hogy minél több városi és város környéki polgár írására számítottak. S azt is tudjuk, hogy írások bőségesen álltak a szerkesztő rendelkezésére.

5 Az 1874–1894 közötti periódusról kis összegzés olvasható a lapban: Kaktusz: Visszapillantás a „Pápai Lapok” husz éves múltjára. = PL 21 (1894) 18. sz. május 6. 196–197. (Az álnév mögött Fenyvessy Ferencet sejtethetjük, aki írását azzal a gondolattal fejezte be, hogy reméli, megéri a lap a 25. évfordulót is. Hozzáteve: ha jelen írásával az olvasók elégedetlenek, „nekem szolgáltassanak ki – 25-öt.”)

6 A gyorsírást az 1876/77. tanévben Reichenthal Gerzson elsőéves bölcsész kezdte megismertetni a pápai református főiskola növendékeivel. A Pápai Gyorsírókört 1877. október 28-án Szilágyi József tanár-elnök alapította, alelnökké Reichenthal Gerzson másodéves bölcsészhallgatót, első titkárrá Demjén Márton másodéves papnövendéket (későbbi veszprémi lelkészt), titkárrá Jakab Lajos elsőéves bölcsészhallgatót választották. Az 1884-ben Szilágyi által újjászervezett „Pápai ev. ref. főiskolai gyorsíró-kör” vezetését 1890-ben Dr. Kaposy Lucian vette át, aki több évtizedig irányította a kör munkáját. Az országos hírnevű kör legtehetségesebb tanítványai közé tartozott Jakab Lajos, aki később Szeged kiváló gyorsíró tanára lett és Dr. Halász Zoltán, aki országgyűlési gyorsíróként vált ismertté. A kollégiumi gyorsírástanítás a két világháború között is folytatódott. A tanítás 1928-tól egységes rendszer szerint folyt. – Egyletek és intézetek. In: Pápai Lapok 4 (1877) 44. sz. (november 4.) 185., Pongrácz József: A „Pápai ev. ref. főiskolai gyorsíró-kör” 25 éves története. In: Dunántúli Protestáns Lap 1903. 275–277., A főiskolai gyorsírókör jubiláris ünnepe. In: Pápai Hírlap 35 (1938) 7. sz. (február 12.) 2.

(Vagyis, a lapszámok olvastán korábban könnyen arra a téves következtetésre juthattunk volna, hogy a közgyűlési tudósítások azért olyan terjengősek, mert a szerkesztő „anyaghiányban szenvedett”).

Az alábbiakban Fenyvessy Ferenc laptulajdonos Antal Géza szerkesztőhöz küldött leveleiből a legelső és a legutolsó közöljük. Az első programadásnak és munkautasításnak, az utolsó búcsúlevélnek tekinthető. A szöveget mai helyesírás szerint, a régies kifejezések és egyéni szóhasználat (latinus írásmód) megtartásával közöljük. Helytakarékoság szempontjából a keltezéseket egységesítettük. A kiegészítéseket szögletes zárójelbe tettük. A könnyebb megértés érdekében a leveleket lábjegyzetekkel láttuk el. A két levél a következő:

„Budapest, 1890. január 14. Igen tisztelt Barátom! A dolog velejénél kezdem soraimat. Horváth Lajos barátommal folytatott levelezésemből arra a kedves eredményre jutottam, hogy kegyed szíves volt elfogadni a Pápai Lapok helyettes szerkesztői állását. Fogadja érte hálás köszönetemet. Első aggodalmam, mely egyúttal csak egyetlen volt, csak abban állott, hogy nem mehettem bele a kegyed által feltétel gyanánt kikötni óhajtott 2 havi szünetbe. De mint H.[orváth] leveléből értesülök, ez is szerencsére meg van oldva, s így ma már semmi akadály[a] nincs, kegyedet, mint a Pápai Lapok hely.[ettes] szerkesztőjét üdvözlöm és barátságomat ez irányban is felajánlanom.

Rendkívül sajnálom, hogy reconvalescens⁷ állapotom még nem engedi, hogy Pápára jöjjenek. Talán febr. elején pár napra. De voltaképpen nincs is mit mondanom; annyira tudom, hogy kegyed ismeri lapom irányát és tendenciáját. Kérni fogom lapom érdekében, hogy ott, ahol az én nevem előfordul a lapnál, vele vis-a-vis⁸ tétetnék (ha beleegyeznek): Szerkesztő helyettes v.[agy] helyettes szerk. Antal Géza.⁹ A lap közepén kis betűkkel jönne a nyomda neve. Ha óhajta, méltóztassék kis beköszöntőt írni.

7 reconvalescens (latin) = lábadozó, gyógyulófélben lévő

8 vis-à-vis (francia) = szemben, átellenben

9 A kérésnek Antal eleget tett. Egy-egy szám utolsó oldalán a legelső sorban bal oldalon „Laptulajdonos szerkesztő: Dr. FENYVESSY FERENCZ.”, középen a nyomda neve: „Pápan az ev. ref. főtanoda betűivel ny. Debreczeny K.”, jobb oldalon „Főmunkatárs: ANTAL Géza.” neve olvasható. Antal Géza tehát a szerényebb „főmunkatárs” megnevezést választotta magának, így került be a megyei bibliográfiába is.

Én mellékelve küldök a lapban megjelenendő kis értesítést.¹⁰

A postánál úgy intézkedtem (az interregnum alatt¹¹ is így volt), hogy a kiadó Goldberg¹² vesz[í]t az összes leveleket, ő tartozik küldeni ezekért a postára. S mi a kiadó hi.[vatalá]-hoz tartozik, azt megtartja és intézkedik, ami pedig a szerkesztéshez, azt kegyednek átadja. Így legelőbb nem történik semmi zavar. S kegyed is meg van kímélve [a] kiadói levelek átnézésével¹³. Czikkek (mint eddig) vannak mindig elég számmal. Van előfizetve egy könyvmatos hírlapra is, mely a megyében csak nekünk jár, s így bizton felhasználható.

Programmunk: politikába nem avatkozunk, mert lapunk társadalmi. Egy vallás ügyében sem turkálunk, s egy vallást sem bántunk, mert liberális gondolkodásúak vagyunk. Nem személyeskedünk. Semmi revolverezést nem engedünk meg. Mindenben pedig, mire nézve (főleg eleinte) aggodalmak volnának: kérem a lap régi szerk.[kesztő]jéhez, H.[orváth] Lajoshoz fordulni és őt úgy tekinteni, mintha én mondanám azt, mit ő ajánlatba hoz.

Akinek óhajtat tisztelet[példányt] küldeni, méltóztassék rendelkezni. Úgy az iránt is, miszerint t.[isztelet]példányt akar magának megtartani.

Ezzel még egyszer üdvözlöm. Csak kérem az álnevekkel megjelenő cikkek íróját lehetőleg el nem árulni, s a P. Hírlappal¹⁴ egyáltalán nem polemizálni. Tisztelő barátja Fenyvessy F.

10 Fenyvessy Ferenc: A Pápai Lapok olvasóihoz. = Pápai Lapok 17 (1890) 3. sz. (január 19.) 10. – Fenyvessy Ferenc laptulajdonos bejelenti, hogy a helyettes szerkesztői feladatok ellátását Antal Géza tanár vállalta, aki a lapnak több év óta belmunkatársa, még külföldi tartózkodása idején is küldött közleményeket.

11 interregnum (latin) = az elhalt és új uralkodó közötti átmeneti időszak; itt: a két szerkesztő közti átmeneti idő

12 Goldberg Gyula izraelita vallású pápai nyomdász, nyomdatulajdonos, laptulajdonos, papír- és könyvkereskedő. Egy ideig Fenyvessy Ferenc bizalmi embere. Fő téri papírkereskedésében lehetett a hirdetéseket feladni, itt volt a lap kiadóhivatala. 1930. november 12-én, 77 éves korában hunyt el, két lánya: Ida (Gonda Sándorné) és Irma (Fabinyi Sándorné) gyászolta. – Goldberg Gyula halála. In: Pápai Hírlap 27 (1930) november 15. 2., Állami anyakönyvi kivonat. In: Pápa és Vidéke 27 (1930) november 23. 4

13 helyesen: átnézésétől

14 Pápai Hírlap 1888. május 20. – 1890. május 11. között megjelenő pápai hetilap volt Magyar kiadásában. Magyar Gyula, majd V. Hullám József szerkesztette. Vö. Nagy László: A Veszprém megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1820–1956. Veszprém, 1957. 67.

Budapest, 1893. január 3. Kedves Géza barátom! Mondhatom, nem vártam leveled ilyen tartalmát. Nagyon megleptél vele és nagyon, nagyon sajnálom lépésedet. Ha jöhettem volna, hidd el, csak emiatt is leugrottam volna Pápára, csak hogy Téged szándékodról lebeszéljek. De ép[plen] mint főszerk.[esztő]je a M.[agyar] U.[j-ságnak] újévi időben nem mehettem el, s Te különben is igen gyorsan és igen későn határoztál. Semmit sem sejtettem. Sajnálom, de kérek, hogy ezentúl neved alatt légy kegyes rendes munkatársul tekinteni magadat.

Mellékelve küldök a változásról valamit, légy szíves átadni azt a lap számára. Jelöltjeitek közül az elsőre gondolok, s az első, Körmendy Bélát¹⁵ magam is legjobbnak vélem. Ma írtam Körmendynek, s egyenesen Reád utaltam, ki mindenről felfogja őt világosítani, stb. A fel.[elő] szerk.[esztő] címet is felajánlottam neki.

Most már kérlek is, légy kezére, támogatd, igazítsd útba legalább egyelőre – ezzel bírod csak enyhíteni sajnálkozásomat és bosszúságomat, hogy kissé meglepetve cserbe[n] hagytál. Már azon is gondolkodtam: nem-e okoztam én talán Néked okot az elválásra. De legjobb lelkiismerettel mondhatom, hogy még gondolatban sem vétettem Ellened. Remélem, én, vagy eljárásom ki vannak zárva okaid közül. Ezek után fogadd e levélben hálás köszönetem jószágos közremunkálkodásáért, s bocsáss meg, ha legjobb intenciótól vezéreltetve, Téged kértelek fel a szerkesztésre és ezáltal – intencióm ellenére – Néked kellemetlenséget okoztam. Fogadd baráti kézzorításomat, mellyel vagyok tisztelő barátod Fenyvessy Ferenc.”

A látszólagos baráti elválás után Antal Géza egyetlen levelet sem kapott Fenyvessy Ferenc-től, aki már teljes erővel az új munkakapcsolat elmélyítésére törekedett.

Az írás rövidített változata a Hetediziglen című megyei levéltári konferencián 2019. október 2-án, a Pápai Levéltárban elhangzott előadásnak.

15 Körmendy Béla 1893 januárjától 1897 végéig, majd 1906–1919 között volt a lap felelős szerkesztője. Nagy László: i. m. (1957) 70.

KÖZTÜNK ÉLNEK – KÖZTÜNK ÉLTEK

Somfai Balázs
Emléktábla Huszár tanár úrnak

Nem vagyunk egyformák. Ahogyan az emberek élete nem az, épp úgy különbözik emlékezetük is. *Huszár János* kivételes ember volt, jelentős dolgokat hagyott maga után; ráadásul hosszú életet élt. A hosszú életnek általában van egy nagy hátránya: ahogyan az idő múlik és a nemzedékek váltják egymást, az illető kénytelen megélni azt is, hogy ismertsége szép lassan megkopik. János bácsi ebből a tekintetből is különbözött az átlagtól: híre-neve, megbecsültsége öregkorában is elkísérte. A sors azonban, tudjuk, könyörtelen, a társadalom legjobbjainak, legemlékezetesebbjeinek is előbb-utóbb elhalványul a fénye, és alakjuk belesimul a történelem összképébe. Nemrégén akadt a kezembe egy emlékbeszéd, amelyet Kemény Béla városi jegyző mondott el 1898-ban Pápa város elhunyt jótevői előtt tisztelegve. Az 1900-ban nyomtatásban is megjelent beszéd 46 „nemeslelkű egyén” nevét sorolja el, amely nevek közül legfőljebb négyel-ötten találkoztam a későbbi korokban... Ám, ha az utókor akarja, megmentheti a legkiválóbb arcokat a feledés homályától. Akkor, ha valóban úgy

kívánja, és ha akad, aki szívügyének tartja ezt az emlékezetápolást.

Arról, hogy a tanár úr emlékezete biztosan megmaradjon az őt ismerők körén kívül és utánuk is, legújabbban az „Elsősorban pápai” Városbarát Egylet gondoskodott. Az elmés nevű egyesület ügyvivője, *Kerecsényi Zoltán* városi képviselő ugyanis elhatározta, hogy kézzelfogható emléket, látható emlékjelet állít János bácsinak, mégpedig abban az épületben, amelyhez őt tanári pályája évtizedeken át kötötte. A június 14-én avatott kis tábla tömören, lényegre törően közli mondanivalóját.

Az egykori Római Katolikus Polgári Fiúiskola diákja, Nagy László költő iskolatársa;
a II. sz. Általános Iskola meghatározó tanára,
a város Bél Mátyás-díjas helytörténésze:

Huszár János
(1924–2017)
emlékére

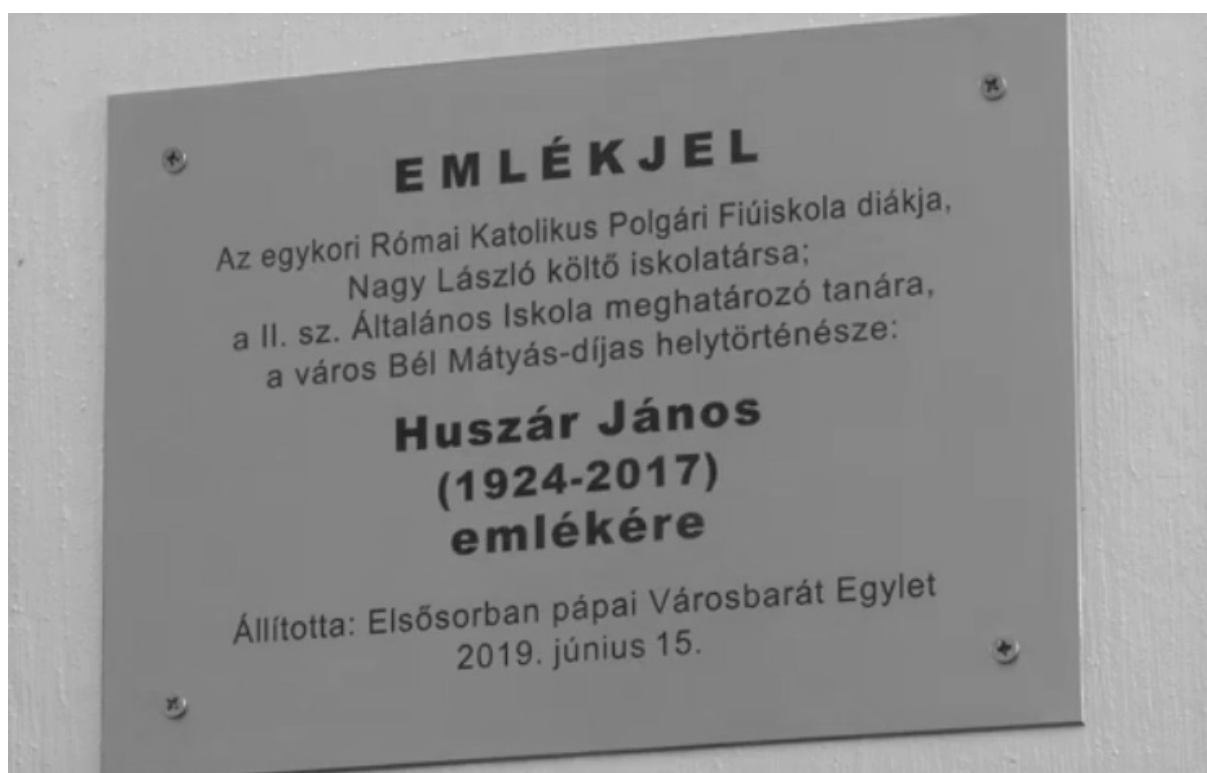
Állította: Elsősorban pápai Városbarát Egylet
2019. június 15.

A fekete betűs, ízléses sárgaréz beltéri tábla emlékjelként nevezi meg magát, ami érdekes, szokatlan módja az önazonosításnak. Az alsó sorban álló dátum tulajdonképpen János bácsi születésének napját mutatja.

Az avatáson a Zimmermann János utcai egykori iskolaépület enyhet adó földszinti folyosóján pápai viszonyok közt számosan megjelentünk, pedagógusok, a vendéglátók, a jogutód Belvárosi Általános Iskola tanerői, egykori tanítványok, a honismereti mozgalom tagjai és még a sajtó is. Kaprinayné Megyeri Zsuzsanna tanárnő üdvözlő szavai után két kisdíák lépett fel Róth Márta *Kezedebe teszem a könyvet* kezdetű költeményével, talán a tikkasztó hőség okozta, hogy elmulasztottuk megtapsolni őket. Az emlékjelet állító egyesület nevében Kerecsényi Zoltán avatta a táblát, mintaszerű szóno ki beszéddel, amely kellő arányban vegyítette a tényközlést, Huszár tanár úr pályaképét a megbecsülés, a hódolat elemeivel. Az emlékállításért János bácsi leánya, dr. Huszár Ágnes nyelvészprofesszor asszony mondott meghatódva köszönő szavakat.

Visszatérve az avatóbeszédre, a szónok az emléképolás távlatairól is szólt. Jelezte, hogy öt év múlva lesz Huszár János születésének 100. évfordulója, mely alkalomból valamely rangosabb emlékjelet kellene állítani. Számos lehetőséget szóba hozott, közülük én a domborművel vagy vésettél ékített, leginkább a tanár úr arc képét vagy profilját mutató emléktáblát vélem a legjobbnak. Ilyen emlékjelre több nagy tanáregyéniség esetében is van példa Pápán: A. Tóth Sándor és Galántai István tábláira gondolok.

Megnyugtató, hogy nem valamiféle erőltetett táblaállításról lenne szó, amelyet látva aztán azt kérdezik az emberek, hogy ki ez a személy, hanem a tárgyiasult emlékállítás egy átgondolt folyamatnak, egy jól ismert személyiség emléképolásának betetőzését jelentené. De az alapvető kérdés továbbra is fennáll: a táblával megtisztelt ember emlékezetét folyamatosan ápolnunk kell, aminek biztosítéka lehet, ha az emlékjelnek mindig van gondviselője, gazdája. Egy intézmény, egy iskolai osztály, valamely egyesület vagy bárki, aki magát a megtisztelő gesztust is megtiszteltetésnek tekinti. Reméljük, így is lesz.

Mátjus Aliz *Robotkáné Horváth Tünde – szinte csak évszámokhoz kötötte*

A Pannonia Reformata Kávéházi Beszélgetések sorozata sok minden egyéb hasznán kívül azt az élményt is adja a résztvevőknek, és különösen nekem, aki a beszélgetések vezetésére készulve tájékozodom, és minél jobban megismerem beszélgető társaimat, elolvasva tőlük, róluk, ami elérhető, de ha néha nem érzem elég-ségesnek személyes ismeretségünket, akkor én, ha valakivel túlságosan gazdag anyagból kell szelektálnunk, mindketten, előtalálkozást is elhatározzunk és tartunk. Ezek egyike-másika külön-ajándéknak is beillik részemre.

Robotkáné Horváth Tünde háttér ember, aki húga és férje, a Müller házaspár mellett, miközben munkacsoportot alkotnak, csak azoknak látszik, akik dolgoznak velük, és ezek az emberek többségében táncosok. Ezért én sem ismertem igazán őt. Ezt szeretném biztosítani azoknak a pápaiaknak is, akik ezzel szintén így vannak. 2019. március 15-én Müller Anitát és Müller Zoltánt kitüntette a város, róluk, egy Anitával a Szélesvízben megjelent beszélgetés folytán már szólt folyóiratunk. Most a nővér jelenik meg, természetesen Müller Anita legnagyobb öröme, és – nem titkolom – támogatásával, egyébként nem sikerült volna ennyi értékes adatot összegyűjteni a bemutatáshoz.

Robotkáné Horváth Tünde Pápán született 1966. július 7-én, vitéz Horváth Lajos és nemes Kiss Judit elsőszülött gyermekeként. Húgával, Horváth Anitával református családban nevelkedett Mezőlakon. A család evangélikus apai ága – az akkori körülmények ellenére – erős hitgyakorló lévén az unokákat, Tündét és testvérét is elvárta rendszeres templomlátogatásokra, így a hitét sokáig ott gyakorolhatta. Már pubertás korban kitűnt kivételes érzékenysége és tehetsége a kisgyermek foglalkoztatásában. Sosem utasította el az őt megközelítő csöppségeket, ösztönösen jól kommunikált velük, értett

motivációjukhoz, elfoglalta őket a nagy családi összejöveteleken, falusi rendezvényeken. Ennek eredményeképp – szinte magától értetődő módon – az általános tanulmányok elvégzése után szülei a Pápai Türr István Gimnázium és Óvónőképző szakközépiskolába iratták.

1984-ben érettségizett, még ebben az évben állást is kap, először a körzetileg a szülőfalujához tartozó nemesgörzsönyi óvodában, majd a következő évben már Mezőlakon óvónő, és az tíz éven át, egészen 1995-ig. Ekkor már a Pápai Vadvirág Néptáncgyűttes tagja. Mivel másik elhivatottsága a néptánc lesz, így minden lehetőséget megragad, hogy a magyar kultúrát beépítse munkájába. Munkahelyén rendszeresen tanítja a piciket, majd 1987-ben nagy küzdelmek árán megalapítja a mezőlaki iskolás néptánc csoportot. Komoly akadály, hogy a falu idősebb lakossága félelemmel viseltetik minden nemű művészeti csoport, színjátszókör újraindítása iránt egy régi halálos balesetből kifolyólag, amikor is felborult a csoportot szállító traktor, és egy fiatal lány ennek halálos áldozata lett. Kivételes elhivatottsága és a felé irányuló kollektív tisztelet és szeretet segíti abban, hogy meggyőzze, és maga mellé állítsa akkori főnökeit s a falu közösségét. Nem keveset köszönhet az evangélikus és református közösségnek, ahol egyaránt megbecsülésnek örvend és törekvéseit segítik.

1986–1988 között folyamatos tudásvágyának engedve, és a kor kívánalmainak is megfelelően az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola Soproni Óvóképző Intézetében Okleveles óvónői felsőfokú végzettséget szerez. Emellett párhuzamosan, két év alatt további képesítést is kiérdemel, ez pedig az Országos Közművelődési Központ Módszertani Intézete C kategóriás alapfokú néptáncoktató képesítése. Egyre mélyebben kutatja a mozgás adta fejlesztő lehetőségeket munkájában.

1988. évi külföldi vendégszereplése alkalmával Finnországban alkalma nyílik a skandináv módszertanról helyi pedagógusokkal eszmét cserélni. Ettől kezdve komolyan érdekli a téma, és további lépéseket tesz tudása bővítésére. Itt találkozik elsőként a „mozgásos fejlesztőpedagógia” fogalmával.

1989-1991-ben az Országos Közművelődési Központ által indított B kategóriás néptáncoktatói szeminárium résztvevője és képesítettje. Itt már módszertani ismereteit is tudja bővíteni, ismerkedik a magyar mozgáspedagógiai irányzatok kezdeteivel.

Tudására és igényességére jellemző, hogy Pápa Város Önkormányzata – munkája elismeréseként – 1989-ben támogatja Németországban pedagógiai kutatásait: lehetőséget kap, hogy gyakorlatban tanulmányozza a Waldorf módszert.

1992 évben házasságot köt Robotka Istvánal, kivel a Vadvirág együttesben ismerkednek meg. Még ebben az évben ismét Németországban dolgozik, orosz gyermekeknek tanítja a nemzetközi nyelvet, a táncot, de az éneket is. Mentorai elismeréssel nyilatkoznak végzett munkájáról. 1993-ban megszületik fia Máté, kit természetes indíttatásból református életvitelre keresztel és nevel a család.

1996-97-ben kiteljesíti óvónői tanulmányait, és elvégzi a Soproni Benedek Elek Pedagógiai Főiskola Óvodapedagógus karát. Munkája mellett több néptáncsoportban is tanít, felvállalva a leghátrányosabb helyzetű gyermekeket.

1997 és 2001 között a Vajda Péter lakótelepi Óvoda és Speciális Csoport óvodapedagógusa, ahol megismerkedik a speciális igényű gyermekek gondozásával. E munka elvárásolja, és még nagyobb lendülettel veti magát a mozgásfejlesztés pedagógiájába. Kulturális tevékenységét most már a gyermekek képzésébe, fejlesztésébe fekteti. Ezen munkahelyén is elindítja a néptáncoktatást, miközben szülőfaluja, Mezőlak csoportjait tovább gondozza. Egyre több helyen igénylik kivételes érzékenységet és tudását. Mikor fény derül saját gyermeke dys-problémáira, bevonja őt is a programjába, érthető, hogy ettől kezdve még személyesebb vezérelvek hajtják – nagy sikerrel. Fia és a kontrollcsoport hasonló problémával felmért növendékei gyors javulást és fejlődést mutatnak a mozgásos foglalkozásoknak köszönhetően.

1998-ban alapító tagja a Tánc-Lánc Alapítványnak, melynek célja egy iskolarendszerű tánc és módszertani képzés beindítása. Ez évtől indul kimagasló iskolaalapító, módszertani újtó és országos ismertségű pályafutása a Magyar Református Egyház kötelékén belül: 1999-ben az ő nevéhez is kapcsolódik a Pápai Református Kollégium „Tánc-Lánc” Alapfokú Művészeti Iskolájának alapítása. Egyházi elköteleződése és eddigi eredményei segítik, hogy a Dunántúli Református Egyházkerület méltónak ítéli hűgával és annak férjével kialakított elképzeléseiket a befogadásra. Az iskolaalapítás procedúrájának kitanulása, a jogi folyamatok, az egyházi törvények hosszas tanulmányozása során lépésről lépésre ötvözi és bővíti tudását hitétől vezérelve, mely minden megoldandón átsegíti őket, legyenek azok kezdetiek, vagy út közben felmerülő nehézségek. Miközben szoros kapcsolatban áll az egyházi vezetőkkel, ennek előnyeit a komoly munka mind jobb kialakítására és az iskola rugóinak mozgatására használja. Nővére, Müller Anita igazgató asszony mellett a „Tánc-Lánc” AMI igazgatóhelyetteseként a mai napig áldozatos értékmentő munkát végez.

A felvirágoztatás időszakában munkájára számíthatott a Tatai Kenderke Alapfokú Művészeti Iskola, melynek egyházi fenntartás alá kerülése nagymértékben függött munkájától, részt vett a pedagógiai program, a Szervezeti és működési szabályzat, házirend és egyéb alapidokumentumok kidolgozásában, segítette az induló új egyházi iskola lendület vételét jótékony szakértő tudásával, jogi ismereteivel.

2000-ben a modern kor követelményeinek megfelelően elvégzi a számítógép és internet alapismeretek tanfolyamot.

2001-től 2005-ig elvégzi a Magyar Táncművészeti Főiskola táncpedagógus szakát.

2003-ban Bodza Klára nemzetközi hírű gyűjtő és népdalénekes. – Népdalaink a népi kultúrában, a népi ének tanításának módszertani képzésén végez.

2005-ben a Prof. Dr. Bagdy Emőke pszichológus által indított, A pedagógus lelki egészségvédelme: stresszkezelés és kreativitásfejlesztés elnevezésű képzést végzi el, mellyel nagy segítséget tud nyújtani a fiatal református iskolában dolgozó kollégák pályaelhagyásának csökkentése érdekében.

A 2006-ban induló országos szakmai minősítésben óriási munkát vállal. Több, mint egy

éven át felettese-nővére munkáját segíti az ellenőrzésben, nagyobb képviselőket-munkát vállal a P.R.K. Tánc-Lánc A.M.I. vezetői munkájában, hogy az igazgatóság képes legyen e hatalmas feladat ellátására.

Maga is ellenőrzést végez, áttekinti az alapidokumentumokat, szakértői hozzáértéssel hívja fel az ellenőrzés figyelmét a hiányosságokra, javaslatot tesz azok javítására. Ezzel közel 32 köznevelési intézmény megmaradását, további munkáját teszi lehetővé.

2009-ben új irányvonalra képezi ki magát. Testvérével közép fokú képzés beindítására kapnak felkérést Pápa városától. Hónapokon át ismerkednek az újfajta intézménytípus jogi hátterével, kitanulják azt. Végül – egyéb okok miatt – e képzési formát is a Tánc-Lánc Alapiskola fenntartója, a Dunántúli Református Egyházkerület indítja el a Pápai Református Kollégium Gimnáziumában.

2013-tól a szakképzés tanára és gondozója is egyben. Nem csak a mozgásos formákat karolja fel, de a képzőművészeti vonalon is kibővíti a pedagógiai programot, ellenőrzi a módosításokat, folyamatosan, kritikus szemmel ügyeli és fejleszti a képzést, a létszámokat. Irányítja a reklámozást. Folyamatos fejlesztések és kapcsolattartás jellemzik, mellyel hatalmas sikereket tudhat magának az új képzési forma.

Útnak indítja másik módszertani elképzelését a kisóvodások számára: mindennapos testnevelés néptánc, népi játékkal.

2013-ban a Magyar Táncművészeti Egyetemen mestertanári végzettséget is szerez.

2013-2015 között a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Szakvizsgázott pedagógusává, közoktatás vezetőjévé képesül.

Robotkáné Horváth Tünde tudását és életét református közösségének és munkájának szenteli. Szenvedélyes a gyermekek személyiségének fejlesztésében, a hátrányos helyzetű és sérült gyermekek integrálásában, lelki gondozásában, miközben szigorú a munkafegyelem és a minőség tekintetében.

Ahogy a szinte csak évszámokban feltárt életútja mutatja, Robotkáné Horváth Tünde tudásvágya kiapadhatatlan. S mert megszerzett tudásainak hasznát is veszi, minden bizonnyal, ez egész életében végig fogja kísérni. Viccesen azt fűzi ehhez, hogy hiszen mennél többet tanul, annál inkább rájön, milyen keveset tud.

Akaratereje és szerénysége példaértékű. Legyen példa nem csak a diákság körében, de Pápa városában is.

Fotó: Bolla Bernadett

Mátyus Aliz

Beszélgetések Csiky Szabó Ildikó testnevelő és gyógytornásszal és Murai Dóra rock and roll tánc tanárral és fejlesztő pedagógussal

– Te a Református Gimnáziumból mentél nyugdíjba, egy olyan életet élsz, amelyikben a szeretet, a figyelem és a gyógyítási tudás – ez a három természetesen összefügg egymással – dominál, ez vonzza hozzád az embereket. Azt szeretném, ha mondanál erre nagyváradi születésedtől kezdve fellelhető okokat, mitől lesz ilyen egy ember.

– Csiky Szabó Ildikó: A szülői háttérrel kezdeném, mert negyvenkilencben születtem, és azok az első évek a szüleim részéről nagyon nehezek voltak. Édesapám vasutas egy nagyon kicsi vasútállomáson, amelyik csomópont, kisvágányú vonat szállította a szenet, amit átpakoltak a normál nyomtávú vonatokra, és úgy szállították el az ország különböző részére. Ez Szatmárnémeti és Nagykároly közti kicsi csomópont. Románok, magyarok éltünk együtt, mindenki az én szememben fiatal volt, én nem emlékszem ott idős emberre, és fantasztikusan jó hangulatban éltek. Édesanyámék kugliztak, férfiak, lányok, hölgyek, gyerekek röplabdáztak, szalonnát sütöttek, kimentünk a Krasznára közösen fürdeni, és mindig hangos volt a ház a nevetéstől. Én nem emlékszem kellemetlen, szomorú pillanatokra. Édesanyának gyönyörű hangja volt, és cimbalmon játszott. Esténként összeültek az emberek, románok, magyarok, énekeltek, kacagtak, nevettek, nem tudom min, de felemelő volt az egész. A román gyerekek nem tudtak magyarul, én nem tudtam románul, mégis megértettük egymást. Aztán egy nap elhatároztam, hogy mégis megtanulok románul, és megtanítom őket magyarul. Egy pálcát vettem, és a legegyszerűbb magyar szót tanítottam, palacsintasütő. Aki nem tudta kimondani, annak egy kicsit a fejére csaptam, amíg ki nem tudta mondani. Ők megtanultak magyarul, én kevésbé románul. Innen kerültünk be, én akkor

hat éves voltam, Nagyváradra. Ott aztán hittanórára íratott be édesanyám, sportra, balettel kezdtem, zongorára is beíratott. Látszott, hogy a sport, amit szívvel-lélekkel csinálok. Becsülettel be kell vallanom, a hittanórát is inkább elkerültem, és inkább a parkban egyet tornásztam. Általános iskolában végig tornásztam, aztán bekerültem egy gimnáziumba, sporttagozatos osztályba, és megint nagyon-nagyon jó tanáraim voltak. Rengeteg kirándulás, tábor, és annyi szeretetet és kedvességet kaptunk, és odafigyelést, például egy alkalommal táborba mentünk, idős testnevelés tanárom kirándulás előtt odajött és megnézte, hogy mindenkinek van-e két-három váltó zoknija, mert, ha egész nap kirándulunk, feltöri a cipő a sarkat, eshet az eső, beleesel, hogy tiszta zokni legyen, egy törülköző legyen, a lábunkat mindig rendben tudjuk tartani, mert ez a legfontosabb. Én azt hiszem, ezekből tudtam tanulni. Ezeket tudtam magammal hozni. Amikor már műugró voltam és edzőt kaptam, egy mérnök volt az edzőm, aki előtte műugrott, nem csak, hogy elmagyarázta fizikailag az ugrásoknak a lényegét, de ha elmentünk bármelyik városba versenyre, akkor múzeumokba, templomokba bevitt, elmondta, felkészített, könyvet adott, olvassunk utána, kell tudni, és azt mondom, ezeket az élményeket csak egy pedagógus tudja tovább adni. Amit én a Refiben a diákoknak adni tudtam, azt én mindent kaptam az én tanáraimtól.

– Ez az ív gyönyörűen bemutat, látható, hogy a szeretet, az emberekhez való viszony milyen hatásokra alakult benned. És mitől lett gyógyító belőled?

– Egész kicsi gyerek voltam, olyan négy-öt éves, amikor egy Bikszád nevű faluba vittek el szüleim, és ott egy orvos házaspárnál laktam, nagyon aranyosak voltak, kedvesek. A szüleim

a nagynénémnél, csak ott nem volt elég hely, és akkor a gyereket küldték az orvos házaspárhoz. Nekik nem volt gyermekük. Minden nap bevittek magukkal a rendelőbe. Szép dolognak tartottam azt, amit csinálnak. Tátott szájjal hallgattam, néztem, és egy bizonyos ponton azt mondtam, hogy biztos orvos leszek én is. Nevettek, s mondták, te olyan ügyes vagy minden mozgásban, hogy nem biztos, hogy orvos leszel, de ha kitartasz mellette, ám legyen. Egy este, már mindenki elment, csak a doktor úr volt bent, amikor bejött egy nagyon-nagyon kövér néni, a combján egy óriási gennyes daganat. A doktor úr rögtön lefektette, s mondta, tudom, hogy kicsi vagy, de most neked segítened kell, egyedül én ezt nem tudom megcsinálni. És elmondta, hogy ezt most fel kell vágni, mert a néni belázasodik holnapig, meghal, itt autó nincs, amivel küldjem, ezt ketten meg kell csináljuk. Egy fehér tálat adott a kezembe, mondta, hogy azt ott kell tartani, a kezemnél géz, vatta, fertőtlenítőszer, mindent elmondott, amit ő kér, azt adjak. És tényleg, felvágta, ömlött az a csúnya lé belőle, mondta, hogy ez bűdös, de a néninek ettől lemegy a láza. Nemsokára nézd meg, hogy milyen jól lesz, hogy fog mosolyogni, milyen boldogan megy innen ki, és milyen nehezen jött be. Mesélt, és kitöröltük, és adtam, amit kért, mindent, és tényleg, amikor vége volt és már összevarrta, olyan fantasztikus öröm volt a szívemben, hogy akkor megfogadtam, hogy én gyógyítani fogok. Aztán a későbbiekben az orvosi pálya egy kicsit eltávolodott, nem igazán akartam végül is orvos lenni, a testnevelést sokkal jobban szerettem. Viszont a nagyváradi főiskolák, egyetemek a testnevelést a gyógytornával vonják össze, tehát addig, amíg itt Magyarországon testnevelés – földrajz, testnevelés – matek tanár lesz a tanár, nálunk úgy végeztünk, hogy testnevelő – gyógytornász. Kolozsvári klinikáról jártak át az orvosok tanítani, s az ortopéd gyógytorna tanárom rettenetesen szigorú volt. Nagyon-nagyon alaposan megtanított, oly mértékben, hogy én '72-ben végeztem, és most, akivel dolgozom, az izomsorvadásos kislányok révén konferenciára kerültünk Budapestre, és nem mondtak újdonságot a betegséggel kapcsolatban. Lehet, hogy érintett volt az illető orvos, mert mint kiderült, csak '67-ben lett diagnosztizálva ez a betegség. És minket '69 és '72 között úgy felkészítettek, hogy most is tudom, hogy mit kell csinálni. Én

azt mondom, hogy ez egy fantasztikus dolog. De végig, az egész negyven év alatt, amíg tanítottam, minden gyereknek a hátgerincferdülését ki tudtam javítani. Akkor anyagot kaptunk, és annyira szigorúan. És ugye a gyógytornászokat nem esketik meg. Viszont mi, amikor levizgáztunk, a tanárunk behívott, és azt mondta, igaz, hogy ez nem hivatalos, de előttem nektek esküt kell tenni, hogy tisztességgel, becsülettel, ha kezetekbe kerül egy beteg, meggyógyítjátok. És én úgy éreztem, igen, ezt életem végéig meg kell tartani, és valóban, hogy tartom a tartásjavító gimnasztikákat, amikor valaki azzal jön, hogy zsibbad a keze, a lába, és egy hónap múlva odajön, hogy képzeld, már nem zsibbad, ezek olyan örömek, hogy csak köszönni tudom a jó Istennek, hogy ezt a tudást, ezt a lehetőséget megadta.

- És ezt Pápán tudják az emberek, hogy te mindezt tudod, és hogy van erre lehetőség?

- Nem reklámozzuk. Szájhagyomány útján terjed. Valaki bejön, jól esik neki, elhívja a barátnőjét. Próbálkoztunk évekkel ezelőtt, nem sok sikerrel. Az, hogy papírokat gyártsál, bedobd emberekhez, kidobják. Meg nem túl nagy a terem, ahol dolgozunk, ha túl sokan vagyunk, az probléma. Az a kis csapat, aki rendszeresen jár, én azt hiszem, hogy elegendő. Most már időnként az is felvetődött, mi lenne, ha kirándulnánk is közösen? Annyira megszeretik egymást a hölgyek, hogy találkozzunk máskor is. De hát mindenki annyira foglalt, mindenkinek ott az unokája, ami az idősebbeket illeti, a fiatalok meg dolgoznak, gyermekük van. De nagyon sokan jönnek a gyermekükkel. Ahogy javítjuk a gerincferdülést, úgy gyógyul anyuka is.

- Köszönöm, ez is tökéletesen felrajzolt ív volt. Tudsz-e arról mondani valamit, hogy ez a hihetetlen empátia és figyelem, ami benned van – mindenhez, amit elmondtál, ez nagyon hozzátartozik – mitől lett ilyen minőségű benned?

- Megint a gyerekkorom. A nővérem öt évvel idősebb volt, mint én, ő egy nagyon-nagyon szép lány volt, és nagyon okos. Matekzseni. Mérnök lett. Ő matekkel foglalkozott a szabadedzésében, amíg én tornásztam meg ugrabugráltam. Én egy csúnyácska, duci kislány voltam. (Nevet.) A szüleim sokszor beszéltek. A gyerek meg játszik, de azért az antennái nagyon élesek. Édesanyám mindig mondta, ez a kislány olyan

csúnyácska, nagyon aranyos, nagyon kedves, de olyan csúnyácska. Édesapám mindig mondta, hogy hagyd békén, de ügyes. Látnod, hogy ügyes. Meg olyan kedves, őt a kedvessége folytán fogják szeretni. És azt hiszem, ez is nyomot hagyott. Hogy a kedvesség. Barátaim rengetegen voltak. Mindenki nekem mondott el mindent. Én rengeteget olvastam. És az olvasásból rengeteg tanácsot tudtam adni. Úgyhogy mindig azt mondták, hogy a korosztályomnál gazdagabban tudom megoldani a dolgokat. A másik, hogy a gimnáziumi évek alatt, amikor két sportágat űztem magas szinten, akkor négy fiú segítségével fejezhettem be normálisan az iskolát. Eljöttek minden nap értem, amikor az edzésem véget ért, három kilométer volt a táv, mire beértünk, ők már addigra megtanultak mindent, és amíg sétáltunk haza, mindenki elmondott egy tantárgyat, és abból mindenki tanult. Nem pletykáltunk, nem hülyéskedtünk, nem csúnyákat beszélgettünk, nem vicceket mondtunk, hanem értelmesen elhasználtuk azt az időt. Ők vigyáztak rám, én azt hiszem, az osztályfőnököm sugallta azt, hogy vigyázzatok erre a leánkára. Következésképpen itt is egy olyan szeretetet kaptam! És ehhez még hozzájön az, hogy az egyik fiú, aki Nagyváradon él, mind a mai napig jó barát. Most már, ha hazamegyek, hozzá megyek, mert nem él már rokon, és ő sokszor jön hozzánk. És nem is hozzám, mert a fiam mellett olyan volt, mint egy pótapuka. Most meg már pótnagyapa az unokák mellett, őhozzájuk megy, ott mindent megjavít, elrendez. Nagyokat beszélgetünk. Egy ilyen barátság, egy ilyen kapcsolat, egy ilyen szeretet, ez csak szeretetet adhat az ember lelkébe. És Pápán, azzal, hogy a Refibe kerültem, én ott is a kollégáktól, az igazgatótól, a diákoktól olyan mérhetetlen szeretetet kaptam, ami feltölt. És most a hölgyek, akik járnak hozzám, akkora szeretetet adnak, hogy ez minden nap új erőt ad.

- Igen, most is a feléd irányuló érzelmeket mondod. Nagyszerű, hogy ilyen módon számodra egyértelmű az emberek között működő kétirányúság. De az, hogy amennyire te emberismerő vagy, amennyire a figyelmed által meg tudod határozni azt, ami fontos egy másik embernek, amivel tudsz rajta segíteni, elhívás érzetenednek is köszönhető. A minden mögötti szükségszerű empátiás készség, vajon hogy alakult ki benned?

- Ezt szerintem a jó Isten adta. Erre megint egy emléket felhozok. Akkor már gimnazisták

voltunk. Én katolikus vagyok, és az egyik templommal pont szemben a Securitate*, és abban az időben nem volt szabad templomba járni. De nekem készség volt, hogy be kell menni, nekem be kell mennem. Vera, a barátnőm, zsidó volt. Sétáltunk fölfele, és akkor ő megállt, és kezdte kémlelni az ablakokat. És, ha senki nem volt az ablakok mögött, akkor szólt, hogy most. És akkor én beszaladtam a templomba. Imádkoztam, és az ima mindig meghozta az örömet, a kiegyensúlyozottságot, jóérzéssel, szeretettel töltött fel. És úgy jöttem ki, hogy Vera megint nézte az ablakokat, és amikor nem volt senki, akkor mondta most, és gyorsan elmentünk. Éreztük egymást. Ma, ha valahova egy városba megérkezünk, vagy Nagyváradra hazamegyek, a templomba be kell menni, imádkozni kell. Most legtöbbit az Anna templomba megyek. Az van a legközelebb. Ma már csak bemegyek köszönni. Köszönöm, hogy a tenyereden tartasz, kérek, vigyázz továbbra is a családomra. Mert minden módon érzem azt, hogy a családomat is körül fogja a jó Isten, vigyáz rájuk, segíti őket, önerőből nem lehetne mindezt megtenni. Nem tudok elég hálás lenni az Istennek, az egész életemért, a családomért, a diákjaimért, a barátaimért, az ismerőseimért, a pápaiakért, mindazokért, akik mellettem állnak és segítik a munkámat, és mindazokért, akiknek én tudok segíteni.

- Arra kérnélek még, hogy köss össze a menyeddel, Murai Dórával. Ehhez azt kérdezem, vajon hogy adódott, hogy egy olyan menyet kaptál, akivel ennyire egy felé mentek.

- A fiam billentyűn hosszú ideig a Koktél együttesben játszott, volt Pápán egy ilyen együttes, Dóri meg táncolt egy-egy estén, egy-egy falunapkor. Már hosszú ideje együtt jártak, amikor egy alkalommal Dóri bejött hozzám a Refibe, és megkérdezte, kiadnánk-e a termet a rokisoknak. Megbeszéltem az igazgatóval, és akkor Dóri kezdett egy héten háromszor ott dolgozni. Láttam a munkáját, azt a kemény munkát, amit végez. A teremben volt, hogy 50 gyerek táncolt. Ment a zene, és Dóri egy füzettel sétált körbe, és csak valamit mondott a gyerekeknek, és ment tovább. El nem tudtam képzelni, hogy ezt így lehet csinálni. És egyre jobbakk lettek a gyerekek. És a mi kapcsolatunk is egyre

* Securitate (románul: Departamentul Securității statului, azaz Állambiztonsági Osztály) a román kommunista diktatúra titkosszolgálata volt.

jobb lett, mert közösen meg tudtunk beszélni dolgokat. Időnként rákérdezett erre vagy arra, hogy mi a véleményem, meghallgatott. Aztán ők összeesküdtek. Két évre előre egy szombat volt, amikor Dórinak nem volt versenye, a fiam nem zenélt. Összeesküdtek. És mivel szakmabeliek vagyunk, nagyon jól meg tudjuk beszélni a dolgokat. Tudom segíteni. Ő tudja a fiamat, a gyerekeket, az unokáimat a szeretetével ellátni. Úgy érzem, a jó Isten őt felénk irányította. Én tiszteletben tartom őt. A szokásait, a terveit, az akarásait. Nem szólok bele abba, ami az ő dolga. Nem is nyúlok semmihez, ami nem az én dolgom. És persze segítem, amire megkér, amiben tudom. Biztosan minden jó emberi kapcsolatnak ez az alapja. Egy anyós – meny viszonynak is, mint ahogy a szülő – gyerek kapcsolatnak is. A testvéreket egymás között is erre jó rávezetni.

– Ne beszéljünk most másról, derüljenek ki majd egy más alkalommal életed érdekes eseményei, a Nagyváradról átkerülésed, a Refibe kerülésed, a Sanogenezis (az egészség megőrzés tudománya) Alapítvány alapítása, s mindaz a tevékenység, ami ehhez kötődik. Zoltán fiadról és a ti családotokról is legyen szó máskor, talán fiad is vállalkozik egy beszélgetésre. Most hadd kérdezzem Dórit, azzal az örömmel, amivel egy olyan anyós-meny viszony tagjait lehet, amely viszonyban az egymást értés, egymásra figyelni tudás, egymás iránti bizalom és felelősség, és a segítség biztosan a kapcsolódó szakterületüknek is köszönhetően ritkaság számba menő.

– Murai Dóra: Anyósom egy fantasztikus ember. Amikor mi megismerkedtünk, már abban a pillanatban nagyon közel kerültünk egymáshoz. Én akrobatikus rock and roll-lal foglalkozom 1992 óta, ő pedig testnevelő és gyógytornász, így már a mozgás és a gyerekek fejlesztése miatt nagyon gyorsan egy hullámhosszra kerültünk, mindent meg tudtunk beszélni, sokat segített nekem a munkámban, nem csak szakmailag, hanem emberileg is. Én nagyon fiatalon kezdtem el a tanítást, és nagyon fiatalon lett nagy egyesületem, sok emberrel, és ezt nem volt könnyű mindig kezelni. Az ő tapasztalata az én munkámhoz nagyon hozzájárult. És később meg rájöttünk, hogy annyi minden érdekel még minket a mozgásban, hogy mindketten végeztünk fejlesztő tanfolyamokat, én is elvégeztem az alapozó terápiát, ez egy mozgással

idegrendszer fejlesztés, anyósom is végzett fejlesztőket. Ő olyan típus, akinek óriási tudása van megtapasztalás útján is. Nem tudom, mondta-e, hogy neki a kulcsszava a miért. Ő addig soha nem nyugszik, amíg a végére nem jár mindennek, amíg meg nem fejt egy problémát, amíg rá nem jön egy betegségre, mitől a tünet. És minden megoldással a sok miért után mindig bölcsőbb lett, hogy most már olyan bölcs (kedvesen nevet, amint kimondja), hogy én már nem is tudom, hogy van-e olyan dolog, amiben ő ne tudna állást foglalni.

– Én is így tapasztaltam.

– De mindegy, hogy az élet milyen területén. Eszméletlen a tudása, és ezért mi sokat tudtunk egymásnak segíteni. Volt olyan is, ugyan az ritkábban, amikor én is tudtam neki. Mi egymásra hangolódtunk nagyon hamar. Lássuk be, én is tanítok 27 éve, énnálam is megfordult sok gyerek, sok szülő, én is sok mindennel találkoztam, elvégeztem fejlesztőket, a főiskolán, gyógyterápia szakirányon pedig voltak gyakorlatok, sokfajta sérült gyermekkel is találkoztunk. Nyilván, én fiatalabb vagyok, de én is rengeteg tapasztalatot összegyűjtöttem. Volt, hogy ő egy fejlesztésben nem tudott tovább lépni, és megkérdezett, hogy mit csináltasson vele, és jött rögtön a miért, és tudtam mondani javaslatot neki. Nyilván, ebben van tanulás és van tapasztalat is, de korántsem tudok annyit, mint ő. Talán az 5%-át, de lehet, ezzel is sokat mondtam. Egy embernek, minél több információt gyűjt, főleg, aki emberekkel foglalkozik, óriási rálátása lesz.

– Az ember laikusként azt gondolná, hogy a rock and roll és gyógytorna és iskolai torna, hogy ezek egymástól távol álló területek. És távol állnak?

– Nem. Én nem úgy állok hozzá, hogy rock and rollt tanítok, mi mindketten úgy állunk hozzá, hogy gyerekeket fejlesztünk, és gyerekeket akarunk előbbre vinni. Mi a kicsikkel 2 és fél éves kortól kezdünk, dolgozunk, és én rengeteg gyereket végig vittem az érettségiig. Azért addig, mert utána elmennek tanulni, és elmennek dolgozni. És egy gyerekkel, de akár egy felnőttel, idős emberrel, aki bejön anyósomhoz gyógytornára, vagy bármilyen segítséget kér, nem úgy állunk neki, hogy akkor ezt és ezt csináljuk, hanem az egész embert nézzük. Ha valakinek fáj a háta, akkor a dereka, a nyaka, a csípője, a lába, ő is és én is, az egész gyereket, embert kezdjük fejleszteni. És ez egy kimeríthetetlen tananyag,

és számunkra közös. Meg lehet beszélni mozgásokat, akár egy lábfejtartást. Nyilván a mai fiataloknál az egyik legfontosabb az egyenes hát, ez nehéz a sok számítástechnikai eszköz miatt is, és én kértem tőle segítséget, hogy mire kell figyelni, hogy kell őket megtanítani arra, hogy jól tartsák magukat. Közös az emberek fejlesztése. Nekem a koreográfia, a tánc, az utána jön. Nekem az elsődleges, hogy amit lehet, javítsunk rajtuk.

– *Megfogalmaznád, hogy vajon azok a gyerekek, akik kicsi korukban hozzád kerültek és sokat maradtak, miben szerencsések?*

– Szerintem az a legfontosabb, hogy aki megtanul egy közösségben létezni, élni, alkalmazkodni, az egy akkora érték! Megtanulnak figyelni másokra. Hogy minden embernek van nyűgje. Minden ember családjában történnek események. Olyan mennyiségű társas inger éri. Nem az iskolában. Az iskola egy kötelező dolog, oda muszáj elmenni. Amit én képviselek, az egy szabadon választott tevékenység, pont ezért jó, ha sokáig marad a fiatal, mert önmaguktól járnak. Nekem voltak régebbi táncosaim, a mostani gálán 20-30 éves táncosok felléptek, akiket én tanítottam, és azt mondták, hogy őket megtanította az egyesület – és ez így van, ahol egy jó egyesület, egy jó közösség van, mindegy, hogy milyen sportág, ami őket összefogja – a kudarcokat feldolgozni, a vereséget elviselni, a sikert kezelni. Sokan azt se tudják kezelni, elérnek valamit, és akkor mindjárt nem tudják a határaikat. Ezt mi megtanítottuk, hogy az emberek, a gyerekek is kezeljék a helyén az eredményeiket. Ezeket emelték most ki, hogy megtanultak küzdeni, megtanultak végigmenni egy lépcsőn, hogy az elején elindulunk, és megyünk lépésről lépésre. Szépen megtanultak mindent sorban. Meg azt, hogy tiszteljük a tanárt. Mindig úgy álltunk hozzá, hogy lehet tegezni, de aki szemtelen, soha többet nem kell visszajönnie a terembe. Mindig tudták is a határaikat, nem volt semmi gond.

Én a 150-es létszámot érzem még úgy, hogy összefogható, ezt a vezető szemszögéből mondom. De ezen belül a több szeretet-közösség adja ezt az eredményt. 20-30 fő lehet benne. Inkább 30 fő. Ekkora létszámú volt egy versenycsapatunk, amikor mindent megnyertünk, amit lehetett. De azt kőkemény munkával. Nyilván, akkor még nekem se volt családom, és minden nap tudtam tanítani. Most már azért máshogy

van. Ez akkor egy második család volt, folyamatosan együtt voltunk, én voltam a pótanyjuk. Sokat voltunk együtt versenyeken, hétvégeken, fellépéseken, táborokban, így ez ki tudott alakulni. A mai világban az alázat az, ami eltűnőben látszik. Én pár éve álltam vissza a szakmába aktívan, úgy éreztem, hogy a kisfiam van akkora, és jó anyósom van, önélküle nem menne, ha ő nem vigyázna a kisfiamra, aki kilenc éves. Ez a tanítás délutáni elfoglaltság, sajnos, a versenyek hétvégén vannak, én most is próbálom ugyanazokat az értékeket kihozni a gyerekekből, nagyon aranyos gyerekek is, szülők is vannak, viszont én azt érzem, hogy sokkal több a másoknak miért? Amikor az ember hoz egy döntést, akkor miért? Itt is a miért, csak nem úgy, mint anyósomnál. Beszélek rengeteg kollegámmal, pedagógusokkal, minálunk elég sok pedagógus tanít a tánccsoportokban is, és most nehezebb, mert olyan világban élünk, hogy papír nélküli fiatalok tanítanak, a szülők válogatás nélkül adják oda a gyerekeiket. Nem nézik meg hova, ahova a gyerek akar, oda befizetik, menjen.

– *És Mirkó, ő egy királyfi?*

– Hát, minden anyukának királyfi a kisfia!

Gyönyörű válasz, én is így éltem meg az én fiammal, nem is kérdezek tovább semmit, csak még az én gyakran felmerülő problémámra érdekel a válaszod, ha ennyire tapasztalható a változás, akkor hogy nem jár ez feladással?

Nem mondtam, hogy nem jár, gondolkodom. Nagyon szeretek tanítani. És nem tudom elfogadni, amilyen ez a mostani világ. Én nem ebben nőttem fel.

– *Épp a személyiséged, az alkatod miatt kérdezem, amiről azt gondolom, hogy a legkevésbé jellemző a feladás.*

– Egyelőre annyit érzek, hogy most még erősebb a tánc és a tánctanítás szeretete, mint a feladás. Nekünk a 2002-2003 volt a két csúcsvélemény. 2003-ban született meg a lányom, utána még pár évet aktívan dolgoztam, de vissza igazán 2016 után álltam. Mirkó 2010-ben született, nem álltam le, csak nagyon visszavettem. Pár délutánt, egy délutánt voltam csak bent. De az aktív versenyzésre 2015-16-ban álltam vissza. 2008-2009 óta, pontosan nehéz megmondani, de óriási változás van. Az a vonzó tanár, aki, az ő használatukkal élve „telenyomja” az internetet videókkal, minden nap ott van a facebookon, folyamatosan reklámozza magát. Semmiféle

végzettsége nincs, szakadt gatyában vannak, rágóznak, indítanak csoportokat. A végzettségük a szülőket nem érdekli, az utánam jövő generációt nem érdekli, hogy a gyereke hova jár, ki tanítja, vigyáz-e rá, felelősen rá tudja-e bízni.

- Ezekben az esetekben a szülő le akarja tudni a gyerekét.

- Jó kifejezés. De milyen értékrendet tanulnak? Én ott is elakadtam, hogy mi egy hivatalos sportegyesület vagyunk, a Sportszövetség-nél mindenünk rendben van, és hogy rendben legyen, ez mind energiát visz el, mert ezzel foglalkozni kell. Más meg kiáll, még csak nem is tanult. Én hat évet tanultam, mert pedagógus diplomám van, azt éreztem, hogy kell. Volt ugyan az edzői végzettségem, de nem éreztem elégnak ahhoz, hogy emberekkel, sőt, hogy gyerekekkel foglalkozzak. Ez az igény most eltűnt. Úgyesen táncolok, és akkor már indítok egy csoportot. Végül is ki ellenőrizné? Az iskola, ahol helyet bérel? Lehet, mindenkinek szíve joga, senki nem ellenőrzi. Befizetik a pénzeket és kész. A múlt héten volt egy tanári, azokkal a kollégáimmal, akikkel együtt tanítunk, az én korosztályom, meg a nálam idősebb korosztály, mindenki pedagógus az egész csoportban, és ott is felmerült, hogy a hivatalos, becsületes, jó szakember helyett most az kell, ha fiatal vagy, jól nézel ki, menő vagy az interneten. Én 23 éves koromig versenyeztem. Megnyertem '99-ben az országost, és utána abbahagytam. Tanítottam is, és táncoltam is. A párosom is akkor volt országos bajnok. Akkor 300-an voltunk, és egyedül voltam velük. A partneremnek, akivel együtt táncoltam, szintén volt klubja, neki is ügyes táncosai voltak, ő szombathelyi, és akkor mindketten eldöntöttük, hogy most befejezzük, és mindegyikünk a klubját viszi. Azóta, ha azt mondom, versenyre megyek, a táncosaimat viszem.

- Befejezésül még arról, milyen módon dolgoztok, anyósod és te?

- Amiben én dolgozom, az egy sportegyesület, a Black bunny rock and roll tánciskola, annak én vagyok a vezetője és az edzője. A másik a Sanogenezis alapítvány, én abban nem vagyok hivatalosan, annak anyósom az elnöke, az az ő gyermeke, az ő elképzelésére hoztuk létre.

- A pápai sportcsarnokban a maratoni táncon láthattam a te gyerekeid is? Csuda jó kedvvel és csuda jól mozogtak ott gyerekek.

- Igen, kétszer fél órát.

- Örülök, hogy beszéltünk, és hogy mindezt elmondtad. Nyilvánvalóan a kettőtök életében az összeerősítő és a szakmai kapcsolatokat meghatározó idő a korai volt. És a közös életek, az érintkező életek is ekkor alakult harmonikusra. És ebbe még belefér anyósod fogadott unokája is, az izomsorvadásos kisgyerek.

- Igen. Akivel ő teljesen ingyen foglalkozik. Ő nem az a típus, aki szeret semmit se tenni, ő mindig tevékeny... Örüljön, aki ismeri. Mondta, a születésnapjára mivel leptem meg már kétszer is, öt éve és most? Ő nem szereti a haszontalan dolgokat, ezt, aki ismeri, tudja róla, se illatszer, se virág, mert az elhervad, ő egy ilyen típus. Beszéltem a csoportjaival, hogy ki miért szereti, mit tanult tőle, mit kapott tőle, és jöttek neki borítékokkal az emberek, írtak neki sok oldalt. Amikor rossz napja van, azt mondja, elő is veszi, olvassa. Az emberek szépeket írtak neki, mert őt szeretik.

- Hát őt, szeretni lehet.

- Igen, nagyon.

- Ezért mondom, örüljön, aki ismeri!

- Legyen ez a zárszó!

Molnárné Péterfalvi Zsuzsanna

Gyógyító kezek, gyógyító szavak

*Molnár Cecília szakdiplomás egészségfejlesztő,
reflexterapeuta csontkovács bemutatása*

Évtizedek óta ismerem Molnár Cecíliát, Cilit, mindenki Cilijét, mert Pápán és széles e vidéken nincs olyan ember, akinek ne segített volna, ha kérte. Gyógyító kezei sok emberen segítenek ma is, így rajtam is. Szakdiplomás egészségfejlesztő, reflexterapeuta, csontkovács, és ha kell, a lelket is masszírozza, miközben okos étkezési és életvezetési tanácsokat ad. Szelíden, jó szóval. Aki akar, ért belőle. Több mint tizenöt éves ismeretségünk barátsággá nemesült. Így jogosítottam fel magamat, hogy interjút készítek vele, a gyógyítóval.

Mesélj arról, mi indított az egészségügyi pályára felé!

Édesapám Külsővaton volt kovácmester, vagy fogalmazhatok úgyis, hogy ezermester, aki hobbyként, hogy hasznos tudjon maradni az 1969-ben végzett gerincsérv műtétje után, népi fafaragással töltötte szabadidejét. Tőle azt láttam, hogy aki segítségért fordult hozzá, azt sohasem utasította el. Műhelyében ezerféle fa- és fémmegmunkáló szerszám állt rendelkezésre. Apai nagyanyám pedig kiválóan ismerte a gyógynövényeket, azok gyógyhatásait. Miközben nyaranta együtt gyűjtögettük a pipitért vagy a hársfavirágot, megosztotta velem tudását. Tehát azt a lelkiületet hoztam hazulról, hogy segítsünk embertársainkon. Én azt éreztem magamhoz legközelebb, ha az egészségügy területén, a gyógyításban találom meg a helyem. Ezért választottam az általános iskola után a Petőfi Sándor Gimnázium és Szakközépiskola egészségügyi tagozatát.

Középiskola után dolgozni kezdteél?

Igen, méghozzá az egyik legembertpróbálóbb helyen, a sebészeti műtőben, aneszteziológus asszisztensként. Nagyon szerettem a munkám,

hogy közreműködhettem egy-egy beteg gyógyításában, a legszorultabb, legelesettebb helyzetben bátoríthattam, könnyíthettem a fájdalmán. Már akkor is megérintett, hogy milyen kiszolgáltatott helyzetben vannak a betegek, szerettem volna segíteni rajtuk. Bea lányom születése után az ügyeleti feladatokat nem tudtam vállalni, új munkakört kaptam, Calmette védőnő lettem, azaz BCG oltásokat végeztem.

Mi fordított a keleti gyógyászat felé?

Körülbelül harmincöt évvel ezelőtt merült fel bennem az a kérdés, hogy mit tehetünk az emberekért úgy, hogy ne legyenek kiszolgáltatottak egy orvosnak, egy egészségügyi intézménynek, hanem a számukra a legkisebb fájdalommal, minimális mellékhatásokkal, de mégis a panaszokat tekintve hatékony kezelést kapjanak. Fölkeltette az érdeklődésemet egy, a keleti gondolkodással foglalkozó könyv, illetve egy televíziós műsor, amiben Dr. Oláh Andort és menyét, Bánszky Juditot mutatták be, utóbbi a talpreflex terápiáról beszélt. Nagyon sokat gondolkodtam a reflexterápia működési elvén, amely a hozzá kapcsolódó szervek vérkeringésének a fokozásával a szerv működését támogatja. Szentendrén Dr. Oláh Andorék háziorvosként így kezelték a betegeket. Tetszett, hogy az orvosi metodikát nem megkerülve, felkínálta betegeinek a választás lehetőségét. A belső indítást az adta, hogy megtudtam: a talpon az egész szervezet elérhető, és a reflexterületek ingerlésével a szervrendszerek működését tudjuk segíteni, illetve helyre tudjuk állítani a szervezet energia egyensúlyát. Ez azért is tetszett, mert nem kellett injekciós tű, infúzió, kórházi kezelés, műtét hozzá. Szó sem volt műtéti szövődmenyről, vagy a gyógyszerek mellékhatásáról, ez az úgynevezett szelíd gyógy mód.

Kitől, hol tanultad a „mesterséged”?

Veszprémben Major Etelka talprelex-terápiás tanfolyamot szervezett, amire azonnal beiratkoztam, ahol alap-, majd középszintű végzettséget szereztem. Etelka néni gyógyításban elért eredményeit nem a saját érdemének, hanem a teljes univerzumnak, az Úristennek tulajdonította. A hit, egy felsőbbrendűséghez való tartozás nem állt tőlem távol. Tudnunk kell, hogy a sorsunk nem a mi kezünkben van, de a választás lehetősége igen. De említhetem dr. Fügedi Agáta és dr. Lipóczki Imre nevét is, akik kivétel nélkül adománynak érezték gyógyító képességeiket, és kötelezőnek érezték, hogy ezt tovább adják, ezzel segítsenek. Ők orvosként, magánrendelésükön, úttörő módon alkalmazták ezen gyógymódokat. Segítőim, biztatóim voltak, nyaranta több hetet is tölthettem náluk magántanulóként. Aztán jöttek a 90-es évek, amikor a Nemzeti Egészségvédelmi Intézet képzést indított a „természetes gyógymódok tanácsadója” címmel. Ebbe a gyógynövény ismerete, a homeopátiás kezelések, az ásványi anyagokkal történő terápiák, a virágillat terápiák, az indiai ayurvédikus, a kínai jin-jang gondolkodásmód tartozott. Teljes, átfogó képet kaphattunk a naturmedicina irányából. Ez volt akkor a Magyarországon megszerezhető legmagasabb képesítés.

Hogy alakult ki a „vendégköröd”?

Először szűkebb környezetemben próbáltam alkalmazni új ismereteimet a legkülönbözőbb gondokkal küzdőknek, és örömmel láttam, hogy eredményes volt a segítségem. Aztán a sikeres kezelések híre egyre bővebb körben elterjedt, mind többen kerestek fel. Egyre több és egyre szebb, pozitív visszajelzésben volt részem. Anatómiai ismeretekkel már rendelkeztem, tisztában voltam tehát azzal, hogy milyen segítséget kap a beteg a hagyományos orvoslás köreiben, illetve azzal is, hogy a megfigyelésen alapuló keleti gyógymódok miben segíthetnek. Az akupresszúrát és az reflexterápiát ma már a Magyar Tudományos Akadémia is hivatalos gyógymódként ismeri el. Főntről jött ajándékként én közvetlenül a bajba jutott, a nehéz helyzetben lévő, a fájdalmakkal küzdő emberrel kerülhettem kapcsolatba.

Mindketten tudjuk, hogy ismereteinket egy életen át kell gyarapítani, tudásunkat bővíteni. Mi indított a diploma megszerzéshez?

Hét év után a Népjóléti Minisztérium hiteles bizonyítványait semmibe vették. Akkor úgy nézett ki, mintha mi csak úgy kóklерkednénk. Nagyon rossz híre lett a természetgyógyászatnak, mert aki munkanélkülivé vált, azt hitte, hogy majd kézrátétellel meg ráolvasással, telefonos távgyógyítással fogja az emberek problémáit megoldani. Ez nagyon nagy mértékben rontotta a hitelét annak a munkának, amit mi néhányan elkezdtünk. Meggyalázták a természetgyógyászatot, és ezt nagyon nehezen viseltem. Én őszintén, a segítség szándékával akartam gyógyítani, de akkor a közvélemény egy kalap alá vett minket a sarlatánokkal, annak ellenére, hogy környezetemben semmi elmarasztalást személyesen nem éreztem. Ekkor jött a nagy lehetőség: a szegedi egyetem alkalmazott egészségtudományi tanszéke indított egy egészségfejlesztő-egészségtan tanári képzést. Erre módomban nyílt beiratkozni, így szakdiplomát

szereztem. Ez kellett nekem ahhoz, hogy a saját önértékelésemet teljesen helyre tegyem, hogy bizonyíthassam, én nem a mondvacsinált természetgyógyászok közé tartozom. Teljesítettem tehát a legmagasabb szintet, nemcsak főiskolai, de egyetemi diplomát is szereztem.

Úgy érzem, én egy komplex terápiát kapok tőled. A talpamon keresztül eléred az érzékeny, betegségre hajlamos szerveimet, de jól esik közben a bizalmas beszélgetés testi-lelki gondjaimról. Értő hallgatásod, bölcs tanácsaid mindig segítettek. A kezelés végén következik gerincem, csigolyáim kimozgatása, „kiropogtatása”, kimondottan jót tesznek. Mindenkinél ezt az eljárást követed?

Sokféle betegséggel keresnek meg a pácienseim. Csak a leggyakoribbak közül: mozgásszervrendszeri akut vagy krónikus problémák, anyagcsere-zavarok, beleértve az emésztő-rendszert, de egyéb komoly problémákkal is, mint a cukorbetegség vagy nőgyógyászati gondok. Igyekszem mindenki számára a legmegfelelőbb ellátást nyújtani. Kikérdezem a gondjairól, ha vannak orvosi leletei, és megosztja velem, azokat szívesen elolvasom. Javaslatokat adok az étkezéssel kapcsolatban, mert úgy látom, sok probléma gyökerezik a helytelen táplálkozási szokásokban.

Iskolámban – a pápakovácsi általános iskolában – is többször jártál, és előadásaidat nagy érdeklődéssel hallgatták a gyerekek, értesz a nyelvükön. Nagyon megragadt bennem az a kép, mikor a három napig Colában tartott tejfogát mutattad meg a gyerekeknek, és elszörnyülködve látták a pusztító eredményt. Szóval minél kevesebb mesterséges adalékanyagot, színezéket, állományjavítót tartalmazó élelmiszert kellene fogyasztanunk.

Szívesen megyek iskolákba, de felnőtt közönségnek is élvezettel tartok előadásokat, ha felkérnek. Az egészséges életvitel egyik pillére valóban a helyes táplálkozás. De nagyon fontos a jó levegőn való testmozgás, a napsütés immunerősítő hatása, és a pihentető alvás is, minden életkorban. Ezért már a gyerekekben is szeretném tudatosítani az egészséges felnőttkor alapjait. A testünk csak akkor tud jól működni, ha mentálisan, lelkiileg is egyensúlyban vagyunk, és fizikális létünk csak akkor működik jól, ha ebben a környezetünk is segít bennünket.

Nagyon fontos, hogy milyen géneket örököltünk, de az alkat és a nemiség is meghatározó. A környezettudatos gondolkodók azt mondják, hogy az egészségünk megtartása jelentős mértékben múlik a környezetünkön: a levegő, az ivóvíz tisztasága, az épített környezet minősége, a munkahely és a családi légkör. A mindennapi létünkhöz energiára van szükségünk. Ezt az energiát csak részben kapjuk az étkezés során. A szép élmények, az elismerés, a biztatás, jó szó, a társ vagy anyai ölelés is feltölt bennünket. Ha ezek rendre elmaradnak, jön pótcselekvésként a mértéktelen evés, és következményeként kialakulhat magasvérnyomás, szív-érrendszeri probléma, cukorbetegség, vagy más anyagcsere- esetleg mozgásszervi. betegség.

Visszakanyarodva beszélgetésünk elejére, a segítő, gyógyító szerepedet láthatták gyermekeid is, bizonyára pályaválasztásukat is ez határozta meg.

Biztosan befolyásolta ez is. Úgy nőttek föl, hogy szemtanúi voltak annak, hogy hozzánk bárki jöhet a problémájával, az segítséget kap. A betegen, szomorúan érkezők megvigasztalódnak és gyógyultabban távoznak, és visszatérnek. A maguk életében is ezt az irányt választották, hogy mindketten orvosok lettek, lányom gyermekkardiológus szakorvos, fiam sebész szakorvos-jelölt. Őszintén segíteni akarnak, ez nagyon jó érzés, és óriási megelégedéssel tölt el. Büszke vagyok rájuk! Okosak, szorgalmasak, néha konzultálunk is néhány betegségről, gyógyításáról, az új eljárásokról.

Elégedett embernek tartod magad?

Amit elértem a gyógyításban, ahogy megbecsülnek, tisztelnek, elégedett ember vagyok. Olyan munkát végzek, amit szeretek, amivel sok emberen tudok segíteni, és naponta érzem az emberek háláját. Az a célom, hogy a hozzám fordulókat a legmagasabb szintű életminőség eléréséhez segítsen.

Köszönöm a beszélgetést. Azt kívánom, hogy testben és lélekben egészségesen sokáig tudj még segítségünkre lenni!

ÉRTÉKTÁR

Horváth Andrea

Testközelben a történelem - Hegy Napja 2019.

A Hagyományok Hegye különleges hely. Az a hely, ahol összeér a múlt és a jelen, a történelem és a természetismeret, a hagyományok és a mindig újat teremtő erő.* Ennek mozgatórugója a Hagyományok Hegye Egyesület, melynek tagjai számos programot szerveznek. Kiemelt rendezvényük a Hegy Napja, mely minden esztendőben júliusban várja az érdeklődőket - így volt ez idén is. Az ingyenes program ezúttal a népek vándorútján vezette a látogatókat.

A rendezvényt Unger Tamás alpolgármester nyitotta meg. - Bizonyára sokan ismerik azt a bölcs mondást, miszerint aki nem ismeri a múltját, az nem érti a jelenét és nem tudja befolyásolni, alakítani a jövőjét. Ennek a bölcsességnek most azt a változatát élhetjük meg, amikor a múlt itt van a jelenben. A rendezvény segít képet alkotni a hagyományokról, a múltról,

* A papa-ma.hu 2019. október 2-i híre szerint fából készülő történelmi játszóvárat épít a Bakonyerdő Zrt. a Hagyományok Hegyén az önkormányzat tulajdonában lévő, a Hagyományok Hegye Egyesület kezelésében lévő területen.

letűnt kultúrákról, melyek azonban ma is hatnak - mondta az alpolgármester.

Nagy Zoltán, az egyesület alelnöke elmondta, hogy a Hagyományok Hegye Egyesület 2009-ben azzal a céllal alakult, hogy létrehozza Pápán a Hagyományok Hegye Történelmi, Néprajzi, és Természetismereti Központot. Gondozzák a területet, programokat szerveznek, fogadják a látogatókat. Idén a Népek vándorútján címmel a szkíták, hunok, avarok, magyarok egykori mindennapjai, viselete, harcmódora került a középpontba.

A Hagyományok Hegye Egyesület az egykori lokátorállomás helyén működik. Az idei tematika azért is kötődik a hegyhez, mert területén avar sírokra bukkantak az 1960-as évek elején. Mivel akkor szigorúan őrzött katonai objektum állt itt, sok információ nem maradt fenn, csak a hiányos leiratokra tudnak hagyatkozni a hagyományőrök. Ezek szerint árokásás közben került elő két-három avar sír, nem túl nagy értékű leletekkel - fülbevalókkal, gyöngyökkel -, melyek Veszprémbe, majd később talán Budapestre kerültek. A leirat szerint akkor látszott

még nyolc-kilenc sír, melyeket nem bolygattak. Sajnos nem jelölték meg a pontos helyet, így ma már nem tudjuk, hol lelhetőek ezek a sírok, mondta az alelnök.

A rendezvényen közreműködött a Hagyományok Hegye Egyesület, a Vértes Egyesület, a tatabányai Múltunk és Jövőnk Egyesület, a döbrönte Szarvaskör Egyesület - Himfy Bandérium, a Pápai Huszáregyesület, a székesfehérvári Magyar Királyi Kardforgatók Rendje, a Sindő Együttes, a Pápai Lovas Club, a Kassai Lovasíjász Iskola Németh törzse és a Pápai Városi Polgárőrség.

A csapatok bevonulását követően elsőként a Vértes Egyesület mutatkozott be. Egészen ifjú apródok is fegyelmezetten, ugyanakkor lelkesen mutatták be tudásukat, a rekkenő hőségben is hősieen viselve a korhű ruházatot. Tóth Sebestyén fegyvernök elmondta, hogy katonai hagyományőrző egyesületük egy iskolai élmény hatására jött létre. Édesapja hagyományőrző volt és farsangra betanított néhány fiatalnak egy vívóbemutatót. Ekkor jött az igény és az ötlet, hogy az érdeklődő gyerekeket megtanítsák a szablyavívás, íjászat, lovaglás fortélyaira. Történt ez 2007-ben, azóta pedig rendszeresen tartanak bemutatókat, de ezek alapját az edzések adják.

A Vértes Egyesület a hun kortól 1848-ig tart bemutatókat, de az Árpád-házi királyok korára fektetik a legnagyobb hangsúlyt. Az edzésekre járó gyerekekből és fiatalokból áll össze az apródok csapata és a haditornák vitézeinek közössége. A pápai érdeklődők a középkori fegyverzettel ismerkedhettek meg bemutatójuknak köszönhetően: a katonai hagyományőrzés alapformációiba és a szabad vívás rejtelmeibe nyertek bepillantást.

Hagyományok Hegye Egyesület, Szarvaskör Egyesület - Himfy Bandérium tagja a szkítáktól, azaz több ezer év távlatából indultak bemutatójukban, de főként a 400-as évektől a 9-10. századig terjedő korszak viseletét, harcmódorát mutatták be. Mindig törekednek arra, hogy mind ruházatuk, mind fegyverzetük korhű legyen. Ezek nem jelmezek, hangsúlyozzák minden esetben a hagyományőrzők, hanem viseletek. A bemutató segített valós képet adni a fegyverek erejéről, arról, hogy például egy vértet is átszakított a fokos, s hogy a kardforgatás nem volt olyan egyszerű és könnyű, mint ahogy a filmek alapján gondolnánk.

A tatabányai Múltunk és Jövőnk Egyesület 2002-től bejegyzett szervezet és mára a Magyar Íjász Szövetség tagja. Létrejöttének célja tágabb értelemben a hagyományőrzés és a magyar eredetkutatás volt. Kezdetben szemináriumok szervezésével foglalkoztak, például rovásírás tanfolyammal, hun-magyar kapcsolattal. Emellett a tagság kisebb csoportja próbálkozott tradicionális íjászáttal, ami nagy népszerűségnek örvend minden vendégszereplés alkalmával, így volt ez a Hagyományok Hegyén is.

A székesfehérvári Királyi Kardforgatók Rendjének fiatal vicekapitánya, Vidermann Dominik elmondta, hogy őt a kardok, a vívás ragadta meg a hagyományőrzés széles spektrumában. Fegyvertárukban a X-XVII. század harci eszközei vannak jelen. A hideg fegyverek használata áll középpontban a csapatban, bemutatóik során arra törekednek, hogy a tanult technikák beépítésével érzékeltesék a különböző fegyverekben rejlő lehetőségeket, módokat.

A rendezvényen fellépett még a Sindő Zenekar, Sziránszky József regős, de volt lovas vetélkedés is. A bemutatók szünetében a látogatók ismerkedhettek az íjászáttal, a lovaglással, voltak finom helyi termékek, kézműves vásár, de szőhettek, lúdtollal írhattak és karkötőt is készíthettek a kézműves sátor érdeklődői.

Bartha Lászlóné Borsó Katalin *Horn Miklós emlékbeszéd a lovászpatonai emléktábla-avatáson*

Tisztelt Emlékezők, vendégeink, kedves honfitársaim!

Ünnep van ma szép szülőfalunkban, Lovászpatonán. Az ünnep mindig emlékezés, ami fel-emel, ami méltóságot ad, és összeköt azokkal, akikkel együtt emlékezünk. Erre az alkalomra gondolatainkba lopózik a múlt és a múltban gyökerező összetartozás. A mai napon a Lovászpatonai Baráti Kör emléktábla avató ünnepélyére jöttünk össze, hogy emléket állítsunk a tudomány, az emberiség és a hazaszeretet szolgálatában szerzett érdemeknek. Születésének 120. évfordulóján az utókor tiszteleg egy tudós kutató emléke előtt, aki nehézségekkel terhes korszakban, kitartó, következetes munkával világhírnevet szerzett Lovászpatonának.

Horn Miklós a nagy idők gyermeke, aki átélte, vagy inkább megszenvedte Európa történelmének 20. századi pusztító viharait, az első világháborút, az orosz lenini forradalmat, és a második világháborút is. Édesanyja Krüger Adél szülőhazájában, a cári Oroszországban látta meg a napvilágot, apja Horn Albert azonban a korabeli Német Birodalom állampolgára volt. A Fekete-tengeri nagy cári kikötővárosban Ogyesszában, német környezetben nevelkedett. A bolsevikforradalom győzelmét követően ogyesszai otthonából szüleivel együtt Szibériába, internálótáborba száműzték. A Breszt-litovszki békeszerződés után, még a Szovjetunió megalakulása előtt apja német állampolgárságának köszönhetően a család elhagyhatta Oroszországot.

18 évesen már öt nyelven beszélt, de a leg-szebbet, a magyart már apáinktól tanulta – Lovászpatonán. 1923-ban, német mezőgazdász diplomával a kezében érkezett. Az igazán nagy emberek szerénységével, szívós munkával egy virágzó növénynemesítő állomást hozott létre nálunk, Heitermajorban. Általa vált

a Lovászpatonai név ismertté, szépen csengővé szerte a nagyvilágban. Horn Miklós nem volt lovászpatonai születésű, 24 éves koráig szinte semmit nem tudott Magyarországról, 1933-ig magyar állampolgársága sem volt, de egészen fiatalon elhatározta, hogy tudományos sikereit megosztja azzal a közösséggel, amely őt befogadta, amelyben otthonra talált. Ezért törzskönyveztette nemesített fajtáit „Lovászpatonai rozs”, „Lovászpatonai 160-as búza”, „Lovászpatonai köles neveken”. Gondoljunk csak bele, milyen büszkeség ez nekünk, ennek a kicsi falunknak, hogy Európa országaiban sok tízezer holdon vetették a Lovászpatonai névvel forgalmazott bíborherét, rozsot, búzát.

Horn Miklós egész munkás életét, szám szerint 38 évet a tavasszal zöldellő gabonátábláknak, a sárga napraforgó parcelláknak szentelte. Tisztelte, csodálta a természetet, értette a kalászek zenéjét, élvezettel hallgatta a „fák lehulló levelének lágy neszt”. Heitermajor dolgozóiból, a krumplit kapáló asszonyokból, a verejtékkel kaszáló családapákból igazi összetartó közösséget kovácsolt. Az olykor tört magyarsággal előadott tréfái, szerény egyszerűsége képes volt békévé simítani a legnagyobb ellentéteket is.

Szeretettel emlegetik illetve emlegették munkatársai, köztük is tanítványa, a számára legkedvesebb, dr. Gyulavári Oszkár későbbi növénynemesítő kandidátus.

Oszi bácsi a minap volt 95 éves, és teljes szívéből szeretett volna ma eljönni Lovászpatonára – de nem tudott.

Velük együtt megemlékezünk a heitermajori szolgálati lakásokban egykor vele élő kiváló szakemberekről, Takács András, Boda László, Örfly László nemesítőkről, Szunyogh Károly, Sohár László, Forgács Gyula technikusokról és a többiekről. Elismeréssel emlegette meg idősebb

Varga Gábor asztalosmester is, aki a kísérleti telepet szépen szélezett jelölőkarók ezreivel látta el.

Abban az időben a vidéki lakosságot még nem szórakoztatták falunapok, koncertek, megfeszítvélők. A falu műkedvelő előadói, a Lakatos István prímás és héthatáron híres zenekara által kísért vidám népdalestek, operett-előadások jelentették a kikapcsolódást, a kulturált szórakozást. Ő maga mindenekelőtt a tudománynak, a természetnek élt, de tréfálkozó egyénisége ezeknek a színdaraboknak kedvelt szereplőjévé tették. A legnagyobb gyönyörűségét azonban felesége zongorajátékában, szépen csengő énekében találta meg. 1930-ban vette feleségül az uradalmi főintéző leányát, Stróbel Maricát, aki szeretetben kísérte végig életét. Ma leánya Éva, unokái, 6 dédunokája és hét ükunokája emlegeti gyermeki büszkeséggel a lovászpatonai tudós kutatót, az ükapát.

Bár a magyar mezőgazdaság háború utáni talpra állásának egyik legnagyobb alakja Horn Miklós volt, Heitermajor államosítást követő elszorvasztását, a virágzó növénykultúra későbbi felszámolását nehéz szívvel élte meg. A személyét ért bántásokon méltósággal felülemelkedett, de a cifra jelszavak rabszolgaságát nem vállalta fel. Ahhoz túlságosan szerény, túlságosan tisztességes és túlságosan fennkölt ember volt.

A növénynemesítés egykori heiteri bölcsője leépítésének nagy vesztese egész Magyarország, nagy vesztese Lovászpatonna, mégis az ő munkája által Lovászpatonna neve örökre fennmarad a magyar növénynemesítés tudománytörténetében

és falunk történelmi emlékezetében. Mindezt emlékeztessen e márványtábla mindnyájunkat a kiváló mezőgazdászra, a tudós kutatóra, a mindig víg kedélyű, alázattal teli, igaz emberre, Horn Miklósról!

Utolsó gondolataim a köszönet szavai. Illesse köszönet a Baráti Kör tagjait a kezdeményezésért, az emléktábla állításáért, és megfinanszírozásáért, Zs. Nagy Zsolt székesfehérvári kőfaragó mestert a tábla elkészítéséért, a Horn-Stróbl család ma élő leszármazottait emlékeik átadásáért, a növénynemesítés jelenlévő tudósait, akik évtizedek óta mélyen őrzik Horn Miklós tudományos örökségét, a falu önkormányzatát, mint a kastély tulajdonosát a tábla helyének biztosításáért, és végül kiemelten Pintér Imre polgármester urat, egyben Baráti Körünk oszlopos tagját, aki készséggel felkarolta emléktábla állító kezdeményezésünket.

Horn Miklós munkás élete már több, mint fél évszázada véget ért, a természet azonban, amelyhez életét kötötte, örökre él. Neki és Petőfi szavaival nekünk is üzen:

Aludjál hát, szép természet,
Csak aludjál reggelig,
S álmodj olyakat, amikben
Legnagyobb kedved telik!

Most pedig felkérem Pintér Imrét, Lovászpatonna polgármesterét, vegye át az emléktáblát a falu nevében.

Kedves Imre, viseld gondját, őrizd híven, s ha eljön az idő, add tovább utódaidnak szeretettel, sértetlenül!

Horn emléktábla átadása

Az emléktábla koszorúzása

Bartha Lászlóné Borsó Katalin

Fehér Mária 2019-es Patonay (Pitying) József-díja

Fehér Mária szülőfaluja Lovászpátona. Születése óta Kiskajár a szűkebb otthona. Itt töltötte gyerekkorát, a kastélyiskolában járta a 8 osztályt. Középiskolai tanulmányait a Pápai Jókai Mór Közgazdasági Szakközépiskolában folytatta. A Tanácsakadémián 1978-ban végzett, az Államigazgatási Főiskolán 1985-ben szerzett igazgatósszervezői diplomát. Címzetes főjegyzői kinevezését 2003-ban kapta meg.

Ízig-vérig lokálpatrióta. Ezer szállal kötődik szülőföldjéhez, és tevékenyen részt vesz falunk fejlesztésében, felvirágoztatásában. Egyike azoknak, akik Lovászpátonáért áldozzák nemcsak kenyérkereső munkájukat, hanem szabadságukat, energiájukat és segítőkészségüket is. 1975-től 1996-ig főállásban, hivatásszerűen vb-titkárként, jegyzőként, anyakönyvvezetőként, 5 éven keresztül önkormányzati képviselőként is dolgozott Lovászpátonáért, mindemellett elkötelezett önkéntesként civil szervezetekben, közösségekben és tisztségekben munkálkodik szülőfalujáért.

1989-től aktív tagja az Irodalombarát Szakörnek, 1991-től elnöke a Lovászpátonáért Alapítvány kuratóriumának, megalakulása óta elnöke a Lovászpátonai Értéktár Bizottságnak, és természetesen alapító tagja baráti körünknek is. Évtizedek óta Lovászpátona kulturális életének mozgatója, kiemelkedő szervezője.

Aktív része van Lovászpátona címerének, zászlójának megalkotásában, érdemeket szerzett a 2009-ben megjelentetett „Lovászpátonai képeskönyv” összeállításában és Kiskajár múltjának felkutatásában.

1997. óta főszervezője a Kossuth-kápolnához kötődő március 15-i, a lovászpátonai iskolások részvételével is zajló szavalóversenyeknek, megemlékezéseknek.

Baráti körünk alapító, oszlopos tagja. Önzetlenül, és sokat dolgozik programjaink megvalósításáért. Gyerektáboraink egyik fő programszervezője, évek óta táborparancsnok, falunapi műsoraink aktív résztvevője, irodalombarát szakkörösként előadója, közgyűléseink

állandó jegyzőkönyvvezetője. Segítségét, rendkívüli emlékezőtehetségét nem nélkülözhattuk két falutörténeti kötetünk forráskutatási munkáiban, a könyvbemutatók, emléktábla-avató ünnepélyek szervezésében. Mindezzel Lovászpátona és a baráti kör hírnevét öregbíti.

Honismerettel és hagyományőrzéssel kapcsolatos munkássága nemcsak Lovászpátonára, hanem a környező községekre, Bakonyszentivánra, Pápateszérre, Csótra, Vanyolára, Gicre is kiterjed.

Ki kell emelnünk azt a követendő példát, amit szeretett magyar anyanyelvünk ápolásában mutat. Előadói képességeit anyakönyvvezetőként, falusi ünnepélyek szereplőjeként és méltóságteljes halotti beszédeiből ismerjük. Szépen fogalmazott írásainak, szónoklatainak minden szava anyanyelvünk szépségét dicséri.

Önzetlenül segítőkész, lelkes, aktív és a végletekig megbízható.

Munkásságáért elismerést kapott a Veszprém Megyei Honismereti Szövetségtől, a Veszprém Megyei Tanácstól, a Művelődési Minisztertől, a Magyar Köztársaság miniszterelnökétől, és most a Lovászpátonai Baráti Kör fenti érdemeinek elismeréseként átadja első lovászpátonai kitüntetését, a Patonay (Pitying) József-díjat.

Lovászpátonán, 2019. augusztus 17-én, a Kastély-napon a díjat átadta a Lovászpátonai Baráti Kör elnöke Bartha Lászlóné Borsó Katalin, az elismerést ismertette: Mező Lászlóné Kovács Julianna.

A helyiek – szereplők és résztvevők – a borsosgyőri és kéttornyúlaki falunapokon

2019-ben nagy meleg fogadta a Pápához tartozó falvak falunapjaira látogatókat, ennek ellenére rengetegen látogattak ki az idei borsosgyőri falunapra, ahol színes kavalkád várta a helyieket, a faluból elszármazottakat, az érdeklődőket.

Az egész napos szórakoztató rendezvényen gyerekek, felnőttek és az idősebb korosztály is talált kedvére való időtöltést. A családok mellett baráti társaságok is érkeztek, akik között voltak iskolások, fiatal felnőttek és idősebbek is. A település nyugdíjas egyesületének tagjai is kilátogattak a falunapra. Ezúttal azonban nem szerepelni jöttek, hanem azért, hogy láthassák a fiatalabb generációt, a helyi gyerekek, lányok, asszonyok fellépését.

Akiket a kánikula nem tartott vissza, azokat déltől ügyességi versenyek várták. Kipróbálhatták magukat gumicsizma vagy ridikülhajító, illetve a 7-es és 11-es rúgó versenyeken. A futballpálya területén ugráló-vár, kosaras körhinta, rodeó-bika, valamint kézműves sátor kínált sokfajta, kikapcsolódásra alkalmas időtöltést. Az alkotó tevékenységekről a Pápakovácsi székhelyű Háromhatár Kulturális és Sportegyesület gondoskodott. A gyerekeknek a gyöngyfűzés, a makramézás és a papírvirág készítés lehetőségét ajánlották fel, és ezúttal is jelen volt a kínálatban az arcfestés is.

Máté Mónika és a kislány táncosok

Gyerekek sokasága próbálta ki a játékokat, óriási érdeklődés volt a kézműves sátonál, és sokan voltak kíváncsiak a tűzoltókra és járművükre. A falunap legnépszerűbb programja minden évben a helyi amatőr csoportok fellépése, a gyerekek színpadi produkcióit mindig nagy érdeklődés és ováció kíséri. A kicsik fűszoknyás tánca, éneklése, a nagyobbak zumba bemutatója, és a többi helyi produkció is mind tetszett a lelkes közönségnek.

A falunap főszervezője Máté Mónika volt, a mindent összefogó, tyúkanyóként mindenre és mindenkin a szemét tartó művelődési ház vezetője. Már a tavalyi falunap utáni napon elkezdtek gyűjteni ötleteiket, mivel lépjenek az idén színpadra a gyerekek. A próbák januárban

Az elszármazottak gyerekei is táncoltak

kezdődtek, a fellépők hetente gyakoroltak, hogy június 29-én meg tudják mutatni produkciójukat a falunap résztvevőinek. Összesen 38 borsosgyőri gyermek, lány, asszony és néhány fiatalember igazán hangulatos műsorral szórakoztatta a közönséget.

A falunapon a nap folyamán lassan rottyogó finom sertéspörköltet kóstolhattak az éhes falunapozók.

A versenyek eredményeit késő délután hirdették ki. A díjkiosztón minden versenyszám minden kategóriájában hirdettek eredményt. Az első, második és harmadik helyezettek kupát kaptak.

A vendégeket a díjátadó után Áldozó Tamás köszöntötte. Pápa város polgármestere beszédében felidézte a régi focista idők, a borsosgyőri futballpálya adta emlékeket, majd megköszönte a meghívást, a részvételi lehetőséget, a színvonalas munkát.

A Kéttornyúlakon élőket a falunapi rendezvényre a szervezők már a délelőtti órákban várták. A sportpályán gyermekfoci, 7-es, 11-es rúgó verseny és kispályás foci várta a kicsiket és nagyokat egyaránt. A közös főzés sem maradt el, 10 órától az asszonyok pucolták, aprították a hagymát, s a húst készítették elő pörköltözhöz. Magvasi Józsefné, a Kéttornyúlaki Részönkormányszak tagja elmondta, Kovács Tiborné Kriszti irányításával főztek két kondér sertéspörköltet. A pörköltbe minden olyan fűszert beletettek, ami csak kell egy ízletes ételhez, de persze, olyan alapanyagot is, amit nem árultak el, mert ettől lesz igazi kéttornyúlaki specialitás, s ettől nagyon finom.

Délután a sportpálya átalakult játszótérre, ugráló-várak, rodeó bika és kézműves program várta a gyerekeket, miközben beülhettek a tűzoltó- és a rendőrautóba is. A sátorba a felállított színpadon Horváthné Szabó Andrea gyermekműsora csalogatta a nézőket, a megjelenteket Unger Tamás alpolgármester köszöntötte. Mint mondta, mindig örömmel és szívesen jön Kéttornyúlakra, hiszen minden alkalommal jó a hangulat, a helyiek gondoskodnak róla. Meglátása szerint, akik kilátogatnak a falunapra, azok szeretnek örömet kapni és adni egyaránt, a legkisebbek már be vannak öltözve, hogy örömet adjanak, s őket megnézik a szüleik, nagyszüleik, ismerőseik, hogy örömet kapjanak. A falunap az a rendezvény, ahol együtt lehetünk, hogy beszélgessünk, kapcsolódjunk. Jó szórakozást, kellemes kapcsolódást kívánva mindenkinek fejezte be köszöntőjét, hogy Máté Istvánnal és Velti Józseffel, a sportegyesület elnökével átadják a délelőtti sportverseny díjait. Utánuk a színpadot helyi fellépők vették birtokukba, először a kéttornyúlaki salsások, majd a Szőlőfürt néptáncsoport mutatkozott be. A néptáncosokat Vincze Viktória vezeti évek óta. A táncosok nagyon lelkesek és ügyesek, szívesen lépnek fel a helyiek előtt.

A falunap az egész év során a legnagyobb rendezvény, amit mindig nagyon vár a falu apraja-nagyja. Ilyenkor visszatérnek volt kéttornyúlaki lakosok is, akik már nem itt élnek, de örömmel jönnek, és akiket szívesen látnak a helyiek.

(A papa-ma.hu írásai alapján, képeik felhasználásával.)

ZENE, ZENE, ZENE

Mátyus Aliz

*„mi is az, ami nem az ember gyerekkorában
dőlné el, alapozódna meg?”*

Nemes László a Pápáról elszármazott csellótanár

Nemes Lászlónak – akivel földik vagyunk – újabb adalékait emésztgettem, rakosgattam össze egy telefonhívása után, annyi minden fért bele ebbe az életbe, hogy hihetetlennek tűnik, de én nem is ezzel foglalkoznék, mert a részletek minduntalan hitelessé teszik magukat, hanem az élet gazdagsága miatti feldolgozhatatlanságával. Mert jó lenne ezt elvégezni, kéne. Több zenével foglalkozó fiatal választhatná doktori disszertációjának, a zene- és művelődéstörténészek bőven találnának benne nyersanyagot, dokumentumokat, és ami a szakemberek érdeklődési területén kívül esik, regényírók témája lehetne. Ilyen egy gazdag élet! S kéne, hogy semmi ne menjen belőle veszendőbe! Főképp, ha egy olyan időszakot ölelnek fel valakinek legaktívabb évei, amikor indulásokról beszélhetünk – ma már híres zenekaré, a zeneiskolák szebb jövőjéé, amik éppen Nemes Lászlón múltak, hozzá kötődnek. Érdekes és nagyon szép névsort láthat, aki végigolvassa, az általa alapított művészeti iskola kiket bocsátott ki a szárnyai alól, a csellista volt tanítványok közül pedig, legyenek még pápaiak, ahova

mindkettőnk gyerek és fiatalkora kötődik, vagy már budafokiak, vannak, akik sokra vitték pályájukon, szólistaként vagy eljutottak világhírű zenekarokig.

Hogy Nemes Lászlóval egy telefonbeszélgetésbe is mennyi minden belefér! Telefonvégi szokásos monológjában mennyi minden szóba kerül! Mert ezek kezdődnek aktualitásokkal, most éppen egy újabb volt pápai osztálytárs halálával, és várható temetése megemlékezésével. Nyolcvan és kilencven között vannak, ilyenkor ez már előfordul. Nemes László minden telefonját valami olyasmivel kezdi, ami vele és családjával és barátaival, ismerőseivel foglalkozó személyes vonatkozású történet. S ezt nem jegyezném meg ilyen hangsúlyos helyzetben, ha ez az odafigyelés, figyelem, törődés nem lenne Nemes László jellemzője. És életének elemei továbbá a részvétel, a tisztesség megadása, legyen az végtisztesség vagy megbecsülés, például hangversenyeken való megjelenés. Jelen van, megtisztel, hozzá még értékel, dicsér is, azt teszi, amit ő és hasonló zenész kollégái – nekem most csak Zelinka Tamás jut azonnal eszembe,

akivel azokban az induló években támogatták egymást – milyen jó, hogy tesznek. Maguk körül másoknak is kedvet csinálnak hozzá. Érdekes, mintha egymásra figyelésben valami miatt a zenészek járnának elől. A *zene hatalma* miatt? Kokoschka se festett véletlenül ezzel a címmel képet?

Az említett temetésre – számára ez természetes – Nemes László 83 évesen is elmegy Budafokról Pápára. Amely utat, s ahhoz nem kell kétszáz kilométer körüli utazás, gyakran, s az időben egyre gyakrabban jár be szívesen képzeletben. Pápa az indulás, a gyerekkor, a motivációk, az éledés helyszíne. Ott alakultak ki fiatal korban az ambíciók, s erősödtek meg az ottani és a későbbi kivételes lehetőségektől. Szekeres Lajos bácsi nevét, akihez mindkettőnknek köze volt gyerekként, nem meglepő módon, máig is ismeri Pápa városa, és nem csak zenész körökben. Nemes László a hangszerét, a csellóra találását köszönheti neki. De voltak azután egy időben kórusvezetők, versenytársak – a szó legnemesebb értelmében. A Keszthelyi Helikonról a Petőfi Gimnázium és a Közgazdasági Technikum arany-díjas kórusainak vezetőiként tértek haza Pápára. Ahol ugyancsak arany minősítést kapott a Nemes László által alapított Türr István Gimnázium kamarazenekara. 1962-ban lehetett? A Petőfis kórusban ott voltam én is, emlékszem, ahogy Kodály Zoltán dicsérte, értékelte az énekválasztásunkat, énekünket. Abban az éneklő országban nem csak neki nem jutott volna eszébe, hogy nem kell hozzá sok idő, és volt, nincs az a sok ének-zenei általános iskola, ami egy országra terjesztette ki a Kodály-módszert.

Nemes László, mert Budafokon él, kell, hogy fáradjon, hogy eljusson a Zeneakadémiára, a MŰPÁ-ba, az általa alapított zenekar, a Budafoki Dohnányi ma leggyakoribb hangverseny-helyszíneire. Akár maga vezette autóval megy, akár viszik, de ha busszal megy is, ott van. Nincs a Budafoki Dohnányi Zenekarnak olyan hangversenye, amelyiken ne ülne a nézőtéren. Hollerung Gábor, az együttest nagy hírnévre jutató jelen karmester, amennyire becsüli elődjét, talán be se intene a zenekarnak, ha nem látná ott őt.

A telefonban beszámolót hallhatok Nemes László unokájának előző heti hangversenyéről a Fészek Művészklubban, ami a nagypapa szervezésének köszönhetően népes közönség előtt zajlott. A nagypapa értékítélete szerint

megérdemelte az unoka, a koncert nagyszerűre sikerült. Nem mehettem el rá, éppen Pápán voltam, a közös múltunkat adó városban, beszélgetést vezettem. Bántam, mert a nagypapa szerint: Hihetetlen, mit tud az a gyerek...

Nemes László családjában zenetudók a lányai is, Pápán is jártak úgy a még híres Jókai Kör meghívására, hogy a karmester apa mindkét zeneművészeti főiskolás lánya szerepelt szólistaként a Budafoki Ifjúsági Zenekarral. Az idő érzékeltetésére: ez még akkor volt, amikor 30 forint volt a jegyek ára. Nemes Ildikó hegedűn, Nemes Krisztina trombitán játszott. Ilyen apa hatására miből is állhatna a családja, ha nem zenészekből. Egyik lánya férje is zenész, hegedűművész, a Luganoi Szimfonikus Zenekar és alapítása óta a budapesti Fesztiválzenekar egyik koncertmestere. Menni is kell gyakran a budafoki nagymamának unokákra vigyázni és jó levegőt szívni Svájcba, ha éppen mindkét zenész szülő utazik. 2019-ben Nemes László is megtette az utat.

Valakinek a közelében, valamiben felnőni, sorsdöntő tud lenni. És nem csak zenész le származottak esetében van így. Ma is van Nemes Lászlónak olyan tizenéves tanítványa, akit közelmúltbeli találkozására Pápa város érdeklődőivel magával hozott, az általa is szeretett Pápai Pedagógus Művelődési Házba, aki neki köszönhetően már másodéves korában a hatodévesek anyagát játssza, és egy jó zenetanár mellett megtanult dalolni a csellóján – szárnyal.

Nemes László maga is példa rá, hogy nem kellenek feltétlenül zenész felmenők, az ő családjában se volt ez így, az egyik földműves, a másik munkáscsalád volt. Papok előfordultak a tágabb családban, egyiküktől egy harmónium is származott, de hozzájuk a hangszerek a családba egyébként is különös módon jutottak. Így egy hegedű az öccséhez. Nemes László csellótanár a hangszeréhez – amelyiken játszani kezdett, a zeneiskolaihoz, az éppen induló csellósaknak köszönhetően jutott. A hegedűt akkor még jobban el tudta volna képzelni magának, de csak cselló volt. Még később is jobban szeretne volna a hegedűt, mert a csellót az első években édesanyja kellett, hogy vigye helyette a zeneiskoláig és haza. Aztán saját hangszerként már egy ösztöndíja összegéből, mert nem lett volna pénzük rá másképp, nem volt kérdéses, hogy csellót vesz. Gyerekkora a második világháború idejére esik, az 50-es években már csellót tanít.

Nemes László, ha telefonál, mindig érdekli, kérdez, felveszi a szálakat. Ezért jó vele együtt lenni is, jó a társaságában lenni. Nagypolgári biztonság (érdekes, hogy a jelző így kívánczik ki belőlem, s hagyom így ezt a képzelenséget szociológus létemre is, mert a szó „nagy” előtag nélkül nem elég hangsúlyos, és biztosan nem véletlenül jött elő így belőlem), maradéktalan figyelem, reakció és gyönyörű gesztusok jutnak annak, akit elfogad. Máig ő a segítőkész, és nem őt segítik, nem ő vár segítségre.

Az ominózus telefonbeszélgetésben szóba hozza a feleségét, aki megint indul a lányukhoz Svájcba, a nagymama lesz a gyerekekkel. Nemes László, ha a felesége elutazik, azért gondolja, hogy akkor most mindenre több ideje lesz, ilyenkor a maga dolgainak az összeszedésére gondol, amire biztatom, amikor pedig a felesége megjön, akkor azért gondolja. Magára sose lenne ideje-figyelme, ezért a biztatás. Ő folyamatosan tevékenység-tömegben létezik, többségében másokért valóan. Elsők – a családon kívül – a tanítványai. Ettől a megállni-nem-tudástól fordulna vissza menten a jó öreg kaszás is, hiába gondolt volna már jönni érte.

Ha önmagában azt nézem, mennyi idő, hogy ismerőseit ellátja hangversenyjegyekkel! De minden bevásárlást ő végez. A kertről ő gondoskodik. Nem elég, hogy bejár a zeneiskolába csellista tanítványaihoz, együtt gyakorol velük, szervez, amire fontosnak tartja, máig is. Mint élete derekán, amikor éppen is lett gyakorlata, amíg a Budafoki Művelődési Házat is ő igazgatta. Fontos volt ez a még fiatalokból álló elődzenekarnak, amivel világot is jártak, de az volt a később belőlük létrejövő Dohnányi Zenekarnak is! Most éppen a Nádasdy Kálmán Művészeti Iskola 50. évfordulóját készíti elő, 2020-ban lesz a jubileum. És 2019-ben a pápaiak is megünnepelehetik, hogy Nemes László 1955-ben kezdett el a pápai zeneiskolában csellót tanítani. A 65. éves tanári jubileuma alkalmából Pápan, egy esten mesél a pályájáról, az életéről, családjáról. Mert mindenben a pápai éveire szokott hivatkozni. Mert mi is az, ami nem az ember gyermekkorában dőlne el, alapozódna meg?

Hogy mit jelent egy budafoki Nádasdy Kálmán Művészeti Iskola évfordulója szervezésben? Nemes Lászlónak még azt is, úgy tartja, úgy lesz az sokatmondó, ha az onnan kikerülő művészek mind felsorolásra kerülnek. Már meg

is van a címlistája az iskolából kikerülő művészekről, már „csak” pontosítania kell. Köztük nem egy a Liszt-díjas.

De, hogy mit tud a szervezésről és a motiválásról, álljon példának a pápai útja előkészítése. Amikor három hónappal jártunk a pápai út előtt, kiválasztotta a csellista tanítványait, és a darabokat is, amiket gyakorolni kezdtek, és hogy plusz kedvet csináljon nekik hozzá, a Cifra-versenyre is készülni kezdtek ezekkel a művekkel, ami két héttel a pápai utazás előttre időzítődik.

Az utazás összeforrasztja a mestert és tanítványt. Nemes László tudja, mit jelentett az ő Budafoki Ifjúsági Zenekarának, hogy Fertődre mehettek nyaranta táborba. És ez a már akkortól datálható lehetőség máig megvan. Kell, tartja róla, mert az utazás, együttlét, tábor, közös fellépés erősíti a zenekart, az élmény a zene melletti kitartást. És ez igaz akkor is, ha most például egyik tanítványa elhagyja és képzőművész lett, mert mit lehet tenni, ha valakinek kétféle talentumból is jutott, jó csellista, és felvételt nyert a Képzőművészeti Egyetemre.

A Cifra-versenyen gondolkodtam, amikor megszólalt a – nálam bizonyos munkák mellett mindig szóló Bartók rádióban – Mácsai János, kedvenc műsoromban. A *Kritikus füllel* kezdődött, és éppen egy Cifra-lemezt mutatott be Belinszky Annával és Újházi Lászlóval. Valamennyien Cifra nagyságát méltatták, a virtuozitását tartva a legkisebb erényének – mennyire érthető ez 2019-ben! –, a szabadságát, az öntörvényűségét mindenek fölé emelve. Pedig mondták, hogy a billentése finomsága is egyedülálló, és bizonyos darabjaiban a bárzongorista is – és milyen jó ez! – mondta Mácsai János – érezhető.

Én is így vagyok Nemes Lászlóval, tudom árnyalni a fontosabb mögöttes állók között a még fontosabbak mellett állókat. Az, hogy csellista volt, zenekarokban játszott, karmesterkedett, hogy tanítványok jöttek ki a keze alól, ez egy tisztességes zenetanári pálya. De hogy Budafokon része van egy Művészeti Iskola létrehozásában, hogy a Budafoki Dohnányi Zenekar alakulás-történetébe beleírta magát, ez már közéleti szakmai történetét. Pedig szólni kell a művészeti iskola modell megteremtéséről, hogy a zenei mintájára kialakul az alapfokú művészeti oktatás, ami nevéhez kötődik. De a zeneiskolák ügyének rendezéséről is említést kell tenni,

mert neki köszönhető, hogy a magyar közoktatás rendszerében intézményi besorolásuk lesz. A Magyar Zeneiskolák Szövetségének elnökeként ezt az ügyet minden fórumon képviselte.

Neki köszönhető, hogy az országban a művészeti iskolák közül az elsők között kapta meg 2018-ban a Magyar Örökség díjat a Budafoki Nádasy Kálmán Alapfokú Művészeti Iskola és Általános iskola. Személyesen neki szóló kitüntetései – melyek közül álljon itt néhány – jól jelzik elismertségét: 1979-ben Budapesti Művészeti díjat kapott, Kerületi díszpolgár lett 1996-ban, Budapestért-díjat kapott 1999-ben, 2014-ben Eötvös-díjjal tüntették ki.

Életének egy olyan vonulata is van, amiket úgy említ, hogy ezekbe úgy ugrott bele, hogy vakmerőség kellett hozzá. Részt vett például a kamarazenekarával a Bécsben rendezett ifjúsági világversenyen 1984-ben, majd a következő évben, már szimfonikus zenekarral az Európai Ifjúsági Zenekari fesztiválon, és szerepeltek annak záró koncertjén Münchenben az olimpiai csarnokban. De az igazi vakmerőség – ma már Nemes László is bevallja – az 1995-ös Európai Ifjúsági Zenekar magyarországi fesztiválja megrendezéséhez kellett, ahol 370 zenekar 11 ezer résztvevővel érkezett keletről és nyugatról.

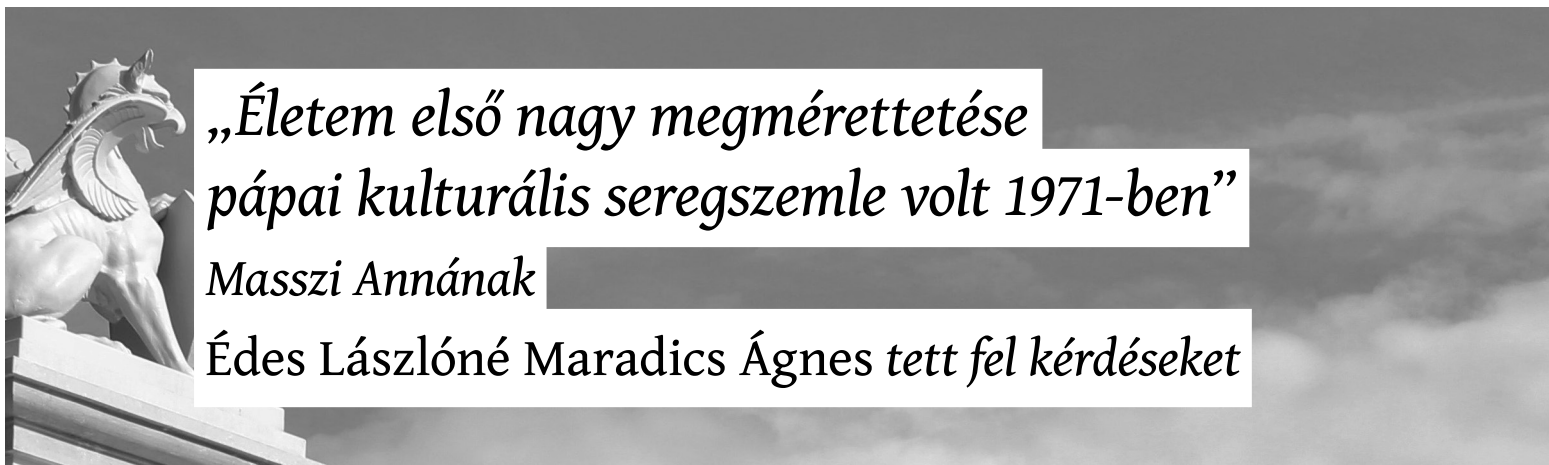
A szimfonikus zenekarrá alakulásuk az Európai Fesztivált megelőző partneriskolájuk zenekara hatásának köszönhető. Testvériskolájuknak Bidefeldében szimfonikus zenekara volt, őket is szimfonikusokként várták, így megalakították a szimfonikus zenekart. Nemes László szerint nem volt nehéz, mert akkor már jó néhány zeneakadémista is került ki a tanítványaik közül, és ők szívesen jártak vissza a zenekarba.

Ilyen Nemes László élete. Ilyen egymásba erőn alakulnak benne a dolgok, amik jobbnál jobbak. Talán ezért is, hogy ő sose az érdemeiről beszél, mindig egyfajta szerencséről. Például, hogy '86-tól átlépték a kerület határait, mert megörökölték a Közalkalmazotti Szakszervezet zenekara bejáratott koncert-sorozatát a Városháza dísztermében, és még kottáikat örökölték. Ezért, hogy 1988-tól, már Dohnányi névvel rendszeressé váltak zenekari hangversenyeik, nem csak a Városházán, de a Zeneakadémián is. És zenekarukat támogatta évi 500 ezer forinttal a Budapest Bank, és abban az időben kezdődött meg a gyári patronálás, például első hanglemezüket finanszírozta a Gyufagyár, de támogatta őket a Budacolor is. A kertészeti

kutatónak köszönhették, hogy a Fertődi kastélyban nyaranta táboroztak és koncerteztek. Máig is vannak patronálói a Budafoki Dohnányi Zenekarnak, és ezekkel a patrónusokkal Nemes László tartja a kapcsolatot.

Mikor? Kérdezhetnénk, ha reggel megy az iskolába, valami adminisztrációs ügy mindig adódik. Kettőtől a zeneiskolában van a csellistával. Ha a Dohnányi Zenekarnak koncertje van – és mennyi volt a Jubileumi évben 2018-ban, és azóta is –, Nemes László ott van és hallgatja. És ezek a koncertek kevés kivétellel a MŰPÁ-ban, a Zeneakadémián, Budapest középpontjában vannak, ő pedig, mint már kiderült, külső kerületében, Budafokon él. Művészeti tanácsadója a zenekarnak, már csak ezért is ott kell lennie. Ott van.

Az iskolában találkozunk, az egyik hangszeres teremben ülünk le beszélgetésre. Rögzítem. De mikor nem kellene őt rögzíteni? Felfelé a lépcsőn végigmutatja a fotókat, ünnepek, versenyek, itt a tanárok az érdekesek, ott a tanítványok, átvisz az iskolából a művelődési házba, átjárás van a kettő között, a művelődési ház ugyanolyan vonzó, ötlettel és múlttal teli, mint az iskola. Amikor lebontotta az áruházlánc a szinte újonnan épült iskolát, megépítette az ország egyik legkorszerűbb épületegyüttesét Budafokon. A hosszú épületben egymást követi a három intézmény, a Nádasy Kálmán Művészeti Iskola, a Művelődési Ház és a Sportház. És Budafokról Budapest centruma elérhető egy órán belül még busszal is, és hátránya mellett ez milyen előny! Budafokot nem a kultúrában teljesíthető színvonala különbözteti meg a főváros-közepi legjobbtól. Csak a csendes, jó fekvésű házai, amelyben Nemes László is lakik. Feleségével, és egyik unokájával. És Lóri papagájjal, aki belekiabál, ha Laci telefonon beszél.

„Életem első nagy megmérettetése pápai kulturális seregszemle volt 1971-ben”

Masszi Annának

Édes Lászlóné Maradics Ágnes tett fel kérdéseket

„Sokszor egyetlen élmény egész életre megnyitja a fiatal lelket a zenéhez. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni: ezt megszerezni az iskola kötelessége.” (Kodály Zoltán)

2018 szeptemberében a pápai Esterházy-kastély kápolnájába, a diósi kórus hangversenyére kaptam meghívást. A szólisták között ismerős névvel találkoztam: Masszi Anna. Felfigyeltem tiszta, csengő hangjára. Anna sok-sok évtizeddel ezelőtt a pápai Bartók Béla Zeneiskola hegedű szakos növendéke volt. A pápai Türr István Gimnázium elvégzése után a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola matematika – ének-zene szakán szerzett tanári diplomát. A diploma megszerzése óta tanárként dolgozott Szombathelyen, Dunakeszin, az utóbbi években pedig Diósdon.

A pápai Bartók Béla Zeneiskola milyen élményeket adott számodra?

Abban az időszakban járhattam a pápai zeneiskolába, amikor az még a kastélyban működött. Falusi kisiskolásként igazi élményt jelentett hetente kétszer belépni az ódon, rideg falak közé, amit azért az innen-onnan kiszűrődő zongora-, fagott- vagy hegedűjáték barátságossá varázsolt. Fél év után dőlt el, hogy a hegedűt választom. Jó választásnak bizonyult. Persze – mint minden kamasz életében – nálam is voltak mélypontok, de szüleim következetessége sok mindenben átsegített. Khell Zoli bácsi végtelen bizalma, kedvessége rendszeres gyakorlásra ösztönzött, ami hamar átlendített a kezdeti nehézségeken. A hangszer tanulást kiválóan megalapozó szolfézs órákra e sorok ihletőjéhez, Édes Lászlónéhoz járhattam. Középisiskolásként – a Türr István Gimnázium diákjaként – szerepeltem a keszthelyi Helikonon, ahonnan arany minősítéssel tértem haza.

A pályaválasztásodban milyen szempontok vezéreltek?

Szerencsésnek mondhatom magam abból a szempontból, hogy olyan családban nőttem fel, ami természetes úton juttatott el a pályaválasztásig. Nem kellett nehéz döntéseket hoznom, hisz kisdíák korom óta tanár akartam lenni. A zene szeretete, a hangszer tanulása, a 9 év zeneiskolában eltöltött idő és pedagógus szüleim egyértelművé tették, hogy ének-zene tanítással szeretnék foglalkozni. Mindehhez kiválóan társult a matematika szak. Ezt a párosítást a szombathelyi főiskolán mintha nekem találták volna ki.

A főiskolai éveid alatt milyen lehetőségeid voltak a közös éneklésre?

A Szombathelyen eltöltött négy év számtalan szokatlan élményhez juttatott. Párhuzamosan két kórusban énekeltem, az egyik a főiskolai hallgatókból álló női kar Horváth Rezső kar-nagy vezetésével, a másik Deáky István kórusa Jeunesses néven. A tagok nagy része a Zene-művészeti Szakiskola diákjai közül kerültek ki. Ebből a kórusból alakult később a Szombathelyi Énekegyüttes, számos kiváló lemezfelvételt készítettek.

Mint pápai diák, nem gondoltál arra, hogy tanári hivatásodat itt kamatoztasd?

- Természetesen gondoltam, hisz ma is úgy érzem, hogy a gyökereim ide kötnek, de a szűk családom először Szombathelyen, később Budapest vonzáskörzetében, Dunakeszin majd Diósdon telepedett le. Ezért aztán ezekben a városokban tanítottam, illetve tanítok ma is.

- Milyen tapasztalataid vannak az ének-zene tanítása terén? A zene rangos helyet foglal-e el a mai ifjúság esztétikai nevelésében?

- Ennek a kérdésnek több összetevője van. A legfontosabb, hogy akadjon egy olyan tanáregyéniség, aki képes egy osztályt megnyerni az ügynek. Az ellenszél egyre erősödik. A kamaszok többségének zenehallgatási szokásait áttörni, megmutatni, hogy más is létezik, halló- és értő fülekre találni, megéreztetni velük a közös éneklés gyönyörűségét, nem egyszerű feladat. Az ideális helyzet az lenne, ha a művészeti nevelés legalább olyan fontosságot nyerne az általános iskolás gyerekek életében, mint minden más tantárgy, de a valóság mást mutat.

Miként kerültél kapcsolatba a diósi kórus-sal, s mit jelentett számodra a kóruséneklés?

- Diósdon – a település nagyságához mérten – szokatlanul magas a kórusok száma. Két vegyes kar és egy női kar működik jó színvonalon. Idéköltözésem után néhány hónappal beléptem a Gellért Kórusba, amit Szabó Katalin vezetett. Magas szakmai tudása, optimizmusa, az emberekbe vetett hite nagyszerű közösséget formált, számtalan hazai és külföldi fellépés részesei lehettünk. Az amatőr kórusélet szépsége abban is rejlik, hogy az együtt töltött idő nem csak szakmai munkával telik, hanem szívesen vagyunk együtt a próbákon kívül is.

Milyen indíttatás vezérelt aszólóénekléshez?

Életem első nagy megmérettetése pápai kulturális seregszemle volt 1971-ben, ahol népdalokat énekeltem és arany minősítést szereztem. Később Szekeres Lajos bácsi gimnáziumi kórusában kaptam szóló szerepeket. Lajos bácsi szeretete, biztatása tovább erősítette vonzalmamat a zenéhez. A középiskolás évek vége felé kerültem Eisenbeck Ágotához, aki az addig ösztönösen éneklő 18 éves lánynak megmutatta, miként lehet ezt másképp csinálni, hogy lehet a határokat tágítani. A főiskolán Fűr Éva tanított magánéneket, rengeteg szereplési lehetőséget biztosított szólóban, kamarazenében. A diploma megszerzése után a Szombathelyi Énekegyüttesben folytattam az éneklést sok szóló feladattal.

A mottóként használt Kodály-idézetből a gondolat egy láncszemét kiragadva: „Az élményt nem lehet a véletlenre bízni”, a zene varázsa sok szép pillanatot hozott életemben. Mesélj emlékezetes koncertjeidről!

Számtalan ilyen volt, most csak néhányat emelek ki. A Szombathelyi Szakiskola ének- és zenekarával, Deáky Istvánnal jó pár előadást megért a Pergolesi: Stabat mater, ahol én voltam a szoprán szólista. Később a diósiakkal egy olasz kórusversenyen vettünk részt. A helyszín, a hangulat, az élmény páratlan, életre szóló volt. Ugyanezt mondhatom a Fraknó várában adott koncertről, ahol herceg Esterházy Pál: Harmonia Caelestiséből énekelünk részleteket. Idén ünnepi alapításának 15. évfordulóját a Magyar Katolikus Rádió. Ebből az alkalomból Budapesten a Szent István Bazilikában énekeltem szólót Laczó Zoltán Vince Veni creator spiritus című művében, melyet szoprán szólóra, vegyes karra és kamarazenekarra komponált. A legintenzívebb élmény talán a legutolsó jó-tékonyági koncertünk, ahol az egykori türrös diák, Tar Lajos Németországban élő lant- és gitárművésszel közösen zenéltünk a pápai Ferencs templomban, így járulva hozzá a templom felújításához.

Mik a további terveid?

Egy-két év múlva, ha az iskolai feladatok megszűnnek, több időt szeretnék ismét a zenének szentelni. Talán a hegedű is előkerül újra.

Szívből kívánom! És még Kodály Zoltán gondolatát is hozzáfűzöm a zenéről: „Akiben van tehetség, köteles azt kiművelni a legfelsőbb fokig, hogy embertársainak mennél nagyobb hasznára lehessen. ... Az igazi művészet az emberiség emelkedésének egyik leghatalmasabb eszköze, s aki azt minél több embernek hozzáférhetővé teszi, az emberiség jótévője!”

Édes Lászlóné Maradics Ágnes

Koncertek a pápai Ferences templom javára

„Elkelne egy újabb Esterházy!”

A Fő térről a Korvin utcán nyugat felé indulva a város egyik legrégebbi temploma látható. Fala kívülről kissé megkopott, az oldalfalba épített, felújításra váró első világháborús emlékmű húzódik. Belépve a templomba egy pompás belső tárul elénk, mely az olasz barokk legszebb képviselője.

A ferencesek adományokat gyűjtöttek, nem maguknak, hanem a templom díszítését, művészi belső tereinek kialakítását tették ezzel lehetővé.

Míg a 18. században a tűz volt a templom ellensége, ma már a csapadék. E gyönyörű templom számtalanszor beázott, falai vizesek, a vilanyvezetékek előregedtek.

2009-ben merült fel a kérdés, hogyan tudnánk ezt a barokk szépséget, gazdagságot mind több látogatónak megmutatni?

A 2010-től induló koncertsorozatunk bevételeit a templom állagának megóvására, míg a 2019-es jótékonyági koncertjeink adományait a tető rekonstrukciós munkálatainak kiadására ajánlottuk fel.

A koncertek szervezésében az volt a cél, hogy azokat a volt zeneiskolás tanítványainkat szólítsuk meg, akik a zenei pályát választották, képviselik ma már akár az ország más városában, vagy éppen külföldön a magyar zeneművészetet.

A koncertek szólistái: Eisenbeck Ágota, Lantos Szabó István, Tóth Judit, Fodor Gabriella, dr. Kolbe Ilona, Masszi Anna, Berki Antal, Bognár Szabolcs, Ekanem Bálint, Páll Erzsébet, Takács László, Vízer Dávid, Nyilas Gyöngyvér, Tóth Máté, Szilágyi Linda voltak.

Meghívott együttesek is színesítették a hangversenysorozatot: Rézfúvós kvartett tagjaként Baki Szabolcs, Koppány Péter; KELLA együttes, JMSZK kamarazenekara, a budapesti Semmelweis kamarazenekar, veszprémi, bakkonybéli, váci együttesek.

A jótékonyági koncerteken a Nagytemplom kórusa gregorián dallamokat, kórusműveket énekelt a zenetörténet különböző korszakaiból.

A Ferences templom szépséget, harmóniát sugárzó belső tere vonzó volt a betérő látogató számára. A programokon mindig megteltek a padosorok, s belső gazdagsággal, lelkekben feltöltődve léptek ki a templomból a koncertlátogatók.

Annak érdekében, hogy a templomot a további romlástól megóvhassuk, illetve méltó helye lehessen a szentmiséknek, és otthont adhasson a zeneművészeti gyöngyszemek hallgatása által Isten közelségébe vágyóknak, szükséges további pénzügyi források felkutatása.

A templom főhomlokzatán, díszes keretben latin nyelvű kronosztikon* olvasható, mely egyben a templomépítés megkezdésének évét (1677) mutatja:

FRANCISCO ESZTERHAS CATHARINÆ

THEOKEOLIANÆ

HOC PIA CONIVGIBVS VIRGO REPENDAT OPVS.

INVICTVS VIVAT FRANCISCI GRIPHVS, VT ORTAS

COLLIGAT INQVE AQVILÆ POSTERITATE ROSAS.

Gróf Esterházy Ferencnek és feleségének, Thököly Katalinnak a Boldogságos Szűz fizesse meg ezt a jótéteményüket, és Ferenc griffje legyen legyőzhetetlen, hogy még késő vénségében is új rózsaszálakat gyűjthessen (az előbbieket mellé).²

Legyen ez az idézet szemünk előtt, amikor a templom felújításáért összefogva cselekszünk.

1 A Magyar Katolikus Lexikon szerint: kronosztikon: épületek homlokzatán elhelyezett, az építésre, építtetőre utaló, általában latin nyelvű fölirot. A nagyobb mérettel v. színezéssel kiemelt betűi, római számokként összeadva az építés évszámát adják.

2 Vö: dr. Csernai Balázs – Mezei Zsolt: A pápai Ferences templom, Pápa, 2012. 13. old

Mátyus Aliz

A Mesics György vezette Somló Bandáról – a 2019-es pápai középiskolás táncházak zenekaráról

A Somló Banda az Első Középiskolás Táncházat kivéve zenét szolgáltatott a pápai középiskoláknak szervezett alkalmakon, melyek a város középiskoláiban kerültek megrendezésre.

Mit tudunk a Somló Bandáról – a táncházak tükrében? Illetve a táncházakról, amiken ők húzták a talp alá valót?

Horváth Andrea, a pápai televízió munkatársa Táncház középiskolásoknak c. írásából, mely a 2019 januárjában megtartott táncházról tudósít, a következőket:

A Pápai Művelődéstörténeti Társaság tavaly már szervezett egy nagy sikerű táncházat a város középiskolásai számára, akkor a református gimnáziumba várták az érdeklődő diákokat. Ezúttal a Pápai Szakképzési Centrum Jókai Mór Közgazdasági Szakgimnáziuma és Kollégiuma adott otthont a programnak. A Társaság célja ezzel a kezdeményezéssel az volt, hogy a pápai középiskolások számára olyan alkalmat teremtsen, mely aktív, értékőrző, jó hangulatú, közös tevékenységgel telik. A táncházak utánozhatatlan hangulatához hozzátartozik az élőzene, az első találkozón a Rigó zenekar húzta a talpalávalót, most pedig a Somló Banda muzsikált. Nem változott viszont a táncház oktatójának személye, hisz ezúttal is Kondics Gergely vezette be az első látásra egyszerűnek tűnő, ám nem feltétlenül könnyű tánclépések világába a diákokat.

Kondics Gergely a református gimnázium táncművészeti képzésének tagozatvezetője. Mint mondta, a táncházmozgalom két nagy irányt követ: az egyik, amikor gyakorlott táncosok számára szerveznek örömprógramot, a másik forma pedig az, amikor kezdők számára hirdetnek meg tanító alkalmakat. Ez utóbbi esetében kötetlen formában, egyéni ritmusban ismerkedhetnek az érdeklődők a néptáncsal. Ez a nagyobb városokban népszerűbb, de a Pápai Művelődéstörténeti Társaság kezdeményezéséhez szívesen kapcsolódtak a refis művészetiszek,

így talán még több hívet szereznek a fiatalok közt is ennek a hagyományos mozgásformának.

– Igyekeztem úgy megtervezni az alkalmat, hogy a kezdők számára is megtanulható és élvezhető legyen az anyag. Az első találkozón inkább csak a néptánc alapjaival foglalkoztunk, illetve belekóstoltunk az erdélyi táncokba, most pedig Somogy táncaival foglalkozunk – mondta Kondics Gergely.

Berta Ildikó, a Közgáz tagintézmény-vezetője elmondta, nagy örömmel fogadták a lehetőséget, hogy ismét egy városi rendezvénynek adhat otthont az iskola, mely jó alkalmat kínál arra, hogy a középiskolások megismerhessék egymást, kötetlen formában, mégis hasznosan tölthessék el szabadidejüket. A középiskolás táncház folytatódik, a tervek szerint a következő hónapokban minden alkalommal más-más iskola ad majd otthont a néptáncos programnak.

Laskovics Márió, a Napló munkatársa szerint a 2019 februárjában megrendezett harmadik táncház alapján a következőket:

A harmadik középiskolás táncházon a református gimnázium tornatermében remek volt a hangulat, a résztvevők a Somló Banda talp alá való zenéjére a kalotaszegi néptánc alapjaival ismerkedtek.

Mesics György, a táncházakon rendszeresen muzsikáló Somló Banda vezetője felidézte, a hagyományos magyar falusi rock'n'rollt, avagy kortalan tánczenét játszó zenekar két éve alakult az Allegro Alapfokú Művészeti Iskola népzene-sz növendékeiből. A tagok: Mesics György hegedű, ének, Pusztai Boglárka hegedű, Kiss Rafael brácsa, Győry Dániel bőgő és Milinszki Emma ének. A bandához időnként Kovács István csatlakozik harmonikával.

– Tanítványaim egy ideje már együtt muzsikáltak, biztattam őket, hogy maradjanak is együtt. Mióta több időm jutott erre,

komolyabban dolgozunk a zenekaron. A zeneiskolai keretből kilépve elkezdünk szorgosabban próbálni. Létrehoztunk egy gyermekműsort, amit nagy sikerrel játszottunk országszerte fesztiválokon. Koncertprogramunkat tavaly már több helyütt bemutattuk. Összeállítottunk és felvettünk egy lemezre való anyagot, Békeucca címmel. Ez a kajárpéci otthonomra mint zenekari központra utal, ahol sokat zenélünk – mutatta be a folkzenekart Mesics György. Hozzátette, a táncházakon az adott tájegység táncainak zenevilágát jobban kell ismerniük, előadniuk, ami felkészülést igényel. Repertoárjukat folyamatosan bővítik.

A táncház témája ezúttal Kalotaszeg volt. Kondics Gergely elmondta, a kalotaszegi csárdás az egyik legnehezebb páros tánc a Kárpát-medencében, ezért egyedi módszertani megközelítéssel igyekezett rávezetni a jelen lévő diákokat. Továbbá ezáltal kapcsolódtak a házasság hetéhez, hiszen a párok gyakorolhatták az egymáshoz való viszonyulást, egymás tartását, az egymásra figyelést.

Mit kell tudnunk még a Somló Bandáról?

A honlapjukról, hogy: Amikor megtört a jég..., 2018. nyara: Rafi először mosolyog muzsikálás közben. Talán ez a kedvenc kalotaszegi szaporája? – A hozzá való kép látható, sőt mert videó, nem csak a mosoly látható a kontrás (brácsás) arcán, a kalotaszegi szapora is hallható. Jól szól! Aki nem hiszi, járjon utána: Somló Banda 2018. október 3.

De én, ha már kinyitnám az oldalukat, megnézném, hogy csinálják az ördögösfüzesi román dallamokat a kerti asztal mellett: Somló Banda 2018. október 1.

És feltétlenül a változásokat, ahogy mutatják-bemutatják magukat, újra meg újra szellemen megújulva, megújítva a képet, ahogy változik az önkép is. Az egyre inkább egységgé alakuló Somló Banda önképe.

A Mezőben a táncház szünetében rövid válaszokat kértem a Somló Banda tagjaitól. Egy bemutatkozást:

Mesics György Mesó: Kajárpécen élek, Pápra járok néhány napon az Allegro-ba tanítani népzene, prímás vagyok negyed évszázada, és pár éve együtt muzsikálunk a fiatalsággal.

Pusztai Boglárka: Pápán élek, a Türr István Gimnáziumban tanulok negyedik éve. Idén

télen volt egy éve, hogy bementem az első hegedű órámra Mesóhoz, az Allegroba. Előtte sokáig klasszikus zenét tanultam, amit szintén szerettem (és szeretek most is), és ami nagyon jó alapokat adott. Nagyon jó tanárom volt, neki is sokat köszönhetek. Aztán úgy döntöttem, hogy népzene szeretnék tanulni. Ez a műfaj sem volt tőlem idegen, hiszen a zenélés mellett néptáncok, ezáltal már előtte is rengeteget hallottam, hallgattam népzene, ami aztán komolyabban felkeltette az érdeklődésem. Tavaly tavasszal pedig már lehetőségem is nyílt a Somló Bandában játszani, akkor épp a gyermekműsorunkkal foglalkoztunk, ez számomra nagyon jó kezdésnek bizonyult, az elejétől fogva élveztem csinálni. Elég hamar belecsöppentem ebbe a világba, de ahogy telik az idő, úgy érzem, hogy egyre felszabadultabb tudok lenni, és egyre jobban élvezem a zenét. Azt hiszem, a népzeneben megtaláltam önmagam, ez az, amit igazán szeretek csinálni, és hálás vagyok, amiért itt lehetek.

Kiss Rafael: 18 évesen kezdtem el foglalkozni a zenéléssel, Mesóval meg egy évre rá kezdünk együtt, ez 5-6 éve volt.

Győry Dániel: 17 évesen kezdtem el zenét tanulni Mesónál, és hát azóta gyakorlatilag így együtt muzsikálunk. Néptáncosként kezdtem az ismerkedést ezzel a világgal, és hamar nagyon fontossá vált az életemben. Kovács Norbert "Cimbinél" kezdtem táncolni, majd a pápai Refi néptánc szakán folytattam tanulmányaimat. 11-es voltam, amikor úgy döntöttem, hogy elkezdem zenét tanulni. Akkor még hobbiként gondoltam rá, és nem voltak komoly terveim. Azonban ahogy telt-múlt az idő, egyre inkább a zene került előtérbe. Olyannyira, hogy végül úgy döntöttem: zenei vonalon szeretnék tovább tanulni. 17 éves koromban iratkoztam be az Allegroba, népi bőgő szakra. Időközben megalakult a Somló Banda, így már hivatalosan is együtt muzsikáltam a barátaimmal. A Budapesti Ward Mária konziban folytattam tanulmányaimat, ahol jelenleg is kiváló mesterektől tanulhatom a zenélés fortélyait.

– *Hogy áll össze egy ilyen zenekar, és miért éppen ezekből az emberekből?*

Mesics György: Miért? Mert rendkívül jó muzsikások. Az Allegroban futnak össze a szálak, illetve ott futottak össze, sok tanítvány megfordult már az évek alatt a kezem alatt, és

hát nem mindenki egyformán tehetséges, nem mindenki egyformán szorgalmas, és nem mindenki egyformán elhivatott. És viszont, akikben jelen vannak ezek a tulajdonságok, azokkal öröm együtt dolgozni. Aztán magától alakul. Először zeneiskolás koncertekre, aztán országos népzenei találkozókra készültünk fel együtt. Előbb készítettem fel őket, aztán készültünk fel együtt. Ez az együttes nőtte ki magát azzá, ami most. Somló Banda néven immár két éve, bőven a zeneiskolai kereteken túlmutatóan működünk mint zenekar.

– Hogy tartozik a Somló Bandába Kovács István tangóharmonikás?

Mesics György Mesó: Ő úgy, hogy szintén az Allegróban tanít, ott ismertük meg egymást, vannak harmonikás tanítványai. Miután mind a ketten régóta muzsikálunk népzene, vagyis népzene is, adta magát, hogy játszunk együtt. Mivel az elfoglaltságai nem mindig teszik lehetővé, hogy velünk együtt tudjon muzsikálni, őt akkor hívjuk, amikor lehetősége van rá, és akkor el is jön. A harmonikajátékával erősíti a csapatot.

– Kedves István, miután magának köszönhetem, hogy megismertem a Somló Bandát, és hogy az első középiskolás táncház óta, amikor a Rigó banda muzsikált, ők zenélnek, örülök és hálás vagyok.

– Kovács István: Ennekem szívügyem a népzene. Jelenleg a másodállásom a népzene, a zeneoktatás, de mindig is szívügyem volt. Én hat éve kerültem Párára, Kárpátalján születtem, és az első hetekben kiderült, hogy tovább kell foglalkozni a népzeneoktatással mindenféle körökben, ahol csak lehet. Mert a Refi kollégiumában nevelőtanár vagyok, így a kollégiumban megkerestem azokat a gyerekeket, akik tehetségesek és elhivatottak erre a szakmára. Amikor az első táncházon a Rigó zenekar játszott, a Somló Bandát azért ajánlottam, mert itt vannak

tehetséges gyerekek, itt van egy pápai együttes, miért ne játszhatnának a pápai táncházakon.

– Kedves Mesó, ha már mindenki így szólítja, hallottam, hogy elkészült a Somló Banda első cédéje. Hogy készült el, mik kerültek rá?

Mesics György: A Gryllus Kiadónál készült ez az album, a címe: *Békeucca*. Az én kajárpécsi házamban készült a felvétel, ahol elég sok időt töltöttünk együtt, a zenekarnak az egyik bázisa ez az öreg kis házikó, sajátos hangulatban szoktunk ott eltölteni együtt sok időt munkával, próbákkal. Az elmúlt időszak legjobban kiforrott zenéi, a kedvenc dallamaink kerültek rá erre a CD-re. Szerepelnek rajta tradicionális összeállítások, különböző hangulatú kalotaszegi és mezőszegi zenék, az erdélyi vonal egyeduralkodó ezen a lemezen. Ennek a miértje az, hogy világéletemben ez a fajta muzsika állt hozzám közel, természetes, hogy a repertoárunk nagy részét ez teszi ki. Három mezőszegi számban (Ördögösfüzes, Magyarpalatka, Buza) Fekete Antal „Puma” barátunk erősíti a csapatot brácsajátékával, ő a régi erdélyi muzsikák nagy ismerője, hangszeres gyűjtéseinek generációk nőttek bele a népzenebe. Az egyik ördögösfüzesi dallam megihletett bennünket egy próbán, sikerült összehozni belőle egy teljesen más hangulatú, többszólamú darabot, kicsit olyasmi ez, mintha elképzelnénk, hogyan szólhatott ez a melódia több száz éve – mondjuk – egy barokk kamarazenekartól. Ez külön track a lemezen, „Esterházy ritka magyar” címmel, mivel első alkalommal ezt a pápai Borfesztiválon játszottuk el az Esterházy-kastély udvarán. Passzolt a miliőhöz. A három kalotaszegi összeállítás közül kettőben Kovács István is muzsikál velünk, a harmonika ízlésesen fűszerezi ezeket a zenéket. A lemez végén rendhagyó sávok forognak, egy szvinges lüktetésű, vidám kis darab „Seveledse” címmel – ez csupán egy kis kitekintés, hogy milyen, a hagyományos Kárpát medencei tánclüktetésektől eltérő módon lehet használni ezeket a hangszereket. Az utolsó szám, kvázi „bónusz-track” pedig nem magyar népzenei ihletésű, hanem egy blues, egy szál gitáron, mégpedig Ady Endre „A fekete zongora” című versére készült feldolgozás. Ady a kedvenc költőm, halálának száz éves évfordulója adta az apropót, hogy ez a dal szerepeljen ennek a lemeznek a végén. Ez a sokféle zene azonban mind remekül megfér egymással a *Békeucca*-ban.

A táncházakon nincs velünk, csak a koncerteken Milinszki Emma, az énekes kislány, a lemezen gyönyörűen énekel, és pont a 14. születésnapján foghatta először kézbe élete első cédéjét.

- Milyen versenyeket, és milyen fellépéseket tudhat maga mögött a zenekar?

- Mesics György: Kezdetben eljártunk évi párszor népzenei találkozókra, így a tatabányai Forgórózsa Fesztiválra is, ahova minden évben mentek Allegro-s tanítványaim muzsikálni. Mindig arany vagy kiemelt arany minősítést hoztak haza. És, amit alapvető fontosságúnak tartok, teljesítménykényszer helyett simán csak jól érezték magukat. Ezt a „hagyományt” azóta is folytatjuk a Somló Bandával, akárhova megyünk koncertezni, kisebb-nagyobb rendezvényekre, kisebb-nagyobb színpadokra, alapvető fontosságú, hogy jól érezzük magunkat a bőrünkben. A zenészek hangulata átmegy a színpadról a közönséghez. A teljesség igénye nélkül: játszottunk már a Művészetek Völgyében, a Kiscsösz Pajtafesztiválon, a lakiteleki Tiszavilág Napokon, a pápai Csülök, Cicege és Borfesztiválon, az Ürömi Nyári Fesztiválon, a magyarföldi Fatemplom Fesztiválon, de legutóbb például a Művészetek Palotájában muzsikáltunk Magyarországon tanuló külföldi egyetemistáknak, nagy sikerrel.

- Hogy jutnak el a CD-k azokhoz, akiket érdekel a zenekar zenéje?

- Mesics György: Koncertek, táncházak alkalmával tőlünk is lehet venni, egyébként a Kaláka Zeneboltban kapható, vagy interneten megrendelhető a lemez.

- *Kérhetek egy komolyabb bemutatkozást?*

- Mesics György primás 1973-ban született Győrött, jelenleg a Győr-Moson-Sopron megyei Kajárpécen él. A zene gyermekkorában érintette meg, tizenévesen már különböző győri formációkban töltött be gitáros posztot. Húszéves korában kezdett népzenevel, azon belül a népi hegedűvel foglalkozni. A budapesti Óbudai Népzenei Iskolában ifjabb Csoóri Sándor, Ökrös Csaba és Molnár Miklós keze alatt tanult bele a táncházas muzsikálás alapjaiba.

A későbbi évek folyamán Matokabinde nevű, tradicionális falusi vonósmuzsikát játszó zenekarát vitte sikerre. A 2005-ben megjelent „Matokabinde” című lemezen kívül számos

válogatás-CD-n szerepel a banda egy-két száma (Táncház – népzene; Új élő népzene; Kovács Nóri: „Mondanék én valamit”, 2006. Etnofon; Tintér Gabriella: „Mit ér nekem”, 2010. Hunnia Records). Ennek a zenekarnak szerepe volt az erdélyi táncházas élet gazdagításában is, a 2000-es években induló mezőszéki népzene- és táncfőiskolák alapzenekara volt (Szék, Búza).

2007-től szoros együttműködés alakult ki a Matokabinde és Kovács Nóri népdalénekesnő között. Közös munkájuk legkiforrottabb gyümölcse egy karácsonyi műsor („Betlehembem megzendült az ének”, 2010. DVD-kiadvány a 2009. decemberében a Szent István Bazilikában felvett koncert), valamint egy húsvéti koncert („Szívünk-lelkünk általjárja”, 2014. DVD-kiadvány, a 2011-ben a máriaremetei Kisboldogasszony Bazilikában elhangzott műsor anyaga).

Mesics György 2008-ban csatlakozott a moldvai népzenei játszó győri Cserefa zenekarhoz, amelynek azóta is oszlopos tagja.

2010-től 2017-ig egy fúziós rockzenét játszó csapat, az Apnoé frontembere volt, ahol évtizedes táncházas hegedűtechnikája mellett fiatalkori gitáros múltját, dalszerzői és szövegírói tehetségét, valamint éneklését is kamatoztatta („Forduló”, 2011. Folkbeats Records; „Víganyjárók”, 2014. Gryllus Kiadó; „Hegylakó”, 2015. Gryllus Kiadó; „Binde bácsi barátai”, 2016. Gryllus Kiadó).

2016-ban Ferenczi György meghívására közreműködött a „Betyárjáték” című produkció létrehozásában, amely sokáig nagy sikerrel futott a Nemzeti Színházban. Az előadás zenei anyaga CD-n is megjelent („Betyárjáték”, 2016. Gryllus Kiadó).

Mesics György idén hatodik éve vesz részt a pápai Allegro Alapfokú Művészeti Iskola népzene tanszakának munkájában. Tanítványai rendre szép sikereket érnek el a különféle népzenei megmérettetéseken. 2017 tavasza óta a legjobb növendékeiből alakult Somló Bandával muzsikál, ez a zenekar a magja az Allegro AMI népzenei zenekarának is.

2012 és 2018 között a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban is tartott népzenei szakköröket. Az itt időközben leérettségizett tanítványai azóta Qpica Zenekar néven a budapesti egyetemi táncházas életet gazdagítják.

KÉPZŐMŰVÉSZET

Dohnál Szonja *Határok átlépése**

Nem megszokott helyen nyitunk ma kiállítást, bár, ha a tárlat és a kezdeményezés Ézsiás Istvánhoz kapcsolódik, akkor nincs min meglepődnünk: nem csak a színvonal garantált, de a kivételes elgondolás is. A névadót és mestert, A. Tóth Sándort és tanítványát, Ézsiás Istvánt egyaránt az *européer* világlátás és interdiszciplináris gondolkodás jellemzi, mely tükröződik a jelen tárlat válogatott alkotásain és a helyszínen is.

A vasútállomásokról, a várótermekről leginkább két dolog juthat eszünkbe: az utazás és a várakozás. Van, amikor csak pár perc alatt végigszaladunk egy várótermen, már indul is a vonat, van, amikor akár órákat is eltöltünk ott. Miért fontos ez? Mert nem mindegy, hogy ezt az időt hol, milyen környezetben töltjük el, milyen üzenete van számunkra a helynek. Milyen emlékekkel távozunk onnan, ha átutazóban vagyunk, milyen érzéssel szállunk fel a vonatra, ha nap mint nap, vagy csupán gyakran utazunk. Elgondolkoztam azon egy-egy vasútállomás és

váróterem láttán, vajon mit mond el a városról, a településről? Várpalota virágoktól díszes, színes kis megállója; Szombathely vagy Pécs nagyvárosi, ugyanakkor a századfordulót idéző, remekül felújított és azóta is rendben tartott állomásai, belső terei, lámpái, faburkolatai. Mindegyik előremutató. Olyan, mint a pápai, kevés van – Magyarországon kettőről tudunk, az olaszliszkai és tokaji állomások, amelyek belső terét szintén Ézsiás István álmodta meg. Példaértékű az ötlet, mely a kiállítás létrejöttével megvalósult. Méltó a tárlat névadójához, a kiváló festőművész, grafikus, rajztanár, bábművész A. Tóth Sándor életművéhez.

Muszáj szót ejtenünk róla, hiszen lehetséges, hogy az ő elhivatottsága nélkül, mellyel a művészetek iránti érdeklődést és szeretetet évtizedeken át tanította, táplálta diákjaiba, itt, Pápán, talán ma nem nyithatnánk kiállítást.

A. Tóth Sándor (1904) képzőművész családból származott: nagyapja festőművész volt, édesanyja iparművész, édesapja építész. Talán már a családban benne rejtett az az elképesztő széles látókörű világszemlélet, amely őt magát

* A Veszprémi Művészetek Háza művészettörténete megnyitja elhangzott Pápán, a Vasútállomás Várótermében, 2019. 09. 14-én.

is jellemezte. A kitűnő diploma megszerzése után nyugati tanulmányútra indult Németországba, Angliába, Franciaországba.

1929-ben érkezett Párizsba. Fontos dátum ez több szempontból is: Dalí csatlakozott a szürrealizmushoz, bemutatták a nagy port kavart Andalúziai kutya című filmet, Thomas Mann irodalmi Nobel-díjat kapott és októberben összeomlott a new yorki-i tőzsde. Ebben az eseményektől zsúfolt évben érkezett A. Tóth Sándor Európa szellemi központjába. Ez volt az az év, amikor unokanővére férjével, Blattner Gézával (aki szintén festőművész, bábművész volt) örökre szóló barátságot kötött, és csatlakozott az 1925-ben létrehozott Arc-en-Ciel-hez, a Szivárvány Színház társulatához. Baráti körükhöz olyan világhírű művészek tartoztak, mint André Kertész, Martyn Ferenc, Balázs Béla. Három évig maradt Párizsban, eredetileg egy hétre tervezte.

A társulat nem kevesebbet tett: bekerült a francia bábművészet élvonalába, a bábjátékot művészi fokra emelte, önálló művészeti ággá léptette elő. A. Tóth kubista, expresszionista festői felfogását át tudta emelni a térplasztika, a bábtervezés világába.

Azt a szemléletet, amit a párizsi bábszínház és később a Pápán létrehozott Képzőművész Kör (tagjai az itt kiállítók közül Khell Zoltán, Noll Béla, Ézsiás István, Hencze Tamás, Zsuppán István) képviselt, a tanítványok is tovább vitték, és ezen a kiállításon is felfedezhetjük. Ahogy Manfred Wegener mondta A. Tóthról: „a bejáratott művészi terek határainak átlépése jellemezte alkotásait.” Világlátottsága, műveltsége kiemelkedő volt – nyolc nyelven beszélt, hatot tanított is; mindez a magyar kultúra iránti oltahatlan affinitással párosult. A jelen kiállítás címében szereplő „szellemi kör” kifejezés nem véletlen, hiszen tanítványai közül a későbbi magyar értelmiség kiváló személyiségei kerültek ki. Csoóri Sándor fogalmazta meg nagyon szépen: „Valahogy úgy érdemes csinálni mindent, ahogy ő gondolta és csinálta!”

Tudását, ismereteit, nyitottságát szellemi hídépítésre használta. Azért fontos ez, mert A. Tóth Sándor azon kevés magyar képzőművészek egyike volt, aki a saját korában szinkronban volt Európával. Amit tett, jókor és jó helyen tette, kivívta helyét az európai modern művészetben. A mai alkalom, ennek a kiállításnak a megvalósulása is felfogható egyfajta hídépítésnek.

A kiállító művészek, a kiállított alkotások hidat vonnak Pápa, Magyarország és a nemzetközi művészeti szcéna közé. Ennek megvalósítása természetesen A. Tóth Sándor idejében sem volt könnyű, és ma sem könnyű feladat, vállalkozás.

Ézsiás István mesteréhez hasonlóan fáradhatatlanul dolgozik és harcol a művészet megőrzéséért, a művészettel való nevelésért. Nagy érték az ilyen emberi és művészi magatartás.

1946-ban Buenos Airesben indult az úgynevezett MADI mozgalom, melynek jelszavai a *mozgás, absztrakció, dimenzió, invenció* voltak (a mozaikszó a szavak angol megfelelőjéből eredeztethető). Az itt kiállított művek köthetők a MADI-hoz, több alkotó (Francesco Varlotta, Antonio Perrotelli, Inés Silva) kapcsolódik a mozgalomhoz és annak üzenetéhez (amely nem csak alkotásmódról, hanem létszemléletről is szól). Köthető a MADI-hoz emellett az op art, az optikai művészet (például Vasarely) vagy a geometrikus absztrakt (Jarmeczky, Goncarenko), amely a letisztult kompozíciót, a rendteremtést, az eleganciát, a világra való nyitottságot tükrözi.

Hogyan érhető el a művészet által vagy annak segítségével a nyitottság? Például úgy, ahogy Vasarely elgondolta, amikor a művészetet a mindennapi élet részévé akarta tenni. Legyen szó akár a Renault emblémáról vagy például David Bowie 1969-es lemezborítójáról, amit ő tervezett. Azáltal, hogy egy váróterem kiállítótérre alakul át, világnézet-formáló szerepe lehet, mert részévé válik az itt élők, ide utazók napjainak, találkozhatnak játékos alkotói példákkal, új esztétikai élményben lehet részük.

„Teret hagyni a szellemnek – átszellemíteni a teret.” – írta Ingo Glass egy kötetének a címlapjára, mely a München közelében felállított fémplasztikáit mutatta be. A szobrokat úgy helyezték el, hogy párbeszédet folytassanak a térrel, a nézővel, sőt a mellettük elhaladó autósokkal is.

Mostantól a pápai váróterem utasai is párbeszédbe léphetnek az itt kiállított művekkel. Biztatom őket, hogy tegyék is meg!

A kiállítást megnyitom, kellemes várakozást!

VERS – ÍRÓ – VÁROS

Kodolányi Gyula *Csoóri Sándor síremlék-avatásán – 2019. április 11-én az Óbudai Temetőben*

Csoóri Sándorról napfényes délelőtt jut eszembe először. Napfényes délelőttön lépdelünk könnyű léptekkel egy pesti utcán. Napfényes délelőttön diskurálunk az ő Keleti Károly utcai garzonjában, s az északi oldalt záró ablaksoron át a szemközti háztetőn megpihenő madarakon, erkélyre vagy ablakhoz lépő lakókon jártatjuk külső tekintetünket, miközben a bennünk cikázó gondolatokra, látomásokra figyelünk. Húsz év örök délelőttjeire emlékszem, s havazásokra is, mert a hópelyhek kavargása nem volt egyéb, mint a szellem felségesen könnyű játéka mibennünk.

Pedig beszélgettünk sötét dolgokról is, és voltak bennünk súlyosan lehúzó gondolatok. Átéltünk csapásokat és kudarcokat, s odalent a város szürke volt és kegyetlen. A szürkeség könyörtelen diktatúrája mint egy vastag hamufelhő próbált betakarni körülöttünk minden szépséget, mindent, ami önmaga akart lenni, s mindenkit, aki önmaga akart lenni, és önmagán túllépve távlatokat keresett és fényes eget. Baktattunk sötét téli utcán is, füstbe ment tervek terhével, és megkaptuk rendszeresen a

csendes bokánrugásokat és nyilvános hasbokszolásokat. Mint költők és értelmiségiek, hangozzék bár fellengzősen, mi is a szellem szabadságharcának mindennapjait éltük, idegeinkben egy feledhetetlen forradalom emlékével, melynek feltámadását, biztosak voltunk benne, meg fogjuk érni.

Világított bennünk az érthetetlen bizakodás fénye, az újrakezdés hite, s talán ezért érzem úgy, ha visszatekintek, hogy Sándorral való baráti együttléteink jellegzetes ideje a délelőtt volt, amikor új nap s új világ indul újtárra. Lehet, hogy Vízöntő természetünk mutatta meg magát ebben a fényittasultságban, a szellem játékos hóiharzásában – mindketten január vége felé születünk. Szerettük a barátságot és az örök változás komoly játékait az örökkévalóban, és előre tekintettünk.

Sokan éltük át Sándorral ezt a fényittasult bizakodást, és Sándor alkata, mely bennem Ady Endre bűvös „új s új lovat” sorát idézte fel, sugárzó erőközpontként ihlette, bízatta, ösztökelte szellemi felszabadulását megannyi barátunknak, és a szó erejére mozduló ismeretleneknek

a magyar világban, a magyarok világaiban mindenütt. A szellemi majd politikai szabadságarcot abban a két évtizedben, amely 1989-90 csodájához elvezetett.

Sándornak ez a küldetés természete szerint való volt, s már egy korai versében is megszólaltatja a maga hangján ezt az Ady-gondolatot: „el akarom hagyni, / ami nem én vagyok, ami csak rám ragadt, mint az utazás pora”, mondta *El akarom hagyni* című versében. A híres, *Menekülés a magánytól* címűben pedig így írt: „El kell indulni minden úton, / az embert minden úton várják”. És valóban, várták is Sándort mindenütt, és ő el is ment mindenhová, ahol magyarok éltek és vártak rá.

A Vízöntő egy klasszikus ábrázolás szerint korsóban hordja mindenkinek az életadó vizet, és valóban, Sándor fáradhatatlanul hordta a szellem újjászületést hozó vizét. És ez a víz az újraértékelt magyar hagyomány és a valódi arcát megmutató magyar történelem életforrásából fakadt. Mert ezt a munkát végeztük anynyian Sándor vezérletével azokban az években, mind a magunk módján. Az értelmiség megmutatta akkor, hogy jövő csak a tetszhalálból felélesztett lelkekből, az újra megélt kultúrából, és a visszaszerzett történelemből fakadhat.

Emlékeimben ott hemzsegnének azok a délutánok és esték is, amikor barátok ültek körben a Keleti Károly utcai lakás minden zugában, vagy a Rózsadomb étterem törzsasztalánál, vagy más otthonokban, Kósa Ferencéknél, minálunk, vagy Illyés Gyulánál Cs. Szabó Lászlóval, Sütő Andrásékkal vagy Janics Kálmánnal. A *Hitelt* és a Bethlen Gábor Alapítványt tervezve a leendő lakitelkiekkel, vagy nyugati értelmiségieknek, újságíróknak és diplomatáknak magyarázva azt, amit ritkán értettek meg igazán.

Bizonyos, hogy nem pusztán objektív erők formálják világunkat, hanem azok a szellemek is, akiknek van látomásuk, hitük és kitartásuk. Nem mindegy, hogy amikor a történelem forgása, a hatalom megrendülései felkínálnak egy esélyt, vannak-e, akik megérik az idők szelét, akik tudják, hogy merre kell fordítani a nemzet hajóját. Történelmi szerencsénk, hogy két nagy reformnemzedékünk, az 1830-as és az 1930-as éveké után, az 1970-80-as években, sokkal mostohább viszonyok közt, az előző kettőhöz felnőni igyekvő reformnemzedék készült fel történelmi feladatára. Ennek köszönhető, hogy bármennyi sötét árnyékot is hozott ránk az úton

viszály, fondorlat és történelmi csüggedtség, a magyar rendszerváltozást vezette a legeltökélettebb gárda Közép-Európában, és visszaszereztük a tiszta és bátor gondolkodás jogát és erejét. Hogy így történt, abban Csoóri Sándor érdeme a legelső közté. Még akkor is, ha kései éveiben őt magát elkésérettette az eredmény.

Sándor mindig szerette azokat a fényképeket, melyen nagy sötét szeméi rezzenetlen komorsággal tekintenek ránk, mintha túl mirajtunk s a jelen pillanaton, Dózsa György tüzes abroncsú koronájában látná meg sorsának előképét. Ami eljött nekünk is, neki is a 2000-es években, rosszabb volt annál: a harminc évvel azelőtti romlás újabb, romlottabb, reménytelenebb uralma. Nem tüzes korona, hanem rozsdás abroncsok és műanyag szeméthalma mindenütt, a tájban és a lelkekben is. Így írt Sándor 2009-es, jeremiási verskönyvében, a fekete reménytelenség felséges és megrendült humorával:

Úgy látom, Isten leszokott már
a teremtsérről s unja is már e mindenséget.
Kézében nikkal kiskanál,

mintha kávéját kavargatná.
Sajnálom, Uram! – mondhatnám neki,
csak attól félek, észre se veszi.

Aztán, mégiscsak, ahogy lenni szokott, a víz mélyére süllyedő, fuldokló magyarság az utolsó pillanatban, a fenékről felrúgta magát a levegőre, a fényre. S talán üzenhetjük Sándornak, hogy jobban szeretjük a derűs arcait, a másik Sándorét. Őrá emlékszünk szívesen, őt akarjuk itt tartani magunk közt: a kópésan résre szűkült szemhéj, szürrealis humorú Sándort, aki megérti az Isten tehetetlenségét, ha egyszer már a költő is tehetetlen lett.

Vagy talán, még sem, üzenem Sándornak. Nem vesztettétek el mégsem a teremtsé játszmáját. Az Isten sem, és Te sem, hiszen megtörtént az újabb fölfelé rugaszkodás. Megint megindultunk talán a fény felé. Ennél többet ne várjunk el kevélyen, se mi költők, sem az Isten. Elindultunk ismét a fény felé, s bárcsak tartanánk, tartanánk az irányt még egy darabig. Ez a lelkekben dől el, márpedig a költő a lelkeknek nélkülözhetetlen földi gondnoka. Nem több – s ennyi neki éppen elég.

„... emlékszel? Emlékszem. De mennyire?”

Stankovics Mariann interjúja Váradi Szabolccsal

Kedves Szabolcs, ha a *De mennyire* című új kötetedet az előzőhöz, a 2003-ban megjelent *A rejtett kijárat* címűhöz hasonlítjuk, több szembetűnő különbséget figyelhetünk meg. Az előző gyűjteményes kötet saját verseken kívül, amelyek között találunk tréfás költeményeket és rögtönzéseket is, fordításokat és prózát tartalmaz, míg a mostani a te meghatározásod szerint kizárólag komoly verseket. Az új kötet alapján úgy látom, mintha az utóbbi időben több komoly verset írnál, hiszen a korábbi kötetből látszik, hogy 1989 és 2002 között, 13 év alatt 25 komoly vers keletkezett, míg az ezt követő 16-17 évben 45.

– Minek köszönhető az, hogy az utóbbi években kicsit megszaporodtak a versek?

– Úgy tapasztaltam, hogy minél régebben írtam verset, annál nehezebb újra hozzákezdeni. Nagyon igaza van Kosztolányinak: minden nap kellene foglalkozni vele, edzésben tartani a költői reflexeket. Nálam sajnos hosszú szünetek vannak. Amíg volt *Holmi*, szinte minden versem ott jelent meg, és ahogy most nézem a tartalomjegyzéket, az utolsó évtized igen hézagos: 2004, 2009, 2013, 2014. Aztán egyszer csak eltökéltem, hogy most már muszáj előállni egy új kötettel. Nincs mese, verseket kell írni! Körülnéztem a szobában: mi minden van az íróasztalon? Ha jól számba veszem, az kiad egy önportrét. És ha már az ember dolgozni kezd az anyaggal, akkor az formálódik is, és hovatovább verssé alakul. És ezt a sikerélményt valahogy tartósítani kell.

– Új kötetedet forgatva rögtön szembetűnik a kompozíció megtervezettsége. Először is a cím a kötet első és utolsó előtti darabjában is szerepel, más-más jelentésben. Nyilván nem véletlen, hogy a címlapon nem tettél írásjelet a *De mennyire* után.

Miért választottad ezt a címet, és a cím kapcsolódik-e az első versben feltett kérdéshez, amelyre a kötet végére helyezett *Sermo*-ban kapjuk meg a választ?

– A meglevő verseket rakosgatva arra jöttem rá, hogy egy önéletrajzi fonállal tudom őket kötetted összefűzni. Csak persze vannak hiányok,

a továbbiakban ezeket igyekeztem új versekkel kitölteni. És találtam egy-két publikálatlan réggit is, amelyik ebbe a szerkezetbe jól beleillett. Lássuk, mire emlékszem! És ott volt ez a verssor: „Verára emlékszel? De mennyire!” Nemsokára rájöttem azonban, hogy ugyanebben a versben valamire nagyon is rosszul emlékeztem. Ebből adódott a lehetőség, hogy írjak mellé egy *Errata* című új verset, és a tévedés kijavítása egy új oldalát is megnyitotta a gyerekkoromnak. Továbbá, az utolsó előtti versbe belesűrítve az első ciklus teljes anyagát, alkalom adódott a felkiáltójelet kérdőjelre cserélni: „... emlékszel? Emlékszem. De mennyire?” És bizony nem véletlen, hogy a kötet első sora is mindjárt egy ilyen kérdés: „Hogy is hívják azt a kis dán falut?” És a vers véget ér anélkül, hogy eszembe jutna. De van úgy, hogy ami sötétben van, az egyszerre megvilágosul.

– Azt már láttuk, hogy keretbe helyezted a szerkezetet a *De mennyire* két helyen való szerepeltetésével, illetve azzal, hogy az amerikai dán falu neve az első versből még hiányzott, aztán az utolsóban spontán előkerült. Ugyanakkor a harmadik keretképző a kötetben a villamosút említése, egyrészt a gyerekkornál, másrészt az idősödő ember félelménél, valószínűleg párhuzamot képezve Kosztolányi Esti Kornéljával. Kosztolányit még külön is megidézed a *Víjjogni mint a vércse* című versben. A kötet első darabjában Shakespeare-ről, az utolsóban Horatiusról beszélsz. Itt szerepel egy idézet korábbi Horác című versedből is.

– Hogyan viszonyulsz a három szerzőhöz, mit jelentenek számodra?

– Amikor Vas István annak idején bevezette a verseimet a *Ne mondj le semmiről* című antológiában, nagyon örültem, hogy visszatérést fedezett fel bennük a latin líra legsajátabb hatásához, a mondattan művészetéhez. Első fordítói sikeremet a gimnáziumi latinórán egy Horatius-vers lefordításával arattam. Később aztán alkalmam volt az Európa Kiadó

Horatius-kötetébe is fordítani néhányat, később pedig válogatni a verseit a Diákkönyvtár számára. Ez nagy élmény volt, és egyúttal alapja annak a versnek, amivel ezt a kötetet zárom, szerencsésen egyszerre két ponton is visszacsatolva az előzményekhez: a kötet szerkesztése során megkerült helységnévvel a nyitó vershez, a *Horác* utolsó szavaival pedig a legelső kötetemhez. A latin szellem Kosztolányihoz is közel áll, gondoljunk csak a Marcus Aureliusról írt nagy versére. De hogy az *Esti Kornél*-ciklus záró darabja a villamosról, egy nagyon is jelképes villamosútról szól, erre, bevallom, egyáltalán nem emlékeztem. Az ember öntudatlanul is szerkeszt, úgy látszik, mert az sem jutott eddig eszembe, de nagyon jogosan vetted észre – köszönöm –, hogy a villamos ebben a kötetben kétszer is hangsúlyosan szerepel, egyszer mint derűs gyermeki emlék, egyszer mint a közeledő halál nyomasztó metaforája. Kosztolányinál a latinság mellett nagyon fontos tulajdonság a részvét: „mindig kell valaki, aki megértse / az utcalányt s a tébolyultakat”. Ennek a részvétnek az engem irritáló mai visszája szól az én változatomból. A rímek ugyanazok, a tartalom az ellenkezője. Ami Shakespeare-t illeti, itt megint csak olyat vettél észre, amire nem is gondoltam – de nagyon jó gondolat! Ha Kaliforniában egy házra az van kiírva, hogy Hamlet, akkor máris otthon vagyunk a messi Amerikában. Én eredetileg a furcsaságon tűnődtem, hogy a dánoknak egy angol dráma a belépő a nagyvilágba, de ez igazából itt mellékes.

– A barátság nagyon fontos témája az új kötetnek, nem számoltam össze, de mintha a szövegek körülbelül fele erről is szólna.

Beszélnél a barátságaidról, illetve a kötetben szereplő barátokról és barátokhoz szóló verseidről? A híres szerdai ebédekre gondolva nagy tanulság, hogy a barátságban, annak fenntartásában milyen fontos lehet a rendszeresség. Kik voltak és kik a résztvevői a szerdai ebédeknek, és ezeket hol tartjátok?

– Az első kötetemről Kabdebó Lóránt 1983-ban ezzel a címmel írt kritikát: *Az egyes ember jelenléte a társas kapcsolatokban*. Ez a téma tehát kezdettől jelen van. Alighanem összefügg az ellenségesnek érzett külvilággal. Ennek a nyomása a szokásosnál és talán az egészségesnél is nagyobb mértékben egymáshoz préselte a másként gondolkodókat, amiből aztán bonyodalmak is adódtak. Ahogy Petri élesen

megfogalmazta: „Jégbe zárt hajón a matrózok / köztudottan egymást eszik.” Mindenesetre fontos volt az összetartozás. És nekem ugyanígy a munkahelyemen is, az Európánál. És nemcsak nekem. Annyira, hogy a társas lét maradékát a rendszeres szerdai ebédekbe mentettük, most már nagyon régóta a Márvány utcai Mongol Étteremben, sajnos egyre kevesebben. Éppen egyikünk, Szőnyi Ferenc halála volt az alkalma annak a versnek, ami erről szól a kötetben. Lator László szerencsére 91 évesen is biztos résztvevő, Bognár Róbert mellett. Alkalmilag csatlakoznak mások is, egykori kollégák és egykori Lator-tanítványok. Vannak aztán a kerek évfordulós alkalmak, amik versre szólítanak. Jó alkalom ez arra is, hogy egy-egy baráti kollégához fűződő viszonyát versben végiggondolja az ember. Tandorival egykor rendszeresen találkoztunk, sőt még családiról is meglátogattuk egymást. Hosszú volt az út az utolsó telefonokig. Esterházy Péterrel egyszer voltam csak tartósan együtt, ezt a szlovéniai utunkat próbáltam meg elbeszélni félig prózában, félig versben.

– Délelőtt a Petőfi Gimnáziumban főként Petri Györgyről beszéltem. Előző köteted utolsó két verse róla szól, az újbán is többször említed. Ő Bozsik Péternek adott 1995-ös interjújában elmondta, hogyan alakult a pályája, miután kiábrándult József Attila követéséből. Idézem:

„...tulajdonképpen arra szántam magam, hogy filozófiatörténész leszek, vagy valami ilyesmi, amíg össze nem találkoztam ... Várady Szabolccsal, aki rendkívül jó költő, csak nagyon keveset publikál. Az ő versei adtak impulzust, hogy elkezdtem az érett Vas István verseivel foglalkozni, meg akkor jelentek meg Eliot versei éppen Vas István fordításában magyarul; ez relevációszerűen hatott rám, és nem sokkal ezután a *Barbárokra várva* című Kavafisz-kötet Vas meg Somlyó György fordításában. De fura módon igazán a Váradyval történt baráti találkozás volt a döntő impulzus...

Ezzel kapcsolatban azt szeretném kérdezni, hogy rád és költészetedre hogyan hatott Petri György?

– Biztosra veszem, hogy ő nélkülüm is megtalálta volna a maga saját, radikálisan új hangját, csak jól jött neki, hogy egy kollégának mindent meg tud mutatni azon melegében, akár félkészben is. Inkább a szerkesztő, mint a költő énem volt hasznára, főleg a versek köteté rendezésében. Rám sajnos nem hatott eléggé az ő hirtelen bőséggel megindult ihletpatakzása,

továbbra is keveset írtam, de hogy akkor, 1968 táján nagyobb súllyal megjelent a politika a verseimben, abban lehet a mi kapcsolatunknak is szerepe.

– *Az Egy év cserepei – Beérkezett üzenetek című vers hogyan készült?*

– Sok évre visszamenőleg tárolódnak az e-mailek a számítógépemben. Előfordul, hogy meg akarok keresni valamit. Egy ilyen alkalommal elkezdtem olvasgatni az adott év (2010) beérkezett leveleit, és érdekesen idéződött fel bennük az idő telése-múlása egy ilyen sajátos közegben, ahol keverednek a személyes mondanivalók a vírus koholta álüzenetekkel, baráti meghívókkal, hivatalos közleményekkel. Kimásoltam négy sűrű oldalnyi szöveget, aztán elkezdtem nyesegetni, végül verssorokba tördeltem, itt-ott rásegítve egy kis szórendi igazítással vagy egy-egy fölösleges szó elhagyásával, és kezdtem egyre inkább versnek, mi több, a saját versemnek érezni ezt a szövegkollázst, aminek én csak három sorát írtam, az is csak véletlenül került bele, és már nem volt szívem kidobni.

– *Az Ameddig, addig ciklus a jelenről és a közelmúltról szól. Melyek a jelen problémái, álmái, szerepei, beszédmódjai? Kérlek, mutasd be a kötetet záró ciklust!*

– Ebben a ciklusban a játék is szerephez jut, de nem túl vidám tartalommal. Átiratok készültek, előbb az úttörőindulóra, aztán Kosztolányi szonettjére, a kor aktuális és nekem korántsem tetsző szellemében, a választások eredményét Seress Rezső Szomorú vasárnapjának dallamára dalolom el, és álmodok egy különös tüntetésről, ami további álmok leírásával folytatódik. Álmodok Fodor Gézával is, akit már megismertünk az első ciklusban. Meg valakivel, aki van vagy nincs – egy lehetőség: másik szerelem, másik élet, merő bizonytalanság. Szerelem helyett hovatovább a halál közeledése aktuális. Csak ne nyavalyogj! – mondaná Vas Pista. A szerelem mindennél előbbre való. Akkor át tesszük Shakespeare szerelmes szonettjét mai nyelvre. A betegség azért jön persze, de az is alakulhat szerencsésen. Mégis: a kórházat fel kell keresni időnként. A tényeket már az előző vers is ritmikusán kezelte, dobszólóval zárva, ez a dob szól a következő versben is. A cinkék etetése is ritmusra megy Szigligeten (ahonnan néhány verssel előbb még kórházba vitt a mentő). De volt

más is Szigligeten: egy nagy szerelem egyetlen zavartalan hete. Mind a ketten írtunk róla verset valamikor, és valahol most is megvan, akkor is, ha már nincs meg. A cinkénél jóval ijesztőbb állat a pók. De az apai szerep kötelez. És kötelez a fiúi szerep is – ha anyukánk rémeket lát. És van még a férfi- és nőszerep, a test, ami szép látszattal áltat, mégis cserbenhagy. Lásuk, honnan is indultunk, ismételjük át röviden, mi történt az első ciklusban. Egy Horatius-kötet szerkesztése kapcsán váratlanul megkerül az első versben elveszett neve a dán falunak, és egyúttal a kötet beletorkollik egy régi versbe, azt idézi, fanyar derűvel, a *Horácot*:

Jó bizony, jó az, ha meleg szobád van,
most, hogy az idő ilyen ősze fordult.
Csak egy kattintás, s duruzsol vidáman
a gázkonvektor.
Holnap aztán majd! De ki nem szarik rá?
Most a most van csak, az üveg kitart még.
Isten éltesse, ez a vodka nem rossz,
Flaccus, öreg csont!

SZÍNHÁZ

Mátyus Aliz

Pegazus Színház – Sarkadi Nagy László és Végh Zsolt

„a színész, ha színpadra lép, meg akarja változtatni a világot”

2019 őszén a 15. évadát kezdi meg a Pegazus Színház. Azzal a bátor kérdéssel leptem meg őket a nyáron, hogy mit tudnak mondani az érzékelésemről, hogy épp a Kazamatából, játszóhelyükről, és nem máshonnan árad Pápán az a levegő, amit, hogy belelegezzen az ember, országszerte is csak nagy keresve talál. Aminek köszönhetően a pápai középiskolások a gyermekkor élményét emlegetve a Pegazusról beszélnek.

(Nézek rám, nem igazán lelkesen, de megértően, felteszem, éreznek valamicskét jogos elfogultságomból. Folytatom, hátha az eredményesebb, személyesebben:)

Minden irányultságokban van egy emberek elfogadásán alapuló olyan tudás és érzelemalapú adni akarás, amihez – legkevesebb – pedagógiai érzék kell és egyfajta világlátás, ami miatt ez természetesen jön ki belőletek, magától értetődően, és nem jár mindazokkal a formaságokkal, amivel ezek hiányában járni szokott.

(Sarkadi Nagy László nem megy bele a játékba, de szerencsémre Végh Zsolt hajlandó. Ezzel aztán társának is meghozza a kedvét.)

V. Zs.: Éljük a magunk világát, érezzük, hogy ez más, mint ami általában körülöttünk van.

Épp most magyaráztam a belépő kollégáknak, hogy első a világ elfogadása, utána jön az, hogy emberek, mit csinálunk mi egymással, miért, hogyan? Ha ezt színészként nem így gondolnám, nem tudnék eljátszani egyetlen figurát sem.

(Alakul a helyzet, oldódunk. Én is.)

SNL: Adni, tanítani akarunk, és ez átítatja a dolgainkat. Miután arról meg vagyunk győződve, hogy amiben hiszünk, az jó és használható – legalábbis szerintünk –, azt valamiképpen közvetíteni akarjuk. De ez nem direktív. Ezek olyan belső kötelezettségek, amiken nem töprengsz. Nem akarunk semmit sem hősiesen végrehajtani. Szerintem a helyünkön vagyunk. Van mondandónk, és ha vannak rá befogadók, megpróbáljuk átadni.

(Megtalállok kérdéssel egy jobb irányt:)

M. A.: Édesanyádtól, Sarkadi Nagy Antalnéól tudom, akivel számodra a színházi világ, majd Zsolté is kezdődött – ő amatőrökkel profi minőségű előadások létrehozására képes színjátszórendező –, hogy a bábbal való találkozásod egy nyári, nyaraltatásod helyetti bábkurzuson történt.

SNL: Anyánk akkoriban továbbképzésekre járt, és hogy ne unatkozzak – én akkor voltam tizenégy éves – bábtafolyamra adott. És milyen érdekes dolog, oda érkeztünk vissza Zsolttal, ahol én elkezdtem. Ugyanis Pápán volt az a képzés, az Esterházy-kastélyban. Ott, ahol társulatunk egy része most is dolgozik. A tanfolyam helye a mai fogadótér volt. Becsöppentem, és jól sikerült a debütálás, kis csodagyerek kezdtem lenni. Nekem korábban a bábbal semmi dolgom nem volt, soha nem láttam gyerekkoromban bábszínházat, hisz akkoriban falun ilyen látni még nem lehetett. És akkor a bábtafolyamon történt valami, amit gondolom a sors intézett, mert utána már nem volt kérdés, hogy csinálom-e. Később Zsolt is úgy csöppent bele, és neki is úgy lett ez az élete.

V. Zs.: Amikor az ember lejön a földre, a Jó Isten odaadja azt, amit ad, az életet. Akkor azt mondja, hogy hajrá, akkor tessék megcsinálni! Ezért kell, hogy elfogadók legyünk, hiszen látjuk, hogy milyen nehéz sorsokat kapnak más emberek. Ez lehet betegség, lehet egy rossz családi környezet, lehet bármi. Nekem színészként ez az érdekes, hogy az ember ebben a földi véges világban mitől olyan ember, amilyen. Mi és hogyan teszi próbára, hogy válhat a lelke egyre-egyre nemesebbé? Minden embernek utat mutatnak az égiek, de többnyire rögsöt és nehézet. Földhöz csaphattuk volna mi is, hányszor a kalapunkat!

SNL: Vannak az embernek ilyen pillanatai, de ebben a feladatban élsz az ég által. Mert mi hiszünk. Többek között abban is, hogy vannak felső irányítók a dolgainkban. Belecsöppentünk, elég fiatalon rájöttünk arra, hogy ebben ki tudunk majd teljesedni valamikor, valami különlegeset tudunk majd csinálni. Ahogy jönnek a tapasztalatok, az évek, az ütések meg az egyebek, az ember csiszolódik. Azt elmondhatjuk, hogy mindvégig hittünk magunkban – mert ez fontos –, egymásban is, az ügyben is, amit szolgáltunk. Ezért, ha kellett, ha kell, az ember sok mindent feláldoz. Ha visszatekintek, és néha összegzek magamban, azt mondom jó volt! Sok jó emberrel találkoztunk, barátokat szereztünk, olyan dolgot tehettünk a világban, amihez valamelyest értünk, még akkor is, ha az ember ebben sokszor bizonytalan. Jó dolgokat adtunk, valami van a tarsolyunkban. Nem kell szégyenkezniük, hogy semmit nem csináltunk a világban. Az ember csinálja, ami meg van írva.

Ha igaz, hogy valami kijön a Kazamatából, az az, hogy mi ebben hiszünk. Bennünk sok minden lobog, amiről azt gondoljuk, hogy szeretnénk átadni, függetlenül attól, hogy van, aki jobban vevő rá, van, aki nem. Megpróbáljuk elmondani, hogy szerintünk lehet így is dolgozni. Hogy lehet kicsit másféleképpen is élni az életet. Csak az a fontos, hogy mindenki találja meg magát bennel! Nem biztos, hogy ez a tuti – biztos nem az –, de nekünk ez volt. A választás nem volt soha más, csak az, hogy abbahagyod-e vagy sem. De ez mindig állehetőség volt.

M. A.: Korábbi fél mondatod miatt kérdezem, hogy vajon egy 15 éves diák, egy elsős gimnazista, aki te voltál, egy éves rendezői munkával a hátad mögött, aki ott áll országos elsőként a csoportjával, mikor még sem az út, sem a hit nem lehet kialakult, mitől tud csinálni ilyen jót? Miből a mozgatói? Akkor még nagyon gyerek az ember.

SNL: Gondolom, van az emberben olyan elültetett mag, ami a lehetőségtől, hogy kicsit megbirizgálják, gondozni kezdik, elkezd hajtani. Én sok mindennel foglalkoztam már kisebb koromban, rajzoltam, színjátszóztam, sokat olvastam. Volt egy gyújtópont, lángot kapott, onnantól égett. Mi nem okoskodva csináltuk ezt az egészet, én se, Zsolt se. Próbáltunk tanulni a rosszakból, a jóknak örülni, így haladt az egész. Nem úgy születünk, hogy ment magától, tanultuk a szakmát.

M. A.: Édesanyáddal beszélgetve tudtam meg, hogy a színjátszó próbái egy része a lakásokban volt.

SNL: Ilyen volt az életünk. Ha kívülről néz, nézi ezt valaki, lehet, hogy abnormálisnak tűnik, de nekünk ez természetes volt. Zsolt „véletlenül” bekerült a bábcsoportba, és onnantól fogva a színház már neki se volt kérdés, maximum annyi, hogy élősztínházban dolgozik vagy bábsztínházban, mert ő mindegyikre kiválóan alkalmas. Én akkoriban alsós gyerekekkel dolgoztam, Zsolt is ott kezdte.

M. A.: Sümeg általános iskoláiból verbuválódtak?

SNL: Igen, és a csoportban az évek során sok váltás volt, hiszen a gyerekek „kiöregedtek”, vagy kiváltak. Zsolt nem a legelső csoportban kezdett, hanem a nem tudom hányadik turnusban. Az ő csapatuk azért maradt olyan sokáig, mert nagyon nagy sikereket értek el. Abban az időben, amikor ő kezdett és játszott – a maiak ezt már nem igazán tudják elképzelni

sem – ők sztárok voltak. Mindenki csodagyerek volt a saját szintjén. Amikor az a bizonyos Zsoltal első darab, a *Világszép kecskebéka* megszületett, ez már a mai világban nem lehetne, de akkor sláger lett. Ahol Zsolt megjelent, ott felnőtt, gyerek az abban levő szövegeket idézte, és mindenütt boldogan fogadták. Az az időszak volt, amikor mindenhol ott voltunk, nagyon-nagyon sokat játszottak a gyerekek, az egész országot bejártuk, és ahol jártunk, mindenhol az elsők között voltunk. Ez ugye egyre feljebb kényszerítette az ilyen kis helyről érkezők munkáját. Az enyémet is, meg nyilván az övékét is.

M. A.: *Ez a csoport volt az Incifinci. Sümegen a bábcsoportod neve ez volt. Közben, amíg te tanítóképzőt végeztél, végig megvolt ez a csoport.*

V. Zs.: Amikor Laci a tanítóképzőt végezte, mi még gyerekek voltunk, sőt amikor katona volt, még akkor is, de a csoport mindvégig működött. A bábos munka nem állt le.

SNL: Később aztán mindketten játszottunk a Petőfi Színkörben.

V. Zs.: Margó néni a színjátszást sokkal korábban kezdte, mint én csatlakoztam, én csak belenőttem akkor, mikor a paravánból kinőttem. Nem vesztettem el a bábok világát, de a kamasz években csalogatóbb volt az élőszínház. Nyolcadikos koromig voltam Laci csoportjában, bár közben, hatodik-, hetedikben azért átjátszottam egyszer-egyszer olyan mesejátékba, amit Margó néni rendezett, és hát néztem a nagyokat.

M. A.: A padlásban, amiben mindketten játszottatok, és amit nekem ugyan csak videóról, de volt szerencsém látni, mekkora voltál?

V. Zs.: Főiskolás voltam. Laci már korábban Nyírádra ment tanítani, de akkor is csinált bábcsoportokat. Például Hegedüs Gabriella, a Pegazus Színház későbbi színésze és azóta örökös tagja, aki most már a kislányával jön Pápara, szintén Lacinál kezdett, icipici lányka volt...

SNL: Első osztályos volt akkor...

V. Zs.: Egy gyönyörű, szeplős töpörtyű.

A főiskolai éveim alatt fordult a világ, hála Istennek, az országban a bábszínházak megalakulásai is akkoriból datálódnak. A fővárosi bábszínház monopolhelyzete megszűnt, a nagyvárosi amatőr és félpofa társulatok bábszínházak alakultak a megyeszékhelyeken. Veszprém megyében a legkiemelkedőbb szakmaisággal

dolgozó bábos szakember Laci volt, én akkor már a diploma felé tartottam, beszéltek, hogy nem kellene-e csinálnunk egy profi bábszínházat Veszprémben a városnak és a megyének?

SNL: Így aztán fogtuk magunkat, és ugrottunk egy nagyot. Előtte tanítottam sokáig, és azt nagyon-nagyon szerettem. Zsolt végzett a főiskolán és úgy döntöttünk, megpróbáljuk; ha megy, megy, ha nem, nem.

Bemutakoztunk Veszprémben, aminek nagy sikere lett. Zsolt vásári bábjátékot játszott, én egy kiállítást tartottam fönny a várban. Hívtuk és vártuk a fiatalokat, akik meg is jelentek. Gondolom, látszott valami bennünk, hiszen nagyon sok fiatal gyűlt össze. Ők nem gyerekek, már felnőttek voltak, és úgy döntöttek, hogy megpróbálják velünk.

V. Zs.: Megkezdődött az út professzionális lét felé.

SNL: Rengeteget dolgoztunk, tanítottuk a fiatalokat. Jöttek a pofonok is, de azért tartottuk a frontot. Végül így lett a Kabóca. Több év sikeres munkája után, amikor már tulajdonképpen nem volt egyetlen döntéshozónak se más lehetősége, mint rábólintani, megszületett a profi bábszínház.

M. A.: *Mi volt az első darabotok?*

SNL: A *Surranó és Brekkenő*. Csak neked mondom,^{*} ez maga a csoda, hogy hogy fut az élet! Ez egy Marék Veronika darab volt. Meghívtuk az írónt, aki eljött, megtisztelt bennünket a premieren. Előadás után odament a színészekhez, nagyon boldog volt, tetszett neki az előadás, és elmesélte a darab megírásának történetét. Úgy született, hogy sok évvel azelőtt a tévében láttam egy előadást, amiben volt egy béka, amit egy aranyos kisfiú, egy nagyon tehetséges gyerek játszott. Ez neki akkora élmény volt, hogy elhatározta, tovább írja. Akkor, ott derült ki a számára, hogy ez a kisfiú Zsolt volt a *Világszép kecskebékában*.

V. Zs.: *Surranó és Brekkenő* egy egér és egy béka. Én békát játszottam kilenc évesen is egy nagyon jó, felmenő, az amatőr alkotókat segítő rendszerben, ami akkor működött. Volt egy Játsszunk bábszínházat sorozat a televízióban, megmutatták benne a legjobb gyerekcsoportokat. Petrolay Margit darabjában, a *Világszép kecskebékában* én voltam a kecskebéka. Marék

* Ezt sikerült – persze később, egyeztetve – nem betartanom. (A Szerk.)

Veronika ezt látta 1980-ban, majd 1992-ben a veszprémi előadáson, amire eljött, én játszottam az általa írt Brekkenőt. Azt a békát, abban a darabban, ami az én gyermekkori játékom hatására született. Ha láttál már alkotót, aki teljes lelkéből örömmel zokog, akkor az ott ő volt.

M. A.: Ez szép. Összetalálkoznak az egymásnak valók, egymáshoz illők. Hát ilyen múlttal mögöttetek, és hogy ilyenek vagytok, pontosabban ti vagytok a történet szereplői, jön az az emlegetett levegő a Kazamatából. Jó, hogy jön!

SNL: Hála Isten, az életünkben ilyen sok volt és van. Jönnek ezek a jelek, csak oda kell rá figyelni, észre kell őket venni!

M. A.: Mi volt még Veszprém-ben olyan darab, amit mindketten szerettetek?

SNL: Amelyik darabbal éppen dolgozik az ember, az a legfontosabb. Ha történetében kérezed, akkor a *Minden egér szereti a sajtot* az, amit mindketten nagyon szerettünk. Úgyesen megírt darab, kimondottan bábszínpadra való. Még paravános játékkal játszottuk, nagyon nagyszabású előadás volt. Ez egy gyerekeknek előadott Rómeó és Julia-történet. Fehér egerek és szürke egerek vannak benne, a két viszályban levő család, a Capuletek és Montague-k. Urbán Gyula írta. Amit én még nagyon szerettem, az a *Háry János* volt, egy két felvonásos, nagysikerű darabunk. Olyannyira nagysikerű, hogy az akkori Nemzeti Filharmónia megvette, és az ő szervezésükben középiskolásoknak játszottuk a megyében óriási sikerrel. Azért emlékszem ezekre szívesen, mert igazság szerint egy kis-sé megalomán vagyok, szeretem a nagyszabású dolgokat. Szeretem a nagy színpadot, amikor sok színészt mozgathatok, szeretem a tereket szépen feltölteni.

V. Zs.: Nekem is nagyon fontos volt a *Minden egér szereti a sajtot*. Abban próbáltuk ki, hogy hogy lehet három nagyszínpadi síkot, hatalmas teret betöltő bábjátékot csinálni. Nagy kihívás volt ez, hogy az embernél jóval kisebb báb úgy keljen életre, hogy neki óriási, élőszínházi teret is élettől töltsön meg, az ő sajátos világával.

Később a *Rigócsőr király* volt színésziileg meghatározó élmény számomra. Az egyik kolléganőnk megsérült, bemutató lett volna egy hét múlva, nem volt szabad színésznő, aki át tudta volna venni a szerepét, ezért Lacival úgy döntöttünk, csináljunk Rigócsőr királyt egy hét alatt, és játsszam egyedül! Rendező-tervező és

színész ketten dolgoztunk, megcsináltuk egy hét alatt. Szörnyű, valóban embert próbáló volt a hajtás, de nagy az igyekezet, hogy meglegyen, gyönyörű előadás született.

Ez időben még, míg Pápára nem jöttünk, működött a Petőfi Színkör is. Lacival, a veszprémi bábszínház igazgatójaként és művészeti vezetőjeként hétvégeken hazamentünk Sümegre próbálni és játszani. Ott született meg az az élőszínpadi előadás, ami számomra azóta is legmeghatározóbb, a *Szomorú vasárnap*. Huszonhat évesen, tizenennyolc évnyi színpadi tapasztalattal a hátam mögött elképesztő volt Müller Péter darabja, olyan színészi kihívást kaptam egy három órás előadásban – köszönöm Margó néni-nek –, ami egész életemre meghatározza a színészi létemet.

M. A.: Amikor eljöttetek Veszprémből Pápára, hogy összegeztetek, hogy készültetek az újra?

SNL: Mi veszprémi bábszínházként is nagyon mások voltunk, mint a többi színház, emiatt kaptunk is eleget, át kellett vészelnünk. Meg kellett védeni, hogy amit csinálunk hitünk szerint, az jó. Nem voltunk divatszínház soha, de mindig sok közönségünk volt, és ez az a tény, ami minket visszaigazolt. Tanítványunk is sok volt, a régi dolgozóink a mai napig visszajárnak. Úgy tűnik, fontos a közös munka az életükben, még akkor is, ha már nem ezt csinálják. Fontos nekik, amit nálunk kaptak. Számtalan a visszaigazolás.

Veszprém-ben kettős fenntartású intézményként a vezetői csatározások nagyon fárasztóak voltak, túl sok energiát vettek el tőlünk. Mi, lássuk be, a mai napig se tudtunk ebbe a rendszerbe belépni, nem tudtuk jól menedzselni a színházainkat, nem járogattunk fogadásra, nem kötöttünk érdekbarátságokat. Azt gondoltuk Zsolttal, hogy mi dolgozzunk, a közönség véleményezzen!

V. Zs.: Ez van a mai napig.

SNL: Ehhez tartjuk magunkat. Veszprém-ben láttuk, hogy miután mi nem tettünk meg bizonyos lépéseket, a színház se tudott úgy haladni, ahogy megtehetette volna, ezért úgy döntöttünk, hogy eljövünk. Az nem volt kérdés, hogy mindeképpen színházat csinálunk, de amikor eljöttünk, a Pegazust nem így terveztük.

Első menetben egy zsákfaluba akartunk költözni, az ott levő pár embert valamiféle közös munkálattal beindítani, fiatalokat odahívni,

fesztiválokat tartani, miközben színházat csinálunk. Oroszi volt, ahol a fogadókészség is megvolt. Nulla forinttal mentünk Veszprémbe, és annnyival is jöttünk el. Ebben is nagyon speciálisak vagyunk azóta is. Nem tudtunk megvenni egy parasztházat, amit kinéztünk, pedig helynek gyönyörű lett volna. Akkor beszéltük meg Zsolttal, hogy meg kell próbálkoznunk nagyobb városokkal, és az első Pápa volt. Pápan, akkor még Kovács Zoltán polgármestersége idején, az első pillanattól fogva nagy tisztelességgel és örömmel fogadtak bennünket. Ami akkor egész furcsa volt nekünk. Az első közgyűlésen az egyik akkori képviselő felállt, és azt mondta, hogy a városnak tisztelesség, hogy mi ide jövünk és színesítjük Pápa kulturális életét. Nem tudtunk akkor ezzel mit kezdeni, mi politikai csatákból érkeztünk nyakig páncélban, de nagyon jó visszaemlékezni rá. Itt maradtunk.

Eredeti elképzelés szerint vegyes színházat szerettünk volna csinálni, valójában még most is ez a cél. Olyan színházat, ahol van élő játék és van bábszínház is, ahol van gyerekeknek szóló és van felnőtteknek szóló előadás is. Mind-egyikünk szeretne mindkettőben dolgozni. Én is szeretnék élőszínházi előadásokat rendezni felnőtteknek, Zsolt is szeretne többfelét játszani, hiszen mi ezt csináltuk korábban hosszú éveken át, és ez igazándiból mindegyikünknek hiányzik. A Pegazus így indult. Az elején volt még pár felnőtt darabunk, aztán úgy alakultak a dolgok, hogy túl nagy igény lett a gyermekszínházi munkánkra. Akik átvették a Kabócát, nem működtek olyan remekül, és emiatt a kereslet nagyon erőteljes lett. És miután mi az ügyet akartuk szolgálni, ezért a közönség diktálta a dolgainkat, nem magunk. Mivel nagyon nagy volt az igény, hogy teljesíteni tudjunk a közönség felé minél többet, el kellett hagynunk egy csomó olyan dolgot, amit szerettünk volna megcsinálni. Ami fontos volt, hogy önállóak, szabadok legyünk, és hogy magunk döntsünk magunkról, ez így működik azóta is. Nem gázdagodtunk meg, és már nem is fogunk, de ez soha nem volt kérdés. Nyilván az ember néha elgondolja, én szoktam sóhajtozni, nem azon, hogy nincs zsebpénzem, hanem azon, hogy már szeretnék egyszer az életemben egy olyan előadást, amiben nincsenek anyagi megkötéseim, hanem minden megvan, ami azt tudná szolgálni, amit én kitalálok. Lehet, hogy ez ki marad az életünkből, de így is jó, mert így meg

muszaj kreatívnak lenni. Egyszer azért kipróbálnám! Mert az ember mindig azt gondolja, ha jó lehetőségei lennének, akkor még jobb tudna lenni. Azt reméljük, hogy tudjuk majd bővíteni a Pegazust, és legalább egy olyan időszak lesz, amikor minden lesz benne, amit és ahogy szeretnénk!

Amit mi Zsolttal csinálunk, az totális színházcsinálás. Beleértendő, hogy a takarítástól kezdve a bábkészítésig, a szervezéstől a rendezésig, a játéktól a mindenesséig készíti a darabodat, csinálod a színházadat. Ma már például nagyon el se bírnám elképzelni, hogy úgy tervezek bábokat, hogy valaki más rendezné. Biztos, hogy izgalmas lenne, biztosan sokat tudnék tanulni, de hogy mindig hiányérzetem lenne, az tuti. Tehát az ember ehhez már hozzászokott, és biztos, hogy Zsolt is így van ezzel.

M. A.: Ez végül is úgy teljes, mint egy jó élet.

V. Zs.: Ha nem hivatásszerűen csinálod, nem érdemes! A hivatás az, ha értelmét látod. Megcsinálod, hiszel benne akkor is, ha az harccal is jár. Mi így kaptuk meg a sorsunkat. Ezt akarod csinálni? Jól van, akkor csináld! Kell, hogy csináld! Ezért lettünk talán kissé zordak és szigorúak, állandóan a teljességre törekvők. Szeretjük, amit csinálunk, és nem is akarnánk más-milyen kollégákkal dolgozni, csak olyanokkal, akikkel emberileg megértjük egymást. Akikkel egyezünk értékekben, alapban. Ez az első, amikor újakkal kezdünk. Az ember elsőként nem a szakmát magyarázza, hanem azt, hogy nekünk mi a fontos a világban, mi mit csinálunk, hogyan és miért. Nekem áldott állapot lenne, ha csak játszhatnék és taníthatnék. Veszprémben kilenc évig harcoltunk, megcsináltunk egy profi bábszínházat, de amikor eljöttünk, tudtuk, úgy nem akarnánk már tovább dolgozni. A színházakat alapítják, létrehozzák, aztán szerencsés esetben megy tovább, jönnek az újak, viszik tovább. Amikor 2005-ben váltottunk, azt mondtuk, ott akkor ennyit lehetett.

SNL: Karcosak is vagyunk, ezért bizonyára nem könnyű velünk dolgozni olyan embereknek, akik ennek okát nem pontosan értik. Arra törekszünk, hogy tőlünk mérten a legjobb állapotokat hozzuk létre, és lehet, hogy egy kívülállónak nem olyan egyszerű ezt a mércét átugrani. Viszont azt már megtanultuk, hogy ebből nem engedünk, és ehhez tartani is akarjuk magunkat. Tudjuk, velünk emiatt nem olyan egyszerű dolgozni, mert ezeket másoktól

is megköveteljük. A dolgozóinktól is és mindenkitől, akivel munkakapcsolatba kerülünk.

V. Zs.: Lehetne filozofálgatni, hogy ez a világ, ahol élünk ilyen, olyan..., és kivonulunk belőle. Nem. Színházra szükség van mióta világ a világ! Bár az igaz, hogy a mai közönségnek már nem olyan színházat csinálunk, mint csináltunk húsz, huszonöt évvel ezelőtt Veszprémbe.

SNL: Eszmeileg, amit kigondoltunk, azt tartjuk. Ezt minden alkalommal elmondjuk, hogy milyen értékeket közvetítünk; muszáj, mert kell látni, hova tartasz! Van egy nagyon határozott erkölcsi norma, ami mindenképp fölött áll és behatárol mindent.

V. Zs.: Annak az ember örül, ahogy te fogalmaztad, hogy a Pegazus egy kicsit más. De ezt se gyerekeknek, se felnőtteknek a közönség sorában nem kell megfogalmazni. Ha én azt érzem és látom, hogy jól érzik magukat tőlünk, talán többek lesznek attól, amit csinálunk és adunk, akkor minden rendben. Ha azt mondod, hogy van 6300 bérletesed, és ehhez minimálisan jön még hétszáz pedagógus, és kiszámolod, egy évadban van három bemutató, az már önmagában 21 ezer ember, aki elé ki kell állnod, mert kíváncsiak rád, ennél több mi kell? Otthagytuk Veszprémnek a Kabóca Bábszínházat és utánunk nyúlt a közönség! Fölhívott egy pedagógus, hogy őt nem érdekli, hogy mi hol vagyunk, mi történt, mi nem történt, ő azt a színházat akarja a gyerekeknek, amit mi csinálunk. Ha Páparól jövőnk és Pegazusnak hívják, legyen! Ezek annyira jó élmények! És az is, amikor már huszoneves, harmincas lakli felnőttek, akik gyermekként nézőink voltak, jönnek, megszólítanak, a régi bábszínházi élményeiket emlegetik, vagy csak örömmel üdvözlnek. Jól esik.

SNL: Még valami eszembe jutott, ami fontos, amiért mi másfajta színházat csinálunk. Mi máshonnan jöttünk, pedagógusok vagyunk, ami miatt sok nézeteltérésünk volt, amíg még állami színházban működtünk. Nálunk alapvetően a mai napig is az, hogy mi gyerekeknek játszunk, de a felnőttekre is igaz, hogy nem tagadjuk meg, hogy mi üzeneteket akarunk közvetíteni, tanítani akarunk és tulajdonképpen minden ennek van alárendelve. Amikor gyerekeknek játszol, akkor nem viselkedhetsz úgy, hogy elfelejtkezel róla, hogy te felnőtt vagy, és felnőttként a tapasztalataidat, a tudásodat vagy vélt tudásodat próbálsz átadni. Ez a speciális állapot hajt minket. A bábszínházak közül

a mienk mindig kilógott a sorból, és ezt nem túl egyszerű rút kiskacsként megélni. Az ember szeretne szakmailag is sikeres lenni, hogy mindenki boldog legyen, amikor megjelenik, mert az emberben van egy ilyen vágy is. Nekünk fel kellett vállalni és el kell mondani minden fórumon, az évadnyitó társulati ülésen is el fogom mondani, hogy hallják mások is, hogy nem szabad elfelejteni, hogy a színész, ha a színpadra lép, akkor változtatni akar a világon. Amit hívhatok tanításnak vagy normák átadásának vagy mindegy, hogy minek, de a lényeg, hogy a mi munkánkban ez folyamatosan jelen van. Amikor tanítványaink vannak, akkor ezt mondjuk el nekik sok minden más mellett. Akik szeretnek bennünket, pont ezért jönnek ide. És amikor a bérletes számunk tizenöt éve ennyi, de volt, amikor tízezerig is fölmentünk, ők pontosan azért jönnek ide, annak ellenére, hogy közelebb is lenne, meg olcsóbban is lenne, de kifejtik, ezért. Ezeket halljuk vissza. Minálunk a színház erről szól, nem arról, hogy magunkat valósítgassuk meg így, úgy, amúgy, hanem, hogy bizonyos üzeneteket közvetítsünk. Amikor írok, amikor bábót tervezek, egyéb dolgokat csinálok, ez alapvetően a gondolataim között van.

M. A.: Az évad bemutatói?

SNL: Októberben az első *Az égig érő fa*, magyar népmese, a második januárban a *Pöttöm Panna*, egy Andersen-mese lesz, a harmadik egy saját írásom, a címe: *Egérárga mesék*, ez jövő áprilisi bemutató. Most ez van tervben, aztán majd meglátjuk, hogy alakulnak a dolgok, hogy mit bírunk. Sok-sok tervünk van. Zsoltnak írtam két egyfelvonásos darabot, nagyon szeretném, ha el tudná játszani. Szeretnénk operett-összeállítást is és még sok mindent. A Szomorú vasárnapot is szeretnénk újra! Nyolc évvel ezelőtt itt Pápán is óriási sikerek voltak belőle, ez egy nagyon ütős darab, sajnálom, hogy nem láttad, mert nagyon jó! Szerettük volna nagyon megcsinálni már idén ősszel a városnak a zsinagógában, a Holokauszt emlékévében. Csak saját forrásból nem tudtuk megoldani, mert nagyon nagy a színpadtechnikai igény, sokba került volna a bérlés, ezért támogatást kértünk, de nem kaptunk rá.

V. Zs.: Pedig már úgy elterveztem. Nagyon készültem, hogy felnőtteknek és középiskolás diákoknak is szervezzünk majd előadásokat. Vártam, hogy milyen lesz azoknak a felnőtteknek

játszani, akik esetleg maguk is megélték Seress korát, s milyen egy ilyen komoly darabot a fiataloknak adni, hogy figyelj, eljátszom, nézd, ilyen is volt!

SNL: Ez volt az az előadás, amiben megélhettem azt a csodát, amikor az ég szól. Akik nem voltunk a darabban, hátul az öltözőben készültünk, figyeltünk, rakodtuk a Zsolték cuccát és egyszer csak mindenki leállt. Beálltunk az oldaljárásba, és néztük a játékot, mindenki zokogott, a sok hülye, aki már számtalanszor látta úgy egyébként. Vannak pillanatok, amikor az emberrel ilyen történik a színpadon. Az egy gyönyörű pillanat volt. Az ember, ha életében egy ilyet tud csinálni, már az is nagy dolog! De ez

nem adatik meg mindenkinek, mindenhol. Színházat ezekért a pillanatokért érdemes csinálni! Ilyenkor a jó Isten van jelen. Ezt nem lehet csinálni akarni, csak van, valamitől egyszer csak van. Ebben ez a jó, hogy nem lehet megfejteni. Az embernek az a vágya, hogy ilyen pillanatokat csináljon a közönségnek. Ezek a pillanatok nagyon szépek! Nagyon szépek! Aki nem élt meg ilyent, nem is tudja, miről beszélek. A Pegazusban sok ilyen pillanatot akarunk adni!

M. A.: Adjatok! És higgyünk benne, hogy aki tudja, hogy a színház az a hely, ahol bizonyos pillanatokkal lehet találkozni, várni fogja a találkozást. Nagyon jó 15. évadot kívánok a Pegazus Színház minden dolgozójának. Nektek pedig köszönöm a beszélgetést.

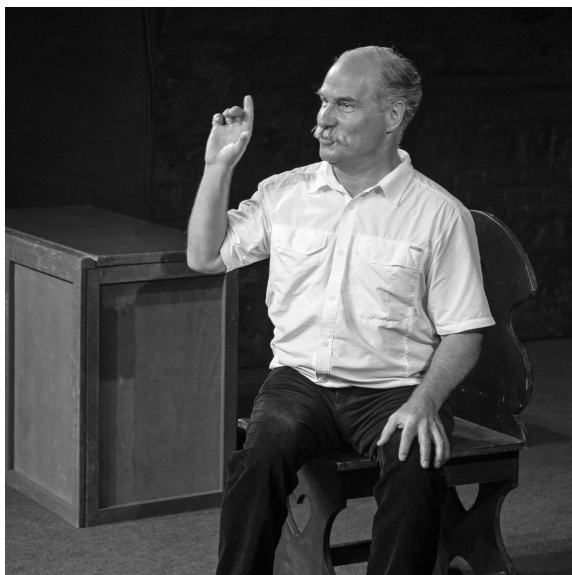

Venczel Csaba: A Pegazus Színház köszöntése a Pegazus Parádén

Kedves gyerekek, kedves szülők, kedves társulat, hol volt, hol nem volt, itt van a mese, a tegnap elkezdődött történet, ma itt velünk folytatódik, ebben a mesebeli kisvárosban, Pápán, pápai és Pápa környéki gyerekekkel, az Esterházy-kastély tövében, a Pegazus Színház kuckójában. Egy szívecskét tartok a kezemben, amit én készítettem az imént, egy P betű van a közepén, P mint Pápa, P mint Pegazus. Engedjétek meg – fordul a színpadon rajta kívül helyet

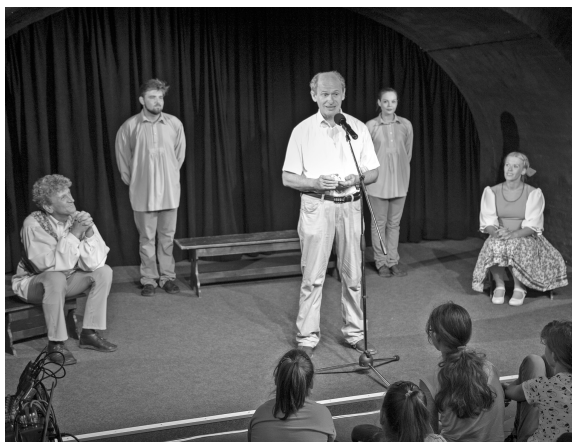
foglaló Végh Zsolt felé –, hogy ezt most átadjam nektek.

A 14. alkalommal megrendezett Pegazus Parádé most, mint mindig, rengeteg szülőt és gyermeket vonz. De nem csak a mai nap szól a Pegazusról. Mi pedagógusok – itt ül egy kollegám is körünkben – szívesen jövünk a Pegazus Színház előadásaira, legyenek azok bérletes előadások, és én mint igazgató bácsi, amikor az év végén beszámolót készítetek a felettes fenntartónak, sose hagyom ki a színházi produkciók méltatását. A tanító nénik és gyerekek

elmondják, hogy itt csodálatos előadásokban van részük. Ezért is, hogy ezt a mai alkalmat is a város polgárai nevében mi is pár petákkal támogathatjuk. Egy nálam levő – itt forgalomban levő – petákat pedig odaadom annak a bátor kislánknak, aki az előbb bekapcsolódott az előadásba. (Lemegy a nézőtérre:) – Fogadd szeretettel!

Még egy rövid történet. Amikor a Tarczy iskolában elkészült a lift az új épületben, az első gyerekeket, akik beléptek az iskolába, megliftettem. Kiszállva a liftből, az egyik kislány azt mondta, Csaba bácsi, maga egy király. Nos, kedves gyerekek, kedves szülők, nagyszülők, itt, most, ezen a hétvégén érezze magát mindenki királynak. Ahogy én lehettem liftes fiúból királyfi, és ahogy boszorkából is lehet bájos hercegnő, éljék át ezeket a nagyszerű élményeket együtt! Jó szórakozást kívánok!

Villáminterjú Berecz Andrással a Pegazus Parádén, mesemondása után

– A Pegazus Színház a város megkülönböztetett helye. Érzett ebből valamit?

– Hát, persze. Mindjárt, rögtön. Mit mondjak? Már a telefonon keresztül. A meghívás is sokféle lehet. Van, amiből az ember kapásból érzi, nem hogy elmegy, hanem várja a találkozást. Itt is erről volt szó. Jóízűt el is kacarásztunk, nem rögtön tettük le. Szövetség is létrejött köztünk.

Valamit én felszippantottam ebből. Bejöttem ide, és láttam ezt a sok kis varázseszközt fönny a polcon. Hát, mondom, az irigység megöl. Nem csak a szavak vannak. Mindig irigyeltem, akik kis tárgyakba lelket tudnak önteni. És mindegyiknek története van. És szépen fölguggolnak a polcra, és látszólag pihennek, holott gyűjtik az erejüket. Hogy hogy tudják a gyermeket is meghökkenteni, és azt az ajándékcsondet kicsalni belőlük, ami többet ér a tapsviharnál. Egy gyereknek fennakad a szeme, az igen.

– Én először hallottam mesét mondani, köszönöm.

– Én is köszönöm, hogy eljött.

– Jó utat kívánok!

– Isten éltesse Pegazusékat!

DIÁKROVAT

Rovatvezetők:

Brenner Boglárka (Refi)

Nagy Bianka (Közgazdasági)

Brenner Boglárka

Elbeszélés, útleírás, beszámoló és szociográfia

Út az ég felé

Néhány hónappal ezelőtt osztályfőnökünkkel, Káldi Andreával a pápai víztorony látogatására készültünk.

Írhatnék róla, hogy hány lépcsőfokon mentünk fel. Elmondhatnám, hogy hány méter magasban voltunk, hogy hányan voltak már előttünk, hogy a pápai víztorony mióta működik, hogy hány köbméter vizet tárol, de én most mégsem erről szeretnék írni. Inkább az érzéseket szeretném tolmácsolni néhány órás kirándulásunkról, amely akkor ott az ég fele vezetett.

Hangosan beszélgetve, nevetgélve, róttuk a lépcsőfokokat, hogy eljussunk a torony tetejére. Megvallom, nem igazán lelkesedtünk kezdetben a víztoronybéli kirándulás miatt, csak azt a lehetőséget láttuk benne, hogy hiányozhatunk néhány órát az iskolából. De felérve, a látvány mindenért kárpótolt bennünket. Éreztük az arcunkba csapódó szelet, de ez nem zavart minket, vidáman mutogattuk egymásnak lakóhelyeinket, a nagyobb épületeket, és evangélikus iskolánk templomtornyát. Aztán mindenkinek eszébe jutott a zsebében lapuló telefon, amivel

megörökökítheti az eléje táruló város csodálatos látképét. Boldogság töltött el bennünket, hogy ebben a városban élünk, tanulunk, és együtt lehetünk tanúi, itt az utolsó együtt töltött évben ennek az élménynek, mely megtanított bennünket arra, hogy igenis érdemes néha elindulni az ég felé.

Elbeszélés, 8. osztály

Erdély, tánc, boldogság határtalanul

Még süt a nap, de már hűvös szelek fújnak, és már csupán szép emlék, amire így nyár vége felé visszagondolok.

Még nagykabátban jártunk, amikor kaptuk a hírt, hogy 2017 júliusában Erdélybe utazhatunk táncos társaimmal és mindazokkal, akik közel állnak a néptánc szeretetéhez. Néhányan elhatároztuk, hogy egy plakátot készítünk 100 napra, amelyen piros x-ekkel jelöljük a múltó napokat a nagy utazás kezdetéig. Mindennap szorgalmasan húzkodtam a strigulákat, de visszagondolva gyorsan teltek a napok, s azon kaptam magam, hogy az utolsó x is rákerült a plakátomra. A bőröndjeim készen álltak, eljött

az utazás reggele. Várakozással és izgalommal teli óra következett, mígnem a 3 busz (Péter, Róbert, Károly) bekanyarodott a színház elé. Az út gyorsan pörgött, a buszon halk duruzsolás, hangos énekszó, csendes pihenés váltogatva egymást. Utunk első állomása Padis volt, ahol ugyan fáradtan, de annál nagyobb örömmel ültünk le a vacsorához, majd szereztünk meglepetést zenészeink segítségével a szülinaposoknak. Aztán kezdődhetett az örömtánc. Táncoltunk, míg bírtuk, és míg húzták a zenészek, aztán készültünk a másnapi útra. Utunk második állomása egy hegy gyomrába vezetett, ahol több száz lépcsőn juthattunk le a parajdi sóbányába. A gyaloglást feledtette velünk az ott látott sok-sok só fal, mely több méteren keresztül sokasodott fölénk. Érkezésünk Csíkba tele volt meglepetéssel. Elszorult a torkunk a csíkiak vendégszeretetétől, hiszen már a buszok ablakából láttuk, ahogy hozzák felénk a kürtöskalácsot és a pálinkát. A szombati nap reggelét mindenki izgatottan várta, hiszen ez volt utunk legfontosabb állomása, amikor is találkozhattunk erdélyi táncosokkal, megnézhettük műsorukat, és ehettünk az általuk készített ételekből. Leírhatatlan volt az érzés, amikor beállhattunk több ezer népviseletbe öltözött táncos közé egy fotó erejéig. Másnap reggel időben indultunk Nyergesrétre, ahol székel a hősök kopjafáit néztük meg, majd Kézdivásárhely fele vettük az irányt, ahol több száz népviseletbe öltöztetett babát láttunk a múzeumban. Ez a helyszín azért is volt fontos számomra, mert itt született édesanyám és már kiskorom óta többször jártam e vidéken, s mikor pár óra múlva megérkeztünk a csernátони székel múzeumba, és ott Haszmann Pali bácsi beszélt hozzánk, nos, akkor ott éreztem, hogy itt vannak a gyökereim. Meg is jegyeztem tőle egy mondatot, melyet Tamási Árontól idézett: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” Utunk Kovásznára vezetett, ahol újabb szeretet fogadott bennünket Kopasz Levente bácsi részéről. Olyan szálást kaptunk, ahol mind együtt lehettünk, és ez igen fontos volt az esti táncházaink végett, amelyek azt hiszem, mindannyiunk számára emlékeztetések maradnak. A délutáni sétánk során többször láttuk a plakátokat, amelyeken az esti táncfellépésünkre hívo gatták a néptánc kedvelőit, de azt nem sejtettük, hogy ott, közel 1000 km-rel távolabb otthonunktól vastappsal

ünnepe lnek bennünket, majd közös táncunkkal tényleg megteremtjük a határtalan szó értelmét. Sorolhatnám még, hogy mi mindennek voltunk részesei. Sorolom: kenyérsütés, Csomakőrös, Zágon, Sepsiszentgyörgy, Barót, Benedek Elek szülőháza Kisbaconban, ahol dédnokája Réka néni mesélt nekünk. Szólhatnék még Kommandórról, ahová mesés, kanyargós utakon jutottunk el, s egy lengőhídon egyensúlyozva érkeztünk meg a félig leégett iskolához. Átadtuk adományainkat, s közben meghallgattuk az iskolaigazgató mondatait arról, hogy a tűz hogyan hozta össze a falu egész népét, akik erőn felül és hihetetlen gyorsasággal oltották el a tüzet, megelőzve ezzel az iskola teljes pusztulását. Mesélhetnék a kovásznai Apor Villmos Gyerme kothonról, ahol igazán kivételes fiatalokkal ismerkedhettünk meg. Meghallgattunk tőlük néhány dalt, melyeket maguk írtak és adtak elő. Előadásuk alatt síri csend volt, s mikor néha körülnéztem, a teremben arcokon könnycseppek csorogtak. Aznap este meghívtuk őket a szálláshelyünkre, és ott folytattuk a délután félbeszakadt beszélgetéseket. Sokan elgondolkodtunk rajta, hogy milyen jó nekünk, akiket átölelnek a szüleink, hiszen ott voltak ők, akik ezt soha nem kaphatták meg. Ez a látogatás sokunkban elindított egy gondolatot, miszerint legyünk hálásak azért, amink van, és tanuljuk meg értékelni azt, hogy valaki szeret bennünket. Gyorsan peregtek az eseményekkel tele órák, napok, s már hazafele tartottunk, teli élménnyel. Sajnáltuk az itthon maradottakat, hiszen mindazt, amit ott átélhettünk, nem lehet leírni, elmondani, megörökíteni, csak érezni, érteni, határtalanul, mindig, míg csak élünk.

Útleírás, 2017

Kéttornyúlaki Református Bibliahét

Nincs a szívemnek annyi darabja, ahányat idén nyáron otthagytam egy-egy helyszínen, ahol jól éreztem magam. Egyet mégis kiemelnék ezek közül, mivel azt hiszem, utoljára élhettem meg, hogy azokkal az emberekkel legyek együtt egy héten keresztül, akiktől meghatározó élményeket kaptam, és akik által megtanultam bízni minden körülmények között. A helyszín nem volt más, mint a Kéttornyúlaki Református Bibliahét, ahol még gyerekként vettem részt először. Ahogy teltek az évek sokan lemorzsolódtak, más elfoglaltságokat fontosabbnak tartottak, és volt olyan év, hogy csak

néhány gyermek vett részt a programokon. Gábor bácsi és Timi néni kitartásának, hitének köszönhetően idén huszonnyolcan jöttünk össze. Jómagam már középiskolás segítőként voltam jelen, és mondhatom, minden napot nagy izgalommal vártam, és csodaként éltem meg, hogy azok a gyerekek, akik nem hogy nem reformátusok, de Istenről sem hallottak, a záró istentiszteleten hangosan énekelték, hogy „Isten fénye út a sötétben”. Ez így is van.

Visszatekintve az elmúlt évekre, a kicsiny gyülekezet életében és lelkészeik mindennapjaiban voltak sötét pillanatok. De ilyenkor, mikor együtt énekeltünk, kirándultunk, kézműveskedtünk, játszottunk és nevettünk, akkor éreztük csak igazán, hogy mi is a dal mondanivalója.

Írásom elején említettem, hogy valószínű, utoljára élem át ezeket az élményeket. Ez az írás ugyanis egyben búcsúzás e csodálatos két embertől és gyermekeiktől. Hiszem azt, hogy új gyülekezetükben, ahová Isten vezeti őket, megtalálják azt a fényt, és kitartó munkájuk meghozza majd a gyümölcsöt. Mondhatnám, hogy sajnálom őket, de nem kell. Isten ajándékai voltak számomra, hogy jókor, jó időben vettem részt életemben, annak azon szakaszában, amikor meg kellett tanulnom hinni, bízni és mindig reményteljesnek lenni.

Tudom, szívük egy darabja mindig itt marad, és mit örökölt hagytak, azt soha nem fogjuk elfelejteni, és legjobb tudásunk szerint adjuk mi is tovább.

Beszámoló, 2019

Annus néninél Pápakovácsiban – a sváb kultúra nyomában

Pápakovácsi volt igazgatójától Mátyus Aliz, aki falukutatóként írt könyveket, és sokat tud a faluról, már rég tudta, hogy a sváb kultúráról Annus nénit kell megkérdezni, hogy sok tudásából legalább egy kicsit megőrizzünk, de ő várta, mikor kerül egy gimis érdeklődő, aki együtt megy vele látogatásra Annus nénihez.

Rendkívül szép nyári napon indultunk Pápáról. A Pápakovácsi felé vezető úton, miközben örültünk a felhőtlen égnek, végiggondoltuk, hogyan fogjuk alakítani a találkozást. Annus nénihez érve izgatott lettem, de ez csak addig tartott, amíg hatalmas mosollyal és vidámsággal fogadott bennünket. Leültünk az asztalhoz, és én azon merengtem, hogyan lehet valakinek ilyen fiatal a lelke. Nagyon sok minden ment keresztül, az idő mind megszépítette, s ahogy mesélt,

elképzeltém, milyen lehetett az az élet, az emberek gyerekkora, milyen a kitelepítés, s milyen volt a sváb kultúra megélése.

Brenner Boglárka (BB): *Annus néni sváb faluban született?*

Sweighoffer Jánosné, Annus néni (SA): Igen, Gannán, amely szinte 100%-ban sváb falu volt és katolikus.

BB: *A szülei is svábok voltak?*

SA: Igen, mind a ketten, mivel egy faluba tartoztak Kisgannán. Édesapám Swarch Vendel, édesanyám Smithau Mária. A nevükből is látszik, hogy svábok, de édesapámnak a kitelepítés során magyarosítva lett a neve, és így lettünk Somkuti nevezetűek. Amikor a zsidóüldözések voltak, bizonyítani kellett visszamenőleg a dédszülőkhöz, hogy zsidó vagy katolikus család vagyunk-e. Ezért a papoktól kellett elkérni a papírt, és azzal igazolták, hogy igen, a dédszülők is katolikusok voltak.

Mátyus Aliz (MA): *Annus néni férje is sváb volt?*

SA: Igen, de ebben az volt a sajnálatos, hogy amikor én ide kerültem, 1958-ban a férjem nagyon keveset tudott már németül. Az anyósom Szűcsről került ide Pápakovácsiba, ő is sváb volt, így az egész család. Pápakovácsiban már nem követték annyira a sváb nyelvet. Közel volt a város, ezért az emberek sokkal jobban beszéltek magyarul mint németül. Gannán tovább használták a németet.

BB: *Annus néni, legyen szíves mesélni a gyerekkoráról, és főleg arról, miket játszottak!*

SA: A szülők megtanították a gyerekeknek, hogy kukoricaszárból hogyan lehet kisökröt formálni, jászlat, amiből eszik, babát készíteni. Az édesanyák nagyon ügyesek voltak. Télen fontak. A kender beáztatták a Bitvába, utána megszáritva hazavitték, átszáritották, és akkor a tilolóval megtörték, a kenderfésűvel kifésülték, rákerült a guzsalyra, és szépen fonták rokkán. Ez volt télen az asszonyok elfoglaltsága. Mindenkinél szalmazsák volt ágybetétnek, kenderből csinálták a zsákját. Az édesanyák kenderből csináltak babákat, és már a háború előtt lehetett venni porcelán fejeket a babáknak. Maguk elkészítették a testet, varrtak neki ruhát, és ha eljutottak Pápára, akkor a kislányuknak ajándékba ezt vitték. Nekem is volt ilyenem. Sajnos már nincs meg, mert azóta sokat költöztünk. Mivel sváb család voltunk, ki lettünk telepítve, és négyszer költöztünk, mire odaértünk újra a

saját házukba. Bár csak a falun belül, de mindig olyan házakba költöztünk, ahonnan éppen kitelepült egy család Németországba. Volt olyan, hogy kilencen voltunk egy szobában.

Aki német anyanyelvűnek vallotta magát az 1941-es összeírásban, azt kitelepítették. Nagyszüleimet többször is figyelmeztették, hogy vallják magukat magyar anyanyelvűnek, és akkor nem lesz baj. Nagyapám Schweighoffer Mihály. Neki is szóltak, hogy vallja magát magyar anyanyelvűnek, és akkor mindentől mentes lesz. ... Visszakanyarodva a gyerekekhez és játékaikhoz. Reggel a gyerekeknek templomba kellett menni, szépen fegyelmezetten kellett viselkedni. Nem lehetett az, hogy jobbra-balra fordulok. A fiúknak csináltak drótból karikát, és azt hajtották hozzá illő másik dróttal. Ez volt a fiúk játéka, és kint futottak. Volt bilicke, fából faragott játék, azt rá kellett tenni egy kis lyukra, és valaki elütötte messzire, ezalatt kettő gyerek futott érte, és aki legelőször odaért, az lehetett a következő ütő. A lányok lerajzolták a földre az ugrókockákat, ez a játék máig is megmaradt. Télen a gyerekek csúszkáltak, szánkóztak, főleg Gannán. Mindig lehetőségük volt sportolni, játszani.

MA: *A lányok még miket játszottak?*

SA: Amit most mondok, igazából már nem is játék, mert kislány korunktól kezdve horgoltunk a nagymamákkal. Kötni és horgolni tanítottak bennünket. Az iskola első éveiben azsúrozni tanított a tanító néni. Mindent szépen kellett csinálni.

BB: *De jó lenne, ha ma is tanítanák ezt!*

SA: Igen, sajnos a mai embernek nincs ideje ilyenekre.

MA: *Elmesélné, hogy a gyerekeket még hogy, mire nevelték rá? Mi volt, amivel a fiatalok beavatódtak a felnőtt életbe?*

SA: A lányokat megtanították fonni. A bárány és birka gyapját gyönyörűen kimosták, ezzel sokat dolgoztak. Lúggal kimosták, megszáritották, és ennek a fonása nagyon érdekes volt, mert ölből csinálták vékony szálúan. Kettőnek az összehajtásából adódott egy szál. Pulóvereknek használták őket, a színeit természetes anyagból nyerték ki. Motringban nyomták a festékbe, megszáritották, majd lehetett fölcsavarva kötni. A gyerekek már egész kicsi koruktól segítettek a szüleiknek. Az édesanyák a ruhákat foltozták, ha elszakadtak. A fiúk bejöttek a gazdaságba, szecs-káztak már 7-8 éves

korukban. Az állatoknak kellett enni adni. A családnak ezzel pénzt kerestek. A fiúkat beállították a szecs-kavágó mellé, kukoricát szecs-káztak vele. A szülők, nagyszülők mentek a mezőre, mi pedig a dédi segítségével elláttuk az állatokat. A lányok mosogattak, takarítottak. A dédire mindig hallgattunk, mert türelmes és kedves volt. Együtt végeztük vele a házimunkát. Én nem kívánom, hogy a mai gyerekek ezt éljék át, viszont ezek a dolgok nagyon összehozták a családot, és ezáltal összetartóbbak lettünk. Az öcsénket, aki kilenc évvel fiatalabb volt, a dédi már csak úgy bírta el, ha a hóna alá fogta.

MA: *Hányan voltak testvérek?*

SA: Négyen. Aki Németországban élt testvérünk, az már meghalt. A felesége hazahozatta Kisgannára a temetőbe.

BB: *A megszokott hétköznapiak után mivel kapcsolódtak ki hétvégén? Táncoltak-e vagy voltak bálók?*

SA: Igen, a faluban egy vasárnap vagy csak egy sima hétköznapi este, ha már a mezőgazdaságban minden el volt rendezve, és a falu lecsendesült, akkor a fiatalok kimentek az utcára, és 9-10 óráig énekeltek. Édesapánk 1954-ben, 39 évesen már meghalt, és belezuhantunk a nehéz hétköznapiakba. Édesanyánkra maradt a négy gyermek. Amikor már letelt a gyászév és vittük a csarnokba a tejet, abból lett pénzünk, elég nehéz sorsunk volt. Amikor este összeültünk énekelni, elfelejtettük a bánatainkat. Ha megtanult valaki egy új dalt, azt egy héten belül mindenki énekelte a faluban. Gyakran a templomban énekeltek, és az utcán. Bálók voltak farsangkor, karácsony másnapján, húsvétkor. Ha a fiatalok tízen összegyűltek az utcán, már táncoltak. A fiatalság vidám és bohó tudott lenni.

MA: *Volt a faluban, aki hangszeren tudott játszani?*

SA: Volt, igen, tangóharmonikán, más néven herklin. Mindenki nagyon szeretett vidám lenni, pedig sokakat telepítettek be Felvidékről, főleg az Ipoly mentéről. 1952-ben sikerült elcserelni a házat, amiben éltünk, arra a házra, ami ténylegesen a sajátunk volt. A szlovákok pedig Nagymaros környékére költöztek. A kitelepítés rettentő dolog volt. Összesen 80 kilót vihett magával egy fő az új helyre. Ebbe minden benne volt, liszt, hús, ruha. A nagyanyámat is elvitték Németországba, 1964-ben a nővéremmel látogattuk meg először. Nagyon jó volt ott

lenni. Amikor indultunk haza, a mama nagyon sírt, visszafutottam megölelni őt. 1972-ben újra megölelgethettük.

MA: *A kitelepítettek hogyan boldogultak?*

SA: Jól boldogultak, ámbár szenvedtek az elején, a nagymamám őszintén elmondta, hogy bezörgetett minden házba, ahol voltak tehenek, de senki sem adott neki tejet, pedig a kisgyermeknek kellett volna. A nagymama nagyon sírt, hogy miért ilyen kegyetlenek az emberek. Az egyik család segített neki, megtöltötték a pohárát tejjel, akkortól ez a család adott neki mindig. Nem volt pénzük. A gannaiak lápos vidékekre mentek kosarat fonni, amibe gyümölcsöt gyűjtöttek, majd elcserélték ezeket élelemre. Aztán jött a Marshall-segély, és megindult az élet.

MA: *Milyen korban házasodtak az emberek?*

SA: Nagyon fiatalon. Én vagyok rá az élő példa. Még nem töltöttem be a 18-at. Az apósomnak gyámságot kellett vállalnia értem, mivel árva voltam. 61 évet éltünk együtt a férjemmel.

MA: *Hogyan ismerték meg egymást a férjével?*

SA: Ganna közel volt Pápakovácsihoz, és sok összejövetele, búcsún találkoztunk, Gannán házasodtunk össze. Többek mentek hozzá gannai, döbrönte és felvidéki férfiúkhöz. Aztán gyermekek születtek, nagyon sok helyen csak egy, mivel megvetették azt a családot, akinek több gyereke volt, úgy hívták őket, kölkesek.

BB: *Annus néni hány évesen szült először?*

SA: 19 éves voltam, és Zita született először. Viszont nem látom azt sem jónak, hogy a mai világban olyan későn szülnek a nők. Pápán születtem orvosnál. Az édesanyám még bábánál. Akkoriban mindenki a Mári néni kezével született.

MA: *Annus néni a gyerekeinek a régi játékokat adta tovább?*

SA: Nem, már teljesen más világ volt. Társasoztunk sokat. A fiam, Ottó, soha nem tudott veszteni. Anita a kisebbik lányunk sokkal fiatalabb, mint a másik kettő, 12 évvel Ottó után született. Jó volt, hogy kisgyerekek született újra a házhoz.

MA: *Énekelnek még sváb énekeket a faluban?*

SA: Pápakovácsiban nem, Gannán a kórusban igen. Pápakovácsiban az iskolában őrizik a sváb szokásokat, talán a ruhák is megvannak. Régen az éjféli misére viseletbe kellett menni a lányoknak. Bő szoknya, mely fehér volt, kikeményített alsószoknyák, fehér blúz, a blúzra vállkendő, amely hátul lett kötve, elől pedig fekete selyemkötény, fehér harisnya, fekete cipő.

A gyerekek tanulják a sváb néptáncokat, gyerekjátékokat, amelyek fennmaradtak. Ha van népviselet a háznál, azt tovább adják generációról generációra.

Annus néni meg szokták hívni a pápakovácsi iskolába, megismerteti őket a sváb kultúrával, és a gyerekek kérdéseire válaszol. Mindig tanítja is őket valamire, amit ő fontosnak gondol, amiről hiszi, hogy ha a gyerekek megfogadják, jobb lesz nekik. Egyszer ezt mondta nekik: „Gyermekek a mai világban akkora az elégedetlenség. Tízórára mindig kell legyen szalámi, édesség, Túró Rudi. Mindenféle kell, ami nem hasznos. Higgyétek el, amikor én nőtem, nagymama csinált nekünk tejeskávét reggelire, tízórára meg egy kis zsíros kenyér vagy lekváros kenyér vagy cukros kenyér. El tudjátok képzelni, hogy mi egyszer is vitünk volna szalámit? Pedig tudtuk, hogy van. Viszont mi ugyanúgy játszottunk és tomboltunk az udvaron, mint ti. De lefogadom, hogy köztetek sokkal több gyerek van, aki elégedetlen, mert neki ma reggel nem az volt, amit szeretett volna, nem azt a ruhát vehette fel, amit ő elképzelt. Ez a nagy elégedetlenség szüli ma, hogy nem lehettek önzetlenül vidám és felszabadult gyerekek. Sajnos ez van a világunkban.”

A beszélgetésből most szigorúan csak a sváb kultúrához tartozó részeket jegyeztem le a hangfelvételtől. A ház megnézése után a kert megmutatására került sor, ahol minden megterem, az udvartól és állatoktól elkerített részen túl gyümölcsös, zöldséges, szakíhattunk le megenni egy-egy paradicsomot, virágok, minden rendben. Annus néni ma is sokat dolgozik, korán kezdi a napot, későn fejezi be.

Míg nézelődtünk, kötetlenül társalogtunk, Annus néni ismerkedett velünk, rólunk is kérdezett. Viccelődöttünk, nevettünk. Életem egyik leghasznosabban eltöltött órái voltak a pápakovácsiban töltött órák, mert tanultam, élettapasztalatokat hallgattam meg. Én is tudom, hogy az elégedetlenség semmire nem megoldás, a remény, a pozitív gondolkodás előre visz az életben.

Végezetül Schweighoffer néni Annus néninek köszönetképpen, és mert megszerettem, egy Erdélyi áldást mondtam el:

*„Legyen előttem mindig út,
Fújjon hátad mögül a szél,
Melegen süsse arcodat a nap,
Az eső puhán essen földjeidre,
S míg újra találkozunk,
Hordozzon tenyerén az Isten.”*

Dunai Virág Első kiállításom Pápán

Dunai Virág első kiállítását Pápán, a Pápai Közpiskolások Képzőtársasága és a Pápai Művelődéstörténeti Társaság égisze alatt a Pedagógus Művelődési Ház két helyiségében nyitottuk meg. Egy hónapon át, 2019. május 2-től június 2-ig tartott nyitva. Ezalatt, aki jött, megnézhetette a lépcsőfeljáróban elhelyezett reneszánsz szobrot, Sansovino Bachusát, és mindnyájunk öröme a kiállítást még láthatták a Budafokról érkező vendégek, köztük zenész diákok, akik a Pápáról elszármazott Nemes László csellótánár növendékei, és őt kísérték arra a visszaemlékezésre, amelyet azóta is emlegetünk, mert ő és kísérete budafoki világot hoztak el hozzánk, amelynek jellemzője a kultúrával, és nem utolsósorban zenével átitatottság.

Dunai Virág a Református Gimnázium képzőművész végzős diákjaként állított ki, ma már a Pécsi Egyetem rajz szakos hallgatója, ugyanúgy, mint barátja Kulifai Boldizsár, aki ezen az őszön fog bemutatkozni ugyanezen a helyszínen. Iskolájuk is ugyanaz volt Pápán, mindketten képzőművészként végeztek, Virág festőként, Boldizsár grafikusként, de ez nem zárja ki, hogy egy nyár elteltével Boldizsár akár már festő is legyen – meglátjuk őszi kiállításán.

Dunai Virág azon diákok közé tartozik, akik ha csinálnak valamit, akkor azt maguk felépítik. Terve volt a kiállításra, annak felrakására, a megnyitóra, a megvendégelésre, és ezeket meg is valósította, magas színvonalon. Segítőtársa Boldizsár, és a szülei voltak.

Nem akart kiállítás megnyitó szöveget, Nagy László verset választott, amit diáktársa mondott el, annak érdekében, hogy a vers megteremtse azt az atmoszférát, amiben Virág szerette volna, ha a nézők megtekintik kiállítását. Ugyanezt hivatott szolgálni a dobszóló is.

A két teremnyi alkotás java az utolsó évben készült.

A tanáraink a negyedik tanévemben mondták, hogy már megérttem egy saját kiállítás rendezésére, de ez az időszak nem volt rá alkalmas

az érettségi miatt. A következő tanévben gondoltam arra, hogy tanulmányaim végén próbáljak szerencsét. Nem siettem el, mivel minél később került sor az első kiállításra, annál gazdagabb és jobb anyagot tudtam bemutatni.

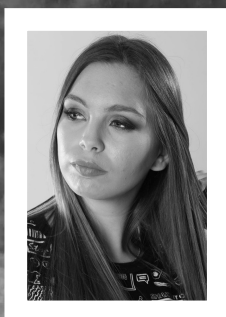
Egy ilyen nagy kiállító térben, mint a Pedagógus Művelődési Ház rendelkezésre álló helyiségei, rengetegféle festményt és grafikát tudtam kiállítani.

A képzőművészeti világban nagyon fontos egy ilyen esemény, mindegyik művész örömmel kap az alkalmon, ha egy ilyen nagyszerű lehetőség fut vele szembe. A továbbtanulás szempontjából is rendkívül fontosnak ítéltam meg, azzal, hogy a felvételin majd biztosan nagy lelkesedéssel fogadják.

Meg tudtam mutatni a nagyközönségnek szakmai tudásomat, és láthattam magam is, milyen úton mentem keresztül az elmúlt években. Emellett az építő jellegű kritikák segítenek a fejlődésben, és bátorítanak.

Úgy gondolom, egy kiállítás megnyitójának a szervezése is egy műalkotás. A környezettel, másorral, az ételekkel, italokkal, a kiválogatott képekkel egy egyedi atmoszférát teremthetünk. A cél, hogy a látogatók, a kiállító és a műsoradók is szívvel, lélekkel ott legyenek, és jól érezzék magukat.

Így húsz évesen nem mondhatom el, hogy korán került sor erre az alkalomra, de igyekszem a későbbiekben minél intenzívebben részt venni a művészvilág eseményeiben. További kiállításokat szeretnék rendezni, és különböző tárlatokon kívánok szerepelni. Remélem, hogy ez a kiállítás nem csak nekem volt egy hatalmas lépés a jövőbe, hanem a Pedagógus Művelődési Háznak is egy első lépés abban, helyet adjon további diákok kiállításának. A diákoknak pedig kedvcsináló, hogy vállalkozzanak rá, és legyenek kitalálói, szervezői, rendezői rendezvényeiknek. Örömeiket fogják találni benne.

Karvas Viktória

„naponta akár négy órát töltünk a lovakkal, és ez nekünk sosem sok”

November 26-án napra pontosan hat éves leszek, hogy lovagolni kezdtem. Öt éven keresztül a sokorópátkai lovardában tanultam, majd idehaza Pápateszéren egy fél nyarat nagybátyám lovát lovagoltam versenyszinten, végül idén május végén csatlakoztam a jelenlegi csapatomhoz: hat lóval, egy pónival és egy kis lóval dolgozik tizenkét gyerek és az edzőnk.

Minden nyáron Bakony-Sokoró Lovas-napok kerülnek megrendezésre, ami annyit jelent, hogy szomszéd falvak gyűlnek össze, és mérik össze lovas tudásukat. Két ügyességi számban, két ugró számban és két fogathajtó számban versenyeznek egymással fiatal s felnőtt.

Minden lovas napon a középpontban nem más, mint a ló áll.

Kicsit későn csatlakoztam az idei szezonhoz, így két versenyből kimaradtam, de még így is örülök az eredményeimnek. Összegezve: három fehér, két kék, egy zöld és egy piros-sárga díjlovas szalagot szereztem. Minden szín helyezést jelöl. A kék az első, a zöld harmadik, a fehér és a színes az ötödik.

Sosem nyerési szándékkal lépek be a pályára, gyakorlásnak és tapasztalatszerzésnek fogom fel. Mosolyogva teljesítek, és átgondolom a hibáim: mindig vannak.

Egy versenyre heteket készülünk, naponta akár négy órát töltünk a lovakkal, és ez nekünk sosem sok. Izomlással vagyunk képesek küzdeni, visszanyeljük a könnyeinket, esünk, és újra felülünk. Sosem tudjuk, hogy állunk-e a dobogón vagy nem. Bármilyen történik, bármilyen helyezett vagyok, sosem azért csinálom, mert a győzelem hajt. Veszíteni ugyanúgy tudni kell, mint nyerni.

A lovas ember mindig nyer: emléket, pillanatokat, tapasztalatot.

A kitartásunk határait feszegetjük, hiszen sosem egyszerű egy nálad ötször nagyobb állattal dolgozni, aminek önálló gondolatai vannak, ami másodpercek tört része alatt súlyos sérülést okozhat neked.

A lovaglásban a szépség, hogy együtt moudulsz a lóval, reagál minden mozdulatodra, rád figyel, és tudja, mit kérsz tőle.

Sosem ő van értünk, mi vagyunk érte.

Hordoz minket a hátán, súlyt húz nekünk. A kifejezés onnan származik, hogy a hidegvérű lovakat régen rönkhúzásra használták, mostanában kevesebb alkalommal teszik. Ma már leginkább a falvakban széna-szalmabálát „szállítanak” A pontból B pontba. Egyes lófajtákat, mint például a lipicait vagy a nóniuszt sétakoszikázásra használják – szépségük miatt.

A lovak képesek betanulni egy bonyolult „táncot”, ez a díjlovaglás. Vagy akár végtelen türelemmel fordulnak felénk.

Egy állat sem lódul neki egy akadálnak gazdája kérésére, csak a ló.

Nem tud beszélni, észre kell venni, mit üzen nekünk testbeszéde, tudni kell, mit akar mutatni nekünk. Fentről, a nyeregből sokszor figyelem a fülének mozgását. Ha nem a lovasra figyel, akkor előre szegez. Általában feladatokkal, segítséggel érem el, hogy a ló figyelme rám irányuljon.

Már rengeteg lovon ültem, és mindegyik máshogy viselkedik. Van, amelyik félénkebb, van amelyik inkább gyorsabb, mint hajtósabb. A hajtós lovaknak erős csizma segítség kell, ezek lustább, lomhább lovak. Ahány ló, annyi személyiség.

Ha valaki ezekkel az állatokkal nő fel, az élete minden órájában meghatározó. Ezekről az élőlényektől méltóságot, kifinomultságot és felelősséget tanul, ami egész életében végig kísérheti.

A kedvenc lovam egy nagyon magasan képzett szürke kanca. Amikor dolgozni kezdtem vele, figyelnem kellett minden mozdulatomra. Egy apróbb csípőmozdulatot tettem, és oldalra kezdett lépkedni. Több ideig díjlovaglásban képezték, ezen kívül megy fogatban is.

Minden lóval tudsz tanulni, de egy nagyon jó lótól te tudsz tanulni.

Nagy Bianka

Lehet, ezt hívják szerelemnek

Tudod milyen az, mikor egy ember karjaiban biztonságban érzed magad? Hogy mikor megölel, olyan, mintha semmi más nem lenne, csak ti ketten? És akkor azt kívánod, ez bár örök-ké tartana. Bár lenne valami varázslat, amivel meg tudod állítani az időt, csak amíg felfogod, hogy most csak a tiéd. Bár ne kellene soha elengedned, bár ne kellene más illatot érezned soha az ő parfümjén kívül, amiből többet fúj magára, miután mondtad neki, milyen jó illata van. Azt kívánod, bárcsak láthatnád minden percben. Minden egyes kis mosolyt megjegyeztél, amit neked címzett. Azt is, amit nem. Minden megmarad a fejedben. Mikor összenéztek, mikor találkozott a tekintetek, mikor véletlenül összeért a kezetek. Az esték, mikor próbáltál nem rá gondolni, és már tíz perce ment is, mikor jött egy „Alszol kincsem?” üzenet tőle. Mikor megfogadod, hogy soha többé nem leszel szerelmes, és ő ezt felborítja. Lebontja a falat, amit szépen-lassan felépítettél magad köré. Nem zavar, mert ő a mindened. A biztonságot nyújtó otthonod, a menedéked, ahova futhatsz, ha valami bánt. Az ő válla, amin kisírhatsz magad. Ő a segítő kéz, amit annyira vártál, hogy kihúzzon a szakadékból, ahova épp belöktek. És mikor belenézel azokba a gyönyörű szemekbe, amik csillognak, mikor rád néz, hirtelen mindent látsz benne. Látod benne a jövőt, a múltból egy darabot, amit elfeledtetett veled, és látsz benne minden boldogságot, ami valaha létezett a világon. Úgy ragyog a szeme, mint a frissen leesett hó napfényben, vagy mint a tenger tiszta vize. Nem is számít, mihez hasonlítod, csak látni akarod. Mert még soha nem érezted magad ennél jobban otthon, mint mellette. Mikor melletted ül, néz téged, és mosolyog. Megkérdezed, miért mosolyog, és azt mondja rá: „mert itt vagy”.

És tudod, hogy ő ott lesz neked. Minden fájdalommal szemben, amit okozott, ott vannak a

reggeli puszijai, vagy amiket hazafelé egy ölelés közben adott. Vagy mikor úgy búcsúzott el tőled, mintha nem tudta volna, hogy másnap megint lát, és reggel küldözgethet puszikat az ajtóból, rengeteget.

Tudja, én is tudom, hogy 7.50-kor érek be a suliba, de ő már 7.30-kor elkezd mosolyogni, hogy jól induljon a napom. Van ennél édesebb dolog a világon? Azért áll reggel az ajtóban, hogy kinyithassa nekem, és rám mosolyoghasson, mondván: „egész reggel erre vártam”. Ekkor jössz rá, hogy ő minden, amire vágytál. Minden, amit eddig vártál. Mert mikor ott áll melletted, tudatosul benned, hogy ennél jobb nem is lehetne, tudod, hogy nála több, jobb nem kell. Senki mellett nem tudnád azt a boldogságot érezni, amit a tőle kapott, arcodra nyomott puszik adnak...

És mikor azt hiszed, ennél jobban már nem szeretheted, rájössz, ha fájdalmat okoz, még akkor sem tudsz haragudni rá. Hiszen, ha semmi nem alakul jól, a legrosszabb formában vagy, ő az egyetlen, aki meglátja benned a szépet. Az egyetlen, aki akkor is büszkén áll melletted.

Ott van, és szeret. Amíg dobog a szíved?

Baráth Julianna el nem mondott városi ballagási beszéde

Tisztelt Képviselő Úr! Tisztelt Polgármester Úr! Kedves Ballagó diákok, Szülők, Tanárok, Diáktársak, Rokonok és Jóbarátok!

Különös ünnep a ballagás. Különös az, ahogy a magyar nyelv ezzel a kicsit tétova, inkább magányra, csendre utaló mozgásformával azonosítja a diákok felnőtté válásának utolsó szakaszában ezt az ünnepet. A ballagás nem vágta, ami csak elnagyolva engedni láttatni a körülöttünk lévő világot, esélyt sem adva arra, hogy a velünk vágtaókkal beszélgetni tudjunk. Nem tétovaságra utaló andalgás, nem ráérős séta, és nem az idővel és távolsággal versenyző futás. Az, aki a tanítás utolsó napján, még egyszer végigjárja az iskolája, diákotthona termeit, folyosóit, udvarát, és végigjárja diákévei városának ezerszer bejárt utcáit, főterét, az ballag.

Ez az a tempó, amiben észre lehet venni azokat az aprónak tűnő részleteket, amelyek végigkísérték az érintettek életét, most vésődnek be az emlékezetbe kitörölhetetlenül azok a mozzanatok, történetek, amelyek által soha többé nem lesz – Radnóti Miklós szavaival élve – „térkép e táj” (Radnóti Miklós Nem tudhatom, 1944), hanem életetek egy darabja, függetlenül attól, hogy milyen település nevét olvashatjuk a lakcímkártyákon.

A ballagás az a tempó, ahol nem csak beszélgetni lehet egymással, hanem, akár énekelni is, egymáshoz igazítva hangerőt, tempót, szöveget. Erre azok képesek, akik ismerik egymás hangját, akik a dallamban, szövegben is kifejezik, hogy összetartoznak, ezért tudnak figyelni egymásra.

Aki ballag, annak van ideje gondolkodni, nemcsak az őt körülvevő környezetről, nemcsak azokról a társakról, akikkel együtt megy az úton, hanem önmagáról is. A középiskolás évek vége felé ez a helyzet megkerülhetetlen. Ki vagyok, hová tartozom, mi a dolgom ebben a világban, kinek van szüksége rám?

Az iskolás évektől elkészülő diák ballag, kifejezve azt a tétovaságot, hogy miközben természetesen a felnőtt kor határát átlépő fiatal ember, aki már nagyon szűknek érzi a köznevelés kereteit, menni szeretne, de amikor itt van a várva-várt pillanat, akkor felvetődik a kérdés: valóban?

Ez a nap, ez az ünnep, amelyre veletek együtt nagyon sokan készültek, ezen a tétovaságon szeretne átsegíteni benneteket, határozottan kifejezve, hogy nincs visszaút.

Visszaút ugyan nincs, de lehet méltóan lezárni életetek e szakaszát, ünneplőbe öltözve testben és lélekben. Lehetőség van arra, hogy abban a sok biztató szóban, gratulációban, kézfogásban, ölelésben, amit ma ballagó diákként kaptok, észrevegyétek és megköszönjétek azok szeretetét, figyelmét, gondoskodását, akik idáig kísérték benneteket.

Igen, minden ballagás véget ér, így lesz ez ma délelőtt is, és indulnotok kell tovább, először a vizsgák felé, azután ki-kí a maga útján. Soha többet nem kíséri ennyi figyelem, ha ballagtok, ha kicsit tétován, elgondolkodva haladtok. Kivéve azokét a ma diákként ballagókat, akik pedagógusok, akik kollégáink lesznek. De ez a mai nap – tapasztalatból tudom – ott marad szívetekben, lelketekben, gondolataitokban, erősítve azt a belső meggyőződést, hogy van hazátok, van egy város, ahol mindig szívesen látnak benneteket, van egy iskola, ahol számon tartanak benneteket, hogy a diákévek alatt megkötött igaz barátságok az idő múlásával nem veszítenek értékükből, hogy van családotok, hogy szükségünk van egymásra, mert nem tudunk egymás nélkül élni, még akkor sem, ha a hétköznapiakban szembesülünk egymás gyengeségeivel.

Az én számomra nem csak emberi oldala van ennek a mai ünnepnek. Jókai Mór a legenda szerint három szóban foglalta össze iskolája lelkének lényegét. „Istennek, hazának, tudománynak.” Ő előre vette, én utoljára hagytam, de nem utolsó sorban, az életem – életünk isteni dimenzióját. Nekünk, magyar embereknek a nemzeti himnuszunk is imádság. Örömben, sikerben, kudarcban, kilátástalanságban kösziklánk, menedékünk. Áprily Lajos gyönyörű hitvallásával kívánok mindenkinek sok sikert a közeli vizsgákhoz, és mindenkinek boldog életet!

„S mikor völgyünkre tört az áradat / s már hegy se volt, mely mentő csúccsal intsen, / egyetlen kőszikla megmaradt, / egyetlen tornyos sziklaszál: az Isten.” (Áprily Lajos: Menedék)